

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jakub Jetmar

**Prvý dodatek americké ústavy a vývoj jeho
interpretace**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Radim Seltenreich

Katedra právních dějin

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 19. 3. 2015

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Jakub Jetmar

Obsah

ÚVOD	1
1. LISTINA PRÁV A PRVÝ DODATEK	3
1.1. CHARAKTERISTIKA PRVÉHO DODATKU	3
1.2. OD ČLÁNKŮ KONFEDERACE PO LISTINU PRÁV	5
1.3. LISTINA PRÁV	7
1.4. IDEOVÉ ZDROJE PRVÉHO DODATKU	9
1.5. KRIZE V OBLASTI PRÁVA PRVÉHO DODATKU	10
1.6. POUŽITÍ PRVÉHO DODATKU NA STÁTY	15
2. VÝVOJ NÁBOŽENSKÝCH SVOBOD	19
2.1. HISTORIE NÁBOŽENSKÝCH PRÁV VE SPOJENÝCH STÁTECH	19
2.2. ZÁKAZ ZAVÁDĚNÍ NÁBOŽENSTVÍ	23
2.3. SVOBODA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ	32
3. SVOBODA SLOVA	36
3.1. HISTORICKÝ VÝVOJ SVOBODY SLOVA	36
3.2. PODNĚCOVÁNÍ K PORUŠENÍ PRÁVA	38
3.3. PROVOKATIVNÍ PROJEV	41
3.4. PROJEVY SE SEXUÁLNÍ TEMATIKOU	44
3.5. PROJEV V RÁMCI OBCHODNÍ ČINNOSTI	48
3.6. SYMBOLICKÝ PROJEV	50
4. SVOBODA TISKU	52
4.1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY SVOBODY TISKU	52
4.2. HISTORICKÉ KOŘENY SVOBODY TISKU	53
4.3. PŘEDBĚŽNÉ OMEZENÍ PUBLIKACE	54
4.4. POMLUVY	57
4.5. MODERNÍ FORMY MÉDIÍ	63
4.6. POVINNOST REPORTÉRŮ SDĚLIT IDENTITU SVÝCH ZDROJŮ	65
5. SVOBODA SHROMAŽĎOVACÍ, SDRUŽOVACÍ A PRÁVO PETIČNÍ	68
5.1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY SVOBODY SHROMAŽĎOVACÍ, SDRUŽOVACÍ A PRÁVA PETIČNÍHO	68
5.2. SVOBODA SHROMAŽĎOVACÍ	68
5.3. SVOBODA SDRUŽOVACÍ	70
5.4. PRÁVO PETIČNÍ	71
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	76
ABSTRACT	80
ABSTRAKT	81
NÁZEV V ANGLICKÉM JAZYCE	82
KLÍČOVÁ SLOVA	82

Úvod

Dnes je ve Spojených státech amerických samozřejmostí, že lidé zpravidla mohou veřejně projevovat své vlastní názory a vyznávat náboženskou víru beze strachu z následného postihu. Nebylo tomu tak však vždy. V koloniálním období povětšinou platilo na území dnešních Spojených států anglické právo, na jehož základě docházelo k potlačování projevů, ze kterých vyplýval nesouhlas s postupem státních orgánů, a k ukládání velmi tvrdých trestů za urážení boha a za projevování neúcty k bohu. Tento stav se postupem doby začal měnit a proces změny vyvrcholil ratifikací Listiny práv dne 15. prosince roku 1791.

Jako Listina práv je souhrnně označováno prvních deset dodatků k Ústavě Spojených států amerických, které poskytují ochranu před zásahy státní moci určitým základním právům a svobodám. Prvý dodatek brání zavedení státního náboženství a chrání svobodu náboženského vyznání, svobodu slova, tisku, shromažďování, sdružování a právo petiční, o kterých lze říci, že jejich existence je jednou z nejvýznamnějších podmínek řádného fungování moderních demokratických států. Samotné zahrnutí prvního dodatku do systému ústavního práva roku 1791 však ještě neznamenalo vítězství pro práva a svobody v něm obsažené. Nadále se před nimi tyčila dlouhá a trnitá cesta vedoucí až k dnešnímu pojetí práva prvního dodatku, jež je výsledkem dlouhého vývoje plného zvratů, který bude podrobně rozebrán v příslušných kapitolách této práce.

Cílem této práce je seznámit čtenáře s problematikou prvního dodatku Ústavy Spojených států amerických a s vývojem jeho interpretace v průběhu dějin za pomoci deskriptivní metody a metody třídění a to zejména prostřednictvím rozboru relevantních judikátů Nejvyššího soudu USA, které obsahují závaznou interpretaci textu prvního dodatku a dávají tak prvnímu dodatku podobu, v jaké jej známe dnes.

Pro svou práci jsem zvolil systematické rozdělení materie do pěti kapitol, které se, s výjimkou úvodní kapitoly, jež bude sloužit jako obecný úvod do problematiky, budou věnovat jednotlivým právům a svobodám obsaženým v prvním dodatku.

V první kapitole bude obsažen obecný úvod do práva prvního dodatku, analýza otázek společných pro všechna práva a svobody v něm obsažené a zároveň také stručné seznámení s ústavním vývojem Spojených států s akcentem na první dodatek. V dalších

kapitolách pak budou podrobně rozebrána jednotlivá práva a svobody obsažené v prvním dodatku. Každá z těchto kapitol bude obsahovat obecný úvod do toho kterého práva, jeho historické kořeny a následně bude pokračovat rozbořem nejvýznamnějších rozhodnutí Nejvyššího soudu, týkajících se toho kterého práva, která ilustrují jeho vývoj od přijetí Listiny práv až do dnešního dne.

Při zpracování této práce jsem vycházel zejména z judikatury Nejvyššího soudu, která sama o sobě komplexně ilustruje vývoj interpretace práv a svobod obsažených v prvním dodatku a je proto nepostradatelným zdrojem jejich poznání. Dále budu čerpat ze zahraniční literatury, a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem je skutečnost, že česká literatura, která by se touto oblastí zabývala, téměř neexistuje. Druhým důvodem je pak fakt, že pokud je to jen trochu možné, je lepší vycházet z pramenů psaných v jazyce jejich původu, které mají ke zdroji blíže než překlady a to proto, aby nedošlo ke ztrátě některých informací a detailů ve dvojitým překladu.

1. Listina práv a první dodatek

1.1. Charakteristika prvního dodatku

Kongres nepřijme žádný zákon, který by zaváděl náboženství, nebo bránil jeho svobodnému výkonu, nebo porušoval svobodu slova, nebo tisku, nebo právo lidí pokojně se shromažďovat a obracet se na vládu s žádostmi o vyřešení stížností¹. Těchto pětadvacet slov tvoří první dodatek americké ústavy, jenž je jedním z deseti dodatků, vytvářejících ve svém souhrnu Listinu práv (Bill of Rights), která nabyla účinnosti 15. prosince roku 1791.

Použijeme-li jazykový výklad, je vidno, že formulace „Kongres nepřijme žádný zákon“ znamená absolutní zákaz legislativní činnosti, jejíž výsledek by byl v rozporu s právy garantovanými prvním dodatkem. Problémem ovšem je, že definice jednotlivých práv prvního dodatku v textu samotné ústavy chybí. Výklad jednotlivých pojmů je tedy přenechán soudům, které tak určují rozsah ochrany poskytnuté prvním dodatkem. Soudy z pochopitelných důvodů nikdy nedošly k závěru, že by ochrana práv chráněných prvním dodatkem byla absolutní. Proto je zákonodárci i přes výslovný zákaz obsažený v prvním dodatku ponechána možnost práva prvního dodatku, v rámci judikaturou Nejvyššího soudu přesně stanovených mezí, omezit².

První dodatek tedy slouží k ochraně náboženských svobod, svobody slova, svobody tisku, svobody shromažďování a práva obracet se na zvolené představitele se stížnostmi (petičního práva) tím, že představuje právně vynutitelné nároky lidu vůči státu.

Pojetí prvního dodatku jako souboru právně vynutitelných nároků vůči státu však nebylo původním záměrem tvůrců americké ústavy. Původně měla práva prvního dodatku představovat pouze vyjádření základních principů parlamentní formy vlády³ a

---

¹ Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.

² Například křivá přísaha, ačkoliv je bezpochyby jednou z forem projevu člověka, musí být vždy trestným činem. Stejně tak mají fyzické a právnické osoby, za splnění určitých podmínek, možnost podat návrh na zahájení civilního řízení pro pomluvu.

³ V literatuře označována jako „Republican government“.

chránit tak lid⁴ před zásahy ze strany státní moci pouze nepřímo jako deklarace zavazující zákonodárce a nikoliv jako přímo vynutitelný obecně závazný právní předpis.

Tato koncepce však byla roku 1791 na základě nátlaku jednotlivých států překonána⁵ a první dodatek byl, v podobě v jaké ho známe dnes, ratifikován jako součást Listiny práv.

V samotném textu Listiny práv nejsou přesně vymezeny subjekty, které mají povinnost řídit se jejím obsahem. Určení těchto subjektů bylo tudíž přenecháno Nejvyššímu soudu USA a právní teorii. Z počátku se mělo za to, že ústava a její dodatky zavazují pouze federální vládu a její orgány a instituce, tím spíše to platilo pro první dodatek, který výslovně stanoví: „Congres shall make no law“, tedy Kongres⁶ nepřijme žádný zákon. Toto pojetí bylo ovšem průběhem doby překonáno a dnes je obecně přijímán fakt, že první dodatek zavazuje vedle federálních orgánů a institucí také orgány a instituce jednotlivých států unie.

Pod pojmem orgány a instituce si musíme představit všechny orgány a instituce státní moci, tedy nikoliv pouze orgány a instituce moci výkonné, ale také orgány a instituce moci zákonodárné a moci soudní, jelikož pravomoc a působnost každé složky státní moci je v právním státě založena na zákonném základě. I samotná ústava, upravující moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, je pouze zákonem (samozřejmě s větší právní silou), který byl schválen parlamentem⁷. Proto je nemyslitelné, aby jakýkoliv orgán státní správy mohl vydat akt, který by byl v rozporu s prvním dodatkem, jelikož každý takový akt musí být vydán na základě zákona schváleného Kongresem a žádný Kongresem vydaný zákon nesmí, dle znění prvního dodatku, porušovat nebo umožnit porušování práv a svobody v něm obsažených.

První dodatek se však vztahuje jen a pouze na orgány a instituce státní moci a nelze ho tedy bez dalšího aplikovat v rámci soukromoprávních vztahů. Nebrání tak například tomu, aby byl na základě svého projevu propuštěn či potrestán zaměstnanec soukromé společnosti nebo vyloučen student soukromé vysoké školy.

---

⁴ Nikoliv tedy jednotlivé osoby a jejich individuální práva.

⁵ Nátlak vyvíjely zejména Virginie a Maryland, jejichž orgány deklarovaly, že ratifikace ústavy proběhne, pouze pokud dojde k přijetí Listiny práv formou dodatků k ústavě.

⁶ Kongres je názvem pro federální dvoukomorový parlament Spojených států amerických složený ze sněmovny reprezentantů a senátu.

⁷ V případě Ústavy Spojených států šlo o schválení „starým“ Kongresem operujícím na základě Článků konfederace.

Samotné zahrnutí prvního dodatku do ústavního systému však ještě neznamenalo vítězství pro práva a svobody v něm zahrnuté, před nimiž se tyčila dlouhá a trnitá cesta vedoucí až k dnešnímu pojetí svobody projevu a náboženských svobod, jež je výsledkem dlouhého vývoje plného zvrátů, který bude podrobně rozebrán v příslušných kapitolách této práce.

1.2. Od Článků konfederace po Listinu práv

Na rozdíl od dnešní Ústavy Spojených států neobsahovaly Články konfederace, které sloužily jako prvotní ústava amerických států mezi roky 1781 až 1788, žádnou listinu práv⁸. Nebyl k tomu ani důvod. Na základě Článků konfederace měla federální vláda velmi slabé postavení a nedostatečné pravomoci, které ji fakticky neumožňovaly podstatným způsobem zasahovat do individuálních práv a svobod občanů.

Právě slabé postavení federálních orgánů na základě Článků konfederace bylo jedním z důvodů svolání shromáždění do Filadelfie na jaře roku 1787. Cílem tohoto shromáždění bylo novelizovat Články konfederace tak, aby lépe odpovídaly potřebám unie amerických států.

Shromáždění však překročilo svůj původní účel a 17. září roku 1787 předložilo návrh nové Ústavy Spojených států. Z pětadesáti delegátů účastnících se filadelfského shromáždění hlasovalo pro návrh nové ústavy pouze devětatřicet. Pro některé, jmenovitě delegáty ze státu Virginia George Masona, Edmunda Randorpha a Elbridge Gerryho, spočíval důvod nesouhlasu s ústavou v absenci listiny práv⁹.

I 39 hlasů ovšem stačilo k přijetí návrhu nové ústavy, který byl následně poslán do procesu ratifikace. Pravidla ratifikace se řídila článkem VII nově vznikající ústavy, který stanovil, že pro vstup ústavy v platnost je třeba její ratifikace minimálně devíti ze třinácti „zakladatelských“ států. Poté, co státy obdržely návrh nové ústavy za účelem její ratifikace, následovala veřejná debata, jejímž cílem bylo především seznámit širší veřejnost s návrhem nové ústavy a projednat, zda je její přijetí vhodné a nutné. V této debatě docházelo ke střetům mezi federalisty¹⁰, představujícími zastánce ústavy a

---

⁸ HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005, str. 125.

⁹ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. lxiii.

¹⁰ Především James Madison, Alexandr Hamilton a John Jay a jejich eseje, které jsou dnes označovány jako Listy federalistů.

antifederalisty¹¹, kteří byli z různých důvodů¹² proti přijetí nové ústavy. Federalisté i antifederalisté šířili své názory zejména prostřednictvím esejí publikovaných v tisku, které zároveň sloužily jako nástroj politické kampaně, jejímž cílem bylo podpořit přijetí nebo odmítnutí nové ústavy.

Vítězem debaty se nakonec stali federalisté, kteří byli schopni odpovědět na většinu kritiky a argumentů antifederalistů. Jediným sporným bodem, který přetrvával, byla právě absence listiny práv v návrhu nové ústavy. Nakonec však i federalisté, vedení rozčarováním veřejnosti z absence listiny práv, dospěli k názoru, že taková listina je zapotřebí a ujistili veřejnost, že bude k ústavě přidána prostřednictvím dodatků. Do jaké míry byl tento ústupek veden snahou zajistit ratifikaci ústavy samotné však zůstává otázkou. Jisté je, že státy Massachusetts, Virginie, Jižní Karolína, New Hampshire a New York ratifikovali ústavu právě až na základě příslibu připojení Listiny práv pomocí dodatků¹³.

Ratifikace v prvních devíti státech, která byla podmínkou platnosti návrhu nové ústavy, proběhla v prvních deseti měsících následujících po přijetí návrhu. Prvním státem, který ústavu ratifikoval, bylo Delaware roku 1787. Posledním se roku 1790 stal Rhode Island.

Hlavním bojovníkem za připojení Listiny práv k ústavě se stal James Madison, který je dnes právem označován jako „otec Listiny práv“¹⁴. Madison byl původně odpůrcem Listiny práv ve formě, v jaké ji známe dnes a sám zastával názor, že dostatečnou zárukou ochrany práv a svobod poskytuje samotná ústava¹⁵. Postupně však, v důsledku korespondence s tehdejším vyslancem ve Francii Thomasem Jeffersonem, změnil názor. Hlavní motivací pro Madisonův obrat byla však pravděpodobně touha být zvolen do sněmovny reprezentantů ve volbách roku 1789. Listina práv měla širokou podporu veřejnosti a Madisonův protivník ve volbě, pozdější pátý prezident Spojených států James Monroe byl jejím známým zastáncem. Madison proto slíbil, že pokud bude zvolen, zasadí se o přijetí Listiny práv. Madison ve volbě skutečně zvítězil a na základě

---

¹¹ Především George Mason publikující pod pseudonymem Cato.

¹² Jednotlivé důvody viz <http://www.archives.gov/education/lessons/constitution-day/ratification.html>

¹³ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. 126.

¹⁴ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. lxiv.

¹⁵ Viz The Question of the Bill of Rights – Letter to Thomas Jefferson, dostupné na: http://www.constitution.org/jm/17881017_bor.htm

návrhů jednotlivých státních shromáždění¹⁶ vytvořil návrh čtrnácti dodatků k ústavě zabývajících se problematikou základních přirozených práv a svobod, který v červnu roku 1789 předložil Kongresu k projednání¹⁷. Z navrhovaných čtrnácti dodatků zbylo po debatách a hlasování v parlamentu deset, které 7. 7. 1791 ratifikovala potřebná většina států¹⁸ jako Listinu práv.

1.3. Listina práv

Jak již bylo naznačeno výše, Listina práv původně nebyla součástí ústavy předložené roku 1787 původním třinácti státům k ratifikaci. To vzbudilo všeobecnou diskuzi o tom, zda má být ústava, která neobsahuje listinu základních práv a svobod, přijata jako dokument, na základě kterého mají být vybudovány Spojené státy americké.

Ve sporu mezi federalisty a antifederalisty, který byl již popsán výše, hrála podstatnou roli také otázka, zda je nutné připojit listinu obsahující základní práva a svobody k ústavě. Federalisté nepovažovali zakotvení takové listiny v ústavě za nutné, antifederalisté naopak inkorporaci listiny do ústavy prosazovali.

Dle názoru antifederalistů byla taková listina nezbytná pro regulaci rozsahu pravomoci a působnosti federální vlády a dalších federálních orgánů¹⁹. Důvodem nutnosti takové regulace je přirozená tendence státní moci rozpínat se nad rámec výslovně garantovaný právními předpisy. Proto je třeba vytvořit listinu práv, která představuje limity tohoto rozpínání a která zamezuje zásahům státní moci do oblastí, které původně nemusely být ústavodárcem považovány za ohrožené. Takovou oblastí byla dle názoru antifederalistů zejména oblast přirozených práv člověka. Listina práv však neslouží pouze k omezení moci státního aparátu. Zároveň poskytuje ochranu menšinám ve společnosti. Není neobvyklé, aby se většina pokusila zneužít svého postavení k získání určité výhody na úkor menšiny, nebo danou menšinu dokonce práv zbavila úplně. Listina práv proto slouží jako garance základních práv a svobod, které menšinám nemohou být odebrány, a to ani na základě rozhodnutí většiny v rámci procesů rozhodování, které jsou v souladu s právními předpisy.

---

¹⁶ Návrhů bylo více jak dvě stě.

¹⁷ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. lxxvi.

¹⁸ Proces přijímání dodatků je upraven v pátém článku Ústavy USA.

¹⁹ Více viz Antifederalist No. 84, dostupný na <http://jpf.org/articles-assd/anti-fed-84.htm>

Federalisté naopak používali tři základní argumenty proti²⁰ zakotvení Listiny práv v ústavě.

Prvním argumentem byla skutečnost, že některá významná přirozená práva jsou inkorporována již v samotném textu ústavy. Těmito právy jsou například zákaz retroaktivity, garance porotního soudnictví v trestních věcech, stanovení místní příslušnosti trestních soudů, zákaz vázání způsobilosti k výkonu veřejných funkcí na náboženské podmínky nebo zákaz propůjčování šlechtických titulů a další²¹.

Druhým argumentem byla skutečnost, že historicky byly listiny práv garancemi ze strany despoticky vládnoucího panovníka, který se v nich zavázal lidu (který ho k tomu většinou se zbraní v ruce přinutil) k respektování určitých, v dané listině často taxativně vyčtených, práv. V demokracii se ovšem despoticky vládnoucí panovník nevyskytuje. Veškerá státní moc pochází od lidí, kteří si ve svobodných volbách volí vlastní představitele. Tento princip je konkrétně vyjádřen v preambuli Ústavy Spojených států amerických, která stanoví: „My, lidé spojených států, za účelem vytvoření lepší Unie...“.

Třetím argumentem byla dle federalistů skutečnost, že v Listině práv mají být obsaženy výjimky z pravomocí, které nejsou ústavou explicitně garantovány, a proto takové výjimky představují záminku k získání více pravomocí, než bylo původně zamýšleno²². V tomto smyslu byla dle federalistů listina nejen zbytečná, ale dokonce i nebezpečná.

Odpůrci Listiny práv zastávali názor, že vytváření listin chránících přirozená práva a svobody by mělo být výlučně v kompetenci jednotlivých států a nikoliv v kompetenci federální vlády, jelikož ústava nedávala federální vládě pravomoc zasahovat do takových práv a svobod. Proč by tedy měla být v ústavě explicitně garantována práva, do kterých nemá stát pravomoc zasahovat? Odpověď je jednoduchá. Již záhy se ukázalo, že federální vláda hodlá omezovat svobodu projevu lidu. Roku 1798 vstoupil, jako reakce na obavu z šíření revolučních myšlenek z Francie, v platnost zákon o cizincích a pobuřování (Alien and Sedition Act), který mimo jiné trestal pokutami a

---

²⁰ STORY, Joseph. *Commentaries on the constitution of the United States*. Boston: Hilliar, Gray and Company, 1833, str. 713.

²¹ Viz HAMILTON, Alexander; MADISON, James; JAY, John. *The Federalist Papers*. New York: Oxford University Press, 2008, str. 417 - 426, STORY, Joseph. *Commentaries on the constitution of the United States*. Boston: Hilliar, Gray and Company, 1833, str. 714.

²² Viz HAMILTON, Alexander; MADISON, James; JAY, John. *The Federalist Papers*. New York: Oxford University Press, 2008, str. 420.

vězením projevy proti vládnoucím představitelům z řad federalistů. Zákon o cizincích a pobuřování byl účelově vytvořen s cílem potlačení politických projevů opozice. Tento problém předvídal již George Mason, který jako jeden z delegátů ústavodárného shromáždění ve Filadelfii v eseji kritizující absenci listiny práv napsal: „Pokud zde není listina práv a zákony federální vlády mají větší právní sílu než ústavy a zákony jednotlivých států, pak ani deklarace práv jednotlivých států nejsou dostatečným zabezpečením“. Zároveň se mělo za to, že Listina práv zavazuje pouze federální orgány a instituce a nikoliv orgány a instituce jednotlivých států²³. To mělo za následek, že celá Listina práv včetně jejího prvního dodatku nebyla aplikovatelná na jednotlivé státy a jejich orgány a instituce. Tento výklad byl změněn až ve 20. Století, kdy Nejvyšší soud Spojených států rozšířil aplikaci listiny práv i na jednotlivé státy unie pomocí interpretace záruky spravedlivého procesu obsažené ve čtrnáctém dodatku Ústavy USA.

1.4. Ideové zdroje prvního dodatku

Zdrojem a inspirací autorů při tvorbě prvního až desátého dodatku Ústavy Spojených států amerických, které jsou souhrnně nazývány jako Listina práv (Bill of Rights), bylo několik pramenů.

Prvním z nich byly panovníky vydávané deklarace práv, zejména pak Magna Charta z roku 1215 a Anglická listina práv z roku 1689²⁴, které lidu garantovaly určitá základní práva a svobody, jež panovník, jako vrcholný představitel státní moci, ze své vůle zaručil svým podřízeným subjektům.

Významnější roli než tyto dva dokumenty hrály ústavy amerických kolonií, které obsahovaly vlastní listiny práv²⁵. Pro první dodatek byla z těchto listin nejvýznamnější Georgem Masonem vytvořená Virginská deklarace práv, která se stala jedním z hlavních zdrojů nejenom pro první dodatek, ale i pro celou Listinu práv.

Za další pramen, kterým se nechali inspirovat tvůrci prvního dodatku, můžeme považovat charty jednotlivých kolonií vydávané anglickými panovníky, které obsahovaly určitá privilegia včetně výčtů práv a svobod kolonistů. Tyto charty mimo jiné umožnily vznik shromáždění kolonistů, na kterých lid prostřednictvím hlasování

²³Viz Barron v. Baltimore, 32 U.S. 7 pet. 243 (1833).

²⁴HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005, str. 124.

²⁵Osm kolonií mělo listiny práv inkorporovány ve vlastních ústavách. Nejvýznamnější je Georgem Masonem vytvořená Virginská deklarace práv.

volených zástupců rozhodoval o nejdůležitějších záležitostech kolonií včetně schvalování již zmíněných koloniálních ústav. Charty kolonií tak vytvořily základ pro reprezentativní demokracii ve Spojených státech.

Pramenem byla bezpochyby také koncepce přirozených práv. Zejména pak v pojetí vyznávaném anglickými učiteli, z nichž hrál nejvýznamnější roli John Locke. Pro první dodatek je velmi důležité Lockeovo dílo *Dvě pojednání o vládě*, ze kterého vycházeli Thomas Jefferson s Jamesem Madisonem při tvorbě koncepce odluky státu od církve v koloniální Virginii²⁶. Z jejich práce následně čerpal George Mason při tvorbě Virginské deklarace práv, jejíž úprava náboženských práv se následně stala ideovým základem pro dvě náboženské klauzule obsažené v prvním dodatku americké ústavy.

Anglická přirozeněprávní koncepce ovlivnila také Thomase Jeffersona²⁷, jenž z ní vycházel při sepsání Deklarace nezávislosti schválené Kongresem 4. července roku 1776, která v úvodním odstavci odkazuje na přírodní zákony a přírodního boha. Ve druhém odstavci stanoví, že všichni muži jsou si rovni a zároveň nadáni určitými nezcizitelnými právy, jako jsou právo na život, svoboda a právo brát se o vlastní štěstí. Pod obecný pojem nezcizitelných práv lze bezpochyby zařadit i svobodu slova, tisku, vyznání a shromažďování, stejně jako právo petiční a odluku státu od církve, které do právního řádu Spojených států vnesl roku 1791 právě první dodatek Ústavy Spojených států. Takové zařazení potvrzuje i interpretace čtrnáctého dodatku v kombinaci s rozhodnutími Nejvyššího soudu ve věci *Gitlow v. New York* a *Near v. Minnesota*, ve kterých Nejvyšší soud USA zařadil svobodu slova a svobodu tisku mezi základní práva a svobody chráněné prostřednictvím klauzule spravedlivého procesu před zásahy jednotlivých států.

1.5. Krize v oblasti práva prvního dodatku

Jak již bylo výše řečeno, cesta k dnešnímu chápání svobody projevu a náboženské svobody nebyla jednoduchá. V průběhu posledních dvou set padesáti let prošel první dodatek několika závažnými krizemi, které jej napomohly zformovat do podoby, v jaké ho známe dnes. Společným znakem všech těchto krizí bylo společenské

---

²⁶ PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 33.

²⁷ BROWN, Imogene E. *American Aristides: A Biography of George Wythe*. East Brunswick: Associated University Presses, 1981, str. 77.

napětí²⁸ vyvolané určitým vnějším podnětem v podobě války nebo napjatých mezistátních vztahů, nebo vnitřním podnětem představovaným konfliktem uvnitř společnosti, týkajícím se otázek celospolečenského významu, jako byly v minulosti například otroctví či komunismus nebo jako je dnes terorismus.

Obecně lze říci, že v období míru a klidu dochází vždy k prohlubování a posilování práv garantovaných prvním dodatkem a naopak v období společenského napětí je třeba počítat s omezováním a obcházením těchto práv²⁹. Výsledkem střídání období klidu a napětí je však celkové posílení práv garantovaných prvním dodatkem a tudíž lze říci, že krize, které střídání způsobují, mají pozitivní vliv na celkovou úroveň ochrany práv obsažených v prvním dodatku. Zároveň je také třeba říci, že jednotlivé krize mají za následek větší respekt občanů k prvému dodatku, který je způsoben omezováním jejich vlastních subjektivních práv v dobách společenského neklidu a nepokojů.

První krize nastala již sedm let po ratifikaci prvého dodatku. V době napjatých vztahů mezi Spojenými Státy a Francií byly roku 1798 jako reakce na šíření revolučních myšlenek francouzskými a irskými imigranty žijícími na území Spojených států Kongresem schváleny čtyři zákony, nazývané souhrnně jako zákon o cizincích a pobuřování (Alien and Sedition Act), dle kterých bylo protiprávní psát, tisknout nebo jiným způsobem publikovat nepravdivé³⁰ a skandální informace s cílem hanobit vládu nebo prezidenta Spojených států nebo podněcovat k pobuřování ve Spojených státech. Trestem za takové jednání bylo odnětí svobody ukládané společně s pokutami. Jednalo se tedy o účelové porušení svobod slova a tisku, garantovaných prvním dodatkem. Jeho účelovost lze jednoduše dokázat tím, že mezi vyjmenovanými orgány, které zákon chránil před projevy občanů, chyběl úřad viceprezidenta, v té době zastávaný představitelem z řad antifederalistů Thomasem Jeffersonem, který měl být protivníkem prezidenta Johna Adamse v následující prezidentské volbě. Proto mohlo dojít k zajímavé situaci, kdy výroky vůči prezidentovi byly postihnutelným činem, zatímco stejné výroky vůči viceprezidentovi byly jako dovolené jednání chráněny prvním dodatkem.

---

²⁸ MAGEE, James. *Freedom of Expression*. Westport: Greenwood Press, 2002, str. xiii

²⁹ Viz *Schenck v. United States*, 249 U.S. 47 (1919).

³⁰ Zásada, že pravda je okolností vylučující protiprávnost u trestných činů spočívajících v pobuřování existovala již od roku 1734, kdy byla vytvořena v rámci procesu s Johnem Peterem Zengerem (viz kapitola 4).

Zákon o cizincích a pobuřování byl jedním z důvodů, proč federalisté utrpěli porážku ve volbách do obou komor Kongresu a proč se John Adams stal prvním americkým prezidentem, kterému se nepodařilo obhájit mandát. Místo něj byl do úřadu zvolen Thomas Jefferson, který neprodloužil účinnost zákona o cizincích a pobuřování, jehož časová působnost byla omezena právě rokem 1800³¹, ve kterém se konaly prezidentské volby.

Druhá krize začala ve 30. letech 19. století v souvislosti s činností hnutí za zrušení otroctví a vyvrcholila americkou občanskou válkou odehrávající se mezi lety 1861 a 1865.

Otroctví bylo běžnou praxí v amerických státech v 18. a na počátku 19. století. Mnoho obyvatel Spojených států však otroctví odsuzovalo. Okolo roku 1830 se začalo formovat výrazné hnutí, jehož cílem bylo dosáhnout úplného zrušení otroctví. Tento proces kulminoval roku 1831 založením Bostonského periodika *Liberator* (Osvoboditel), které lze považovat za oficiální začátek hnutí za zrušení otroctví (abolitionist movement). Je nutné zmínit, že do roku 1831 byly projevy odsuzující otroctví tolerovány jak severními, tak víceméně i jižními státy. Zlom nastal právě roku 1831 s Turnerovým povstáním³² ve Virginii, při kterém uprchlí otroci zabili několik desítek bělochů.

Následkem Turnerova povstání a dalších násilností v jižních i severních státech vyvstal konflikt mezi představiteli hnutí za zrušení otroctví a zastánci otroctví, který utvářel dějiny Spojených států po další čtyři desetiletí. Tento konflikt byl nejen konfliktem ideologickým, ale také konfliktem ekonomickým a geografickým mezi otrokářským jihem a liberálním severem.

V jižních státech následovala represe práv prvního dodatku, spočívající v zákazu jakýchkoliv ústních či písemných projevů proti otroctví, jejímž cílem bylo potlačení hnutí za zrušení otroctví. Mezi nejvýznamnější omezení práv prvního dodatku patřily omezující opatření týkající se roznášení letáků a literatury, podporujících zrušení otroctví, které byly zasílány na jih prostřednictvím pošty. Tato omezení spočívala zejména v právu vedoucích jednotlivých poboček pošt v jižních státech po vlastním

---

³¹ Časová působnost zákona o cizincích a pobuřování se kryla s délkou mandátu prezidenta Johna Adamse.

³² V literatuře označováno jako „Turner rebellion“ nebo „Nat Turner’s slave rebellion“.

uvážení nedoručovat tištěné materiály podporující zrušení otroctví³³. Letáky a další materiály, k jejichž doručení nedošlo, byly následně hromadně páleny nebo vhažovány do řek.

Trestány byly také ústní projevy směřující proti otroctví nebo podněcující ke zrušení otroctví. Všechny jižní státy postupně přijaly zákony kriminalizující projevy proti otroctví. Tresty zahrnovaly pokuty, odnětí svobody a dokonce i bičování.

Na federální úrovni se Kongres omezením svobody projevu souvisejícím s otroctvím odmítl zabývat. Jeho motivací však bylo, spíše než ochrana práv prvního dodatku, všeobecné přesvědčení, že jakákoliv omezení projevu jsou v kompetenci jednotlivých států a nikoliv federálních orgánů³⁴. Postoj Kongresu charakterizovalo zejména jeho odmítání zabývat se peticemi týkajícími se zrušení otroctví³⁵. Kongres argumentoval tím, že je sice povinen petice přijmout, ale není povinen se jimi zabývat a petice tak mohou zůstat „ležet na stole“ neomezeně dlouhou dobu.

Spory mezi otrokářským jihem a liberálním severem vyústily roku 1861 v americkou občanskou válku, která přinesla široká omezení občanských práv a svobod³⁶, mimo jiné i další omezení práv vyplývajících z prvního dodatku. Prezident Lincoln, zvolený jako první republikánský kandidát v prezidentské volbě roku 1860, zakázal zveřejňování informací o pozicích vojenských jednotek unie bez ad hoc vydávaného povolení³⁷ a omezil možnost odvolání k federálním soudům v trestních věcech. Během války byli zatýkáni a trestně stíháni lidé podporující konfederaci, byla zavírána vydavatelství periodik, která publikovala materiály odporujících Lincolnově válečné politice, a novinářům byl odepřen přístup do oblastí, kde probíhaly bojové operace.

V dubnu roku 1865 konfederace po řadě porážek kapitulovala. Následovalo období rekonstrukce, kdy kromě obnovy zničených materiálních statků došlo také k obnově základních práv a svobod, které byly za války omezeny.

---

³³ VAUGHN, Stephen L. *Encyclopedia of American Journalism*. New York: CRC Press, 2007, str. 241.

³⁴ CURTIS, Michael Kent. *Free Speech „The People’s Darling Privilege“ Struggles for Freedom in American History*. Durham: Duke University Press, 2000, str. 13.

³⁵ V literatuře označováno jako gag rules (náhubková pravidla) viz MAGEE, James. *Freedom of Expression*. Westport: Greenwood Press, 2002. str. 46.

³⁶ Viz *Ex parte Milligan*, 71 U.S. 2 (1866) a *Ex Parte Merryman*, 17 F. CAS. 144 (1861).

³⁷ LINFIELD, Michael. *Freedom Under Fire: U.S. Civil Liberties in Times of War*. Boston: South End Press, 1990, str. 27.

V pořadí třetí krize práv prvního dodatku byla vyvolána obavami z šíření komunismu, jež vyvrcholily ve dvou obdobích, která dnes označujeme jako rudé paniky (Red Scares). Rudé paniky byly, jak již jejich samotný název napovídá, pojmenovány podle barvy rudé bolševické vlajky použité za Velké říjnové socialistické revoluce roku 1917 v Rusku. Rudé paniky byly vyvolány právě domnělou hrozbou z obdobného komunistického převratu na území Spojených států.

První rudá panika trvala mezi roky 1917 a 1920. Jejím výsledkem byly dva zákony - zákon o špionáži³⁸ z roku 1917 a zákon o pobuřování³⁹ z roku 1918. Oba tyto zákony kriminalizovaly projev, ať již písemný nebo ústní, který směřoval proti vládě Spojených států amerických.

Druhá rudá panika vznikla po druhé světové válce, kdy kvůli vzájemné nedůvěře vládnoucích představitelů USA a SSSR a neslučitelnosti ideologií komunismu a kapitalismu došlo k rapidnímu zhoršení vztahů mezi Spojenými státy a SSSR (Svazem sovětských socialistických republik). Následovalo období napětí a vzájemných konfliktů označované jako studená válka. Typickým projevem druhé rudé paniky byly „čarodějnické“ procesy s údajnými členy komunistické strany, působícími zejména ve státní správě a v hollywoodském filmovém průmyslu, vyvolané senátorem Josephem McCarthym a Sněmovním výborem pro neamerickou činnost⁴⁰.

Obě rudé paniky měly za následek rozsáhlé zásahy do svobody projevu a do práva sdružovacího⁴¹. Klima strachu z komunismu, které panovalo v době rudých panik, vedlo Nejvyšší soud USA k potvrzení několika odsuzujících rozsudků v trestních věcech, které jsou z dnešního pohledu v rozporu s prvním dodatkem⁴². Řada těchto precedentů však byla později změněna nebo zrušena⁴³.

V souvislosti s teroristickým útokem na budovu světového obchodního centra z 11. 9. 2001 nastalo ve Spojených státech další období, ve kterém dochází k omezování práv prvního dodatku. Reakcí na teroristický útok z 11. září bylo přijetí zákona The USA

---

³⁸ Espionage act.

³⁹ Sedition act.

⁴⁰ House Un-American Activities committee (HUAC) byla vyšetřovací komise sněmovny reprezentantů, která měla za úkol prověřovat aktivity občanů, státních zaměstnanců a sdružení, které údajně měly mít vazby na komunistickou stranu.

⁴¹ Právo sdružovací bylo pod ochranu prvního dodatku zahrnuto rozhodnutím Nejvyššího soudu NAACP v. Alabama, 357 U.S. 449 (1958).

⁴² Viz Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1917), Debs v. United States, 249 U.S. 211 (1919), Abrams v. United States, 250 U.S. 616 (1919).

⁴³ Viz např. Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969).

Patriot Act⁴⁴, který dává některým federálním bezpečnostním agenturám zvláštní pravomoci umožňující zásahy do práv a svobod obsažených v prvním dodatku. Jde zejména o oprávnění sledovat elektronickou komunikaci bez soudního příkazu, právo opatřit si o podezřelých osobách informace a údaje zahrnující zdravotní záznamy, záznamy z knihoven nebo historii vyhledávání od poskytovatelů internetového připojení⁴⁵ nebo zákaz poskytování konzultací a jiných služeb⁴⁶ skupinám zařazeným na seznam teroristických organizací⁴⁷. Několik částí zákona The USA Patriot Act bylo již federálními soudy pro rozpor s ústavou zrušeno⁴⁸. Jakým způsobem ovlivní The USA Patriot Act celkovou úroveň ochrany svobody projevu do budoucna však stále zůstává otázkou.

1.6. Použití prvního dodatku na státy

Od samotného přijetí Listiny práv převládal názor, že celá listina a tím pádem i její první dodatek zavazuje pouze federální orgány a instituce a nikoliv orgány a instituce jednotlivých států. Tento názor potvrdil roku 1833 Nejvyšší soud USA rozhodnutím ve věci *Barron v. Baltimore*. Nejvyšší soud v odůvodnění argumentoval úmyslem tvůrců ústavy, jejichž cílem při sepisování Listiny práv mělo údajně být pouze omezení pravomocí federální vlády, a nikoliv omezení pravomocí orgánů jednotlivých států. Rozhodnutí ve věci *Barron v. Baltimore* tak až do roku 1897⁴⁹ efektivně bránilo přezkumu rozhodnutí, jejichž předmětem byly zásahy jednotlivých států do ústavně zaručených práv, federálními soudy a umožnilo tak jednotlivým státům zasahovat do práv a svobod garantovaných Listinou práv⁵⁰.

---

⁴⁴ **Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act** – Zákon na sjednocení a posílení Ameriky poskytnutím odpovídajících nástrojů nutných k prevenci a bránění terorismu.

⁴⁵ Viz The USA Patriot Act: Preserving Life and Liberty. Dostupné na: <http://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm>

⁴⁶ Viz *Holder v. Humanitarian Law Project*, 561 U.S.1 (2010) (Jde o rady TAMILSKÝM TIGRŮM ohledně mírového řešení konfliktů) – Část zákona USA Patriot act týkající se konzultací s teroristickými skupinami byla původně federálním soudem prohlášena za protiústavní. Roku 2010 však Nejvyšší soud rozhodl, že je v souladu s ústavou. Jde o jediný případ, kdy omezení politického projevu překonalo test zavedený rozhodnutím Nejvyššího soudu *Brandenburg v. Ohio*.

⁴⁷ Seznam je dostupný na : <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>

⁴⁸ Viz *Doe v. Gonzales*,

⁴⁹ Do rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Chicago, Burlington, and Quincy Railroad Co. v. Chicago*, 166 U.S. 226 (1897).

⁵⁰ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. 140.

Nejvyšší soud rozhodnutí ve věci *Barron v. Baltimore* nikdy výslovně nezrušil, postupně však učinil práva prvního dodatku aplikovatelná i na jednotlivé státy prostřednictvím doktríny selektivní inkorporace založené na klauzuli spravedlivého procesu (*selective incorporation doctrine*) obsažené ve čtrnáctém dodatku. Doktrína selektivní inkorporace znamená postupnou aplikaci jednotlivých ustanovení Listiny práv na státy, na základě čtrnáctého dodatku prostřednictvím judikatury Nejvyššího soudu Spojených států vytvořené při řešení jednotlivých případů týkajících se Listiny práv⁵¹.

Čtrnáctý dodatek vstoupil v platnost roku 1868 jako jeden z „rekonstrukčních“ dodatků po americké občanské válce. Zabývá se ochranou práv občanů, rozložením počtu volených zástupců v souvislosti s počtem voličů v jednotlivých státech a omezením některých práv rebelů a povstalců proti Spojeným státům.

Z hlediska práva prvního dodatku je důležité ustanovení prvního odstavce čtrnáctého dodatku, ve kterém stojí: „... Žádný stát nevytvoří, ani nebude vymáhat právo, které by porušovalo privilegia nebo imunity občanů Spojených států, stejně tak žádný stát nezabaví nikoho života, svobody nebo majetku bez spravedlivého procesu a ... rovné ochrany zákona“.

Právě ustanovení o spravedlivém procesu a rovné ochraně zákona je východiskem pro aplikaci prvního dodatku na akty jednotlivých států pomocí doktríny selektivní inkorporace.

Doktrína selektivní inkorporace byla vytvořena roku 1897 rozhodnutím v případě *Chicago, Burlington, and Quincy Railroad Co. v. Chicago*⁵², když Nejvyšší soud rozhodl o tom, že se ustanovení pátého dodatku týkající se spravedlivé kompenzace za vyvlastnění vztahuje, prostřednictvím čtrnáctého dodatku, i na jednotlivé státy⁵³. Z hlediska selektivní inkorporace prvního dodatku jsou důležitá rozhodnutí *Gitlow v. New York* (1925), *Near v. Minnesota* (1931), *De Jonge v. Oregon*

---

⁵¹PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 71.

⁵²PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 71.

⁵³ Existují i názory, že inkorporační doktrína byla vytvořena až roku 1925 rozhodnutím ve věci *Gitlow v. New York*, jelikož rozhodnutí ve věci *Chicago, Burlington, and Quincy Railroad Co. v. Chicago* se opírá ve značné míře o úpravu spravedlivé náhrady škody obsaženou v zákoně státu Illinois a nikoliv tedy výhradně o úpravu obsaženou v pátém dodatku. Více viz VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D. C.: CQ Press, 2009, str. 515.

(1937), *Cantwell v. Connecticut* (1940) a *Everson v. Board of Education* (1947), na jejichž základě lze práva obsažená v prvním dodatku uplatňovat i vůči státům.

V rozhodnutí *Gitlow v. New York* Nejvyšší soud potvrdil ústavnost zákona, který kriminalizoval podporu násilného svrnutí vlády. Zároveň však označil svobodu slova a tisku jako „fundamentální práva a svobody chráněné ustanovením čtrnáctého dodatku o spravedlivém procesu před zásahy ze strany státu“⁵⁴ a otevřel tak cestu k inkorporaci ostatních práv zakotvených v prvním dodatku prostřednictvím ustanovení o spravedlivém procesu obsaženém ve čtrnáctém dodatku.

Rozhodnutí ve věci *Gitlow v. New York* bylo potvrzeno roku 1931, ve kterém Nejvyšší soud judikátem *Near v. Minnesota* potvrdil závěr z případu *Gitlow*, když předseda Nejvyššího soudu Charles Evan Hughes ve svém stanovisku, sloužícím zároveň jako stanovisko soudu, napsal: „již nelze pochybovat o tom, že svoboda tisku a svoboda slova jsou chráněny před zásahy ze strany států klauzulí spravedlivého procesu obsaženou ve čtrnáctém dodatku“.

Roku 1937 v rozhodnutí ve věci *De Jonge v. Oregon* Nejvyšší soud judikoval, že státy nemohou zasahovat do práva svobodně se shromažďovat⁵⁵, jelikož to je také chráněno jako jedno z fundamentálních práv prostřednictvím klauzule spravedlivého procesu obsažené ve čtrnáctém dodatku.

Co se týče vztahu náboženství a státu rozhodl Nejvyšší soud o zařazení dvou náboženských klauzulí prvního dodatku, tedy ustanovení o svobodě náboženského vyznání a ustanovení o zákazu zavádění náboženství, pod klauzuli spravedlivého procesu v letech 1940 respektive 1947.

Jako první se zabýval svobodou náboženského vyznání, když roku 1940 jednomyslně rozhodl ve věci *Cantwell v. Connecticut* o absolutní svobodě víry a omezené svobodě jejího projevu.

Následně roku 1947 vyřešil otázku odluky státu od církve, když rozhodl ve věci *Everson v. Board of Education* rozdílem jediného hlasu o ústavnosti zákona umožňujícího poskytnutí finančních prostředků z veřejných rozpočtů církevním školám za účelem úhrady nákladů spojených s dopravou žáků pomocí školních autobusů do školy a ze školy.

---

⁵⁴ *Gitlow v. New York*, 268 U.S. 652 (1925).

⁵⁵ Garance se týká pouze pokojných shromáždění (peacefull assembly).

Dnes tedy čtrnáctý dodatek vytváří právní základ pro ochranu svobody slova, tisku, shromažďování a náboženských práv na úrovni států⁵⁶. Ustanovení čtrnáctého dodatku je obzvlášť důležité, jelikož jednotlivé státy se v průběhu historie často uchýlovaly k porušování práv garantovaných prvním dodatkem a proto bylo překonání pojetí prvního dodatku, jako ustanovení vztahujícího se pouze na federální orgány a instituce, vytvořené rozhodnutím ve věci *Barron v. Baltimore* důležitým krokem posilujícím individuální práva a svobody v oblasti svobody projevu a náboženské svobody.

---

⁵⁶CURTIS, Michael Kent. *Free Speech „The People’s Darling Privilege“ Struggles for Freedom in American History*. Durham: Duke University Press, 2000, str. 6.

2. Vývoj náboženských svobod

2.1. Historie náboženských práv ve Spojených státech

Prvý dodatek Ústavy Spojených států stanoví: „Kongres nepřijme žádný zákon, který by zaváděl náboženství, nebo bránil jeho svobodnému výkonu“...

Prvý dodatek tedy chrání právo každého vyznávat náboženství dle svého vlastního svědomí a brání vládě Spojených států⁵⁷ v zavedení oficiálního státního náboženství na federální úrovni.

Význam náboženských klauzulí obsažených v prvním dodatku byl předmětem sporu již od jeho přijetí. Jde pouze o jednu klauzuli komplexně upravující náboženské otázky, nebo o dvě samostatné, nicméně na sebe navazující klauzule? Jazykový výklad by připouštěl první variantu, jelikož slovo náboženství se v textu prvního dodatku vyskytuje pouze jednou. Dnešní výklad Nejvyššího soudu se však přiklání k názoru, že jde o dvě klauzule⁵⁸, které se navzájem doplňují a vytváří ve svém souhrnu to, co nazýváme svobodou náboženství. Otázkou také je, co tvůrci ústavy mysleli pojmem zavedení náboženství. Má se za to, že tento vágní pojem zahrnuje nejen zavedení jednoho centrálního státního náboženství, ale také materiální nebo jinou formu podpory určité církve. Ve výsledku je tedy zákaz zavedení náboženství omezením pravomoci státních orgánů (federálních a díky čtrnáctému dodatku i státních) v oblasti podpory církvi a náboženství.

Z výše uvedeného vyplývá, že se dnes náboženská svoboda v USA těší výsadnímu postavení. Důvod, pro který je na náboženskou svobodu ve Spojených státech kladen takový důraz, můžeme hledat již v koloniálním období, kdy do nového světa mířili lidé prchající před náboženskou netolerancí v Evropě s vídou možnosti svobodného vyznávání svého náboženství.

Roku 1620 byla v oblasti dnešní Nové Anglie založena puritány, kteří připluli na lodi Mayflower kolonie Plymouth. Plymouth byl vybudován skupinou poutníků

---

⁵⁷ Od roku 1947 a rozhodnutí ve věci *Everson v. Board of Education* brání v zavedení náboženství také jednotlivým státům.

⁵⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu se vždy zabývají buď odlukou státu a církvi, nebo svobodou náboženského vyznání. Rozhodnutí, které by výslovně upravovaly práva obsažená v obou náboženských klauzulích prvního dodatku jsou výjimečná.

(pilgrims), kteří opustili břehy rodné Anglie s cílem najít místo, kde by mohli svobodně vyznávat své náboženství, kterým byl kalvinismus.

Roku 1630 se v oblasti Massachusetts Bay usídlila další skupina puritánů a založila zde kolonii Massachusetts. Obě dvě puritánské skupiny, jež založily tyto první kolonie⁵⁹, byly představiteli takzvaného kongregacionalismu, čili způsobu vedení církve lokálními autoritami, nezávisle na jiných vyšších institucích.

Roku 1632 získal lord Baltimore od anglického krále Karla I. Stuarta chartu opravňující ho k založení nové kolonie Maryland v oblasti zátoky Chesapeake. Maryland byl založen a osídlen roku 1642. Na rozdíl od Plymouthu a Massachusetts byl Maryland původně, jak již samotný název napovídá, katolickou kolonií.

Plymouth, Massachusetts i Maryland se vyznačovaly velkou mírou netolerance k náboženstvím, které nebyly oficiálně zavedeny. Výjimkou nebyly ani tvrdé tresty za vyznávání zakázaných náboženství a to včetně trestu smrti⁶⁰.

Roku 1636 fakticky vznikla kolonie Rhode Island, která se na rozdíl od tří výše zmíněných kolonií vyznačovala vysokou mírou náboženské svobody a tolerance. Rhode Island se tak stal útočištěm pro osoby pronásledované v ostatních koloniích pro své náboženské vyznání.

Roku 1663 obdržel Rhode Island od Karla II královskou chartu a stal se tak kolonií i po právní stránce. Charta Rhode Islandu zakotvila jak svobodu náboženského vyznání, tak odluku státu od církve a učinila tak z kolonie Rhode Island v té době nábožensky nejsvobodnější místo na světě.

Roku 1682 založil kvaker William Penn na severovýchodě dnešních Spojených států Kolonii Pensylvánie. Pensylvánie se stala domovem pro do té doby jak v Anglii, tak v anglických Koloniích, perzekuované kvakery. Pensylvánie byla nábožensky velmi tolerantní, jelikož neměla žádné zákonem zavedené náboženství a její zákony zaručovaly náboženskou svobodu všem křesťanům⁶¹.

Na počátku osmnáctého století zažilo velký rozmach Anglikánství, které se do roku 1715 stalo zavedeným náboženstvím v Severní Karolíně, Jižní Karolíně, Virginii a

---

⁵⁹ Úplně první kolonií byl ve Virginii roku 1607 založený Jamestown.

⁶⁰ Nejvíce perzekuovanou skupinou byly Kvakeři (Společnost přátel). Typickým příkladem je oběšení tzv. „Bostonských mučedníků“ v kolonii Massachusetts pro jejich náboženské vyznání v letech 1659 - 1661.

⁶¹ Stále tedy byli pro své náboženské vyznání pronásledováni zejména židé, ale zároveň i představitelé dalších náboženství nebo ateisté.

Marylandu. Jako následek Americké revoluce však bylo zavedení anglikánských církví postupně ve všech státech zrušeno. K tomuto kroku vedla vedle nedůvěry v Anglii samotnou také nedůvěra v představitele Anglikánské církve, kteří pro vstup do úřadu museli v Anglii přísahat věrnost koruně.

Významným dokumentem, dokazujícím dobovou tendenci směřující k odklonu od Anglikánské církve a ostatních zavedených církví a přechod k náboženské svobodě, byl virginský zákon o náboženské svobodě⁶² napsaný Thomasem Jeffersonem⁶³, který zrušil zavedení anglikánské církve ve Virginii a zaručil svobodu vyznání všem včetně židů, katolíků a protestantů. Právě virginský zákon o náboženské svobodě se stal předchůdcem a ideovým zdrojem ustanovení o svobodě náboženství obsaženém v prvním dodatku.

Před americkou revolucí mělo zákonem zavedené státní náboženství osm ze třinácti amerických kolonií. Po revoluci však všechny státy začaly pracovat na nových státních ústavách, jejichž součástí většinou byly listiny základních práv a svobod. Listiny práv a svobod jednotlivých států obsahovaly ustanovení o svobodě náboženského vyznání. Otázka zavedení státního náboženství v nich však povětšinou upravena nebyla. K vyřešení problému, který přinášela absence takové úpravy, tedy došlo až později. Roku 1787 byla po projednání na ústavodárném shromáždění ve Filadelfii⁶⁴ přijata Ústava Spojených států amerických, která ve svém článku VI obsahovala zákaz vyžadování splnění náboženských podmínek k získání veřejných funkcí.

15. 12. 1789 byl k ústavě, jako součást Listiny práv, připojen první dodatek, který mimo jiné přinesl svobodu náboženského vyznání a zároveň zakázal přijímání zákonů zavádějících státní náboženství. Úmyslem tvůrců ústavy a prvního dodatku nebylo plošně zrušit zákonem zavedená náboženství jednotlivých států⁶⁵, ale zabránit Kongresu v zavedení jednoho centrálního národního náboženství pro USA.

Roku 1802 napsal tehdejší prezident Spojených států Thomas Jefferson baptistům z Danbury dopis, který měl sloužit jako odpověď na jejich obavy z nízké

---

⁶² Virginia Statute for Religious Freedom. Dostupný na:

http://www.encyclopediavirginia.org/An_Act_for_establishing_religious_freedom_1786

⁶³ PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. xx.

⁶⁴ Viz kapitola 1.

⁶⁵ Jednotlivé státy rušily zákonem zavedená náboženství na základě vlastního rozhodnutí z vlastní iniciativy. Jako poslední zrušil zavedení náboženství roku 1833 stát Massachusetts.

úrovně náboženské svobody ve Spojených státech. Dopis obsahoval mimo jiné Jeffersonův názor na oddělení státu a církve, když v něm Jefferson napsal, že mezi církvemi a státem musí existovat zeď, která je bude oddělovat. Metafora použitá Jeffersonem v tomto dopise se trochu nešťastně stala podkladem pro doktrínu oddělení státu od církve vytvořenou roku 1947 Nejvyšším soudem USA v rozhodnutí *Everson v. Board of Education*, ve kterém soudce Hugo Black, píšící stanovisko soudu, interpretoval Jeffersonovo pojetí oddělení státu a církve jako „Vysokou a neprostupnou zeď oddělující církev a stát“, jejímž účelem je oddělení základních náboženských principů od zákonem upravených pravidel občanského života. Tím v podstatě obrátil původní úmysl tvůrců prvního dodatku⁶⁶, respektive jeho klauzule o zákazu zavádění náboženství, když namísto původního záměru ochránit jednotlivé státy před zásahy federální vlády do náboženských svobod umožnil federálním orgánům prostřednictvím legislativy zasahovat do státních a lokálních programů a aktivit týkajících se náboženství.

9. července 1868 byl ratifikován čtrnáctý dodatek Ústavy Spojených států, který zaručil neporušitelnost určitých práv a garantoval spravedlivý proces. Po ratifikaci čtrnáctého dodatku vzniklo mnoho soudních sporů, jejichž předmětem byly zásahy jednotlivých států do práv a svobod garantovaných Listinou práv. Žalobci se v těchto sporech začali odvolávat na znění čtrnáctého dodatku s tím, že klauzule zaručující spravedlivý proces a neporušitelnost práv efektivně znamená aplikaci Listiny práv na jednotlivé státy. O aplikovatelnosti prvního dodatku prostřednictvím čtrnáctého dodatku na státy poprvé rozhodoval Nejvyšší soud roku 1873 v takzvaných jatečních případech⁶⁷, ve kterých odmítl aplikovat čtrnáctý dodatek na práva a svobody obsažené v prvním dodatku s odůvodněním, že čtrnáctý dodatek má sloužit k ochraně práv bývalých otroků a nikoliv jako prostředek umožňující zásahy federálních orgánů do záležitostí nacházejících se v působnosti jednotlivých států.

Roku 1873 rozhodoval Nejvyšší soud poprvé případ, který se přímo týkal náboženských klauzulí obsažených v prvním dodatku, když ve věci *Reynolds v. United*

---

⁶⁶ Sám Jefferson, který koncepci zdi stojící mezi církvemi a státem vytvořil, mezi tvůrce Listiny práv nepatřil. V době ústavodárného shromáždění a následujících debat o nutnosti přijetí a o podobě listiny byl vyslancem ve Francii.

⁶⁷ *Slaughter-House Cases*, 83 U.S. 36 (1873).

States jednomyslně rozhodl o tom, že zákaz polygamie⁶⁸ neodporuje ustanovení o svobodě náboženského vyznání obsažené v prvním dodatku. Dle rozhodnutí spočívá svoboda náboženského vyznání ve svobodě víry a nikoliv ve svobodě projevů víry. Předseda Nejvyššího soudu Morrison Waite ve stanovisku soudu odůvodnil omezení projevů víry takto: „povolit to (polygamii jako projev víry) by znamenalo učinit z náboženských doktrín právo nadřazené objektivnímu právu, což by každému občanu umožnilo vytvářet si vlastní právo pro sebe samého“.

2.2. Zákaz zavádění náboženství

Zákaz zavedení náboženství přímo vyplývá z dikce prvního dodatku, který stanoví, že Kongres nepřijme žádný zákon zavádějící náboženství. Zavedené náboženství charakterizují: 1) Zákony přímo upravující a ovlivňující náboženské záležitosti, zejména pak opatření zavádějící „náboženské“ daně vybírané ve prospěch jedné či několika církví a opatření vyžadující povinnou účast na náboženských obřadech, 2) trestněprávní sankce za vyznávání jiných než státem povolených náboženství a 3) náboženské testy a přísahy tvořící podmínku získání veřejných funkcí.

Judikatura týkající se zákazu zavádění náboženství je daleko rozsáhlejší než v případě druhé náboženské klauzule o svobodě náboženského vyznání. Zároveň je také o mnoho rozmanitější a kontroverznější⁶⁹. Obě náboženské klauzule jsou však do jisté míry samostatné, jelikož samotná svoboda náboženského vyznání není na zavedeném státním náboženství závislá a může existovat i v případech, kdy existuje státem preferovaná církev, jak dokazuje historie amerických kolonií.

V amerických dějinách je problematika zavedení náboženství charakterizována konfliktem dvou táborů. První tábor je složen z lidí, kteří jsou pro přísné oddělení státu a církve (Separationists - separatisté), druhý tábor je zase složen z osob, které jsou ve větší či menší míře pro podporu náboženství a církví ze strany státu (Accommodationists). Avšak i zastánci státní podpory náboženství uznávají (samozřejmě až na náboženské radikály), že v každém případě musí jít o podporu neutrální a nediskriminační, tedy o podporu, která bude všem církvím poskytovat stejné

⁶⁸ Polygamie patřila k víře mormonů již od založení mormonské církve Josephem Smithem jako jedno z božích přikázání. Roku 1862 schválil Kongres zákon Morrill Anti – Bigamy act, který polygamii zakazoval.

⁶⁹ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 6.

výhody. Od roku 1947, ve kterém Nejvyšší soud USA rozhodl ve věci *Everson v. Board of Education*, převažuje separatistické pojetí reprezentované metaforickou „vysokou a neproniknutelnou zdí mezi státem a církvemi“⁷⁰ (viz výše). Dnešní pojetí odluky státu od církve by tedy nebylo kompletní právě bez rozhodnutí *Everson v. Board of Education*, ve kterém Nejvyšší soud Spojených států rozhodl, že státem poskytnuté dotace na dopravu studentů církevních škol do školy a ze školy nejsou protiústavní, jelikož nepředstavují průnik skrz pomyslnou zeď mezi státem a církvemi (viz výše). Své rozhodnutí odůvodnil pomocí teorie prospěchu dětí⁷¹ vytvořené roku 1930 rozhodnutím ve věci *Cochran v. Louisiana Board of Education*, dle které nejde o protiústavní opatření, pokud jsou konečným příjemcem podpory děti a jejich rodiče a nikoliv církevní instituce⁷².

V první části rozhodnutí *Everson v. Board of Education* došlo také k vyřešení problému závaznosti ustanovení prvního dodatku o zákazu zavádění náboženství pro jednotlivé státy. Nejvyšší soud pomocí doktríny selektivní inkorporace umožnil aplikaci ustanovení prvního dodatku o zákazu zavádění náboženství na jednotlivé státy, prostřednictvím klauzule spravedlivého procesu obsažené ve čtrnáctém dodatku.

Dále se pak soud zabýval detailním rozбором pojmu zavádění náboženství, který blíže definoval soudce Hugo Black, pověřený sepsáním stanoviska soudu když uvedl: „Státy ani federální vláda nemohou zavést církev ani vytvořit zákony, které by podporovaly jedno náboženství, podporovali všechna náboženství, nebo preferovaly jedno náboženství před druhým“. Z toho lze vyvodit, (1) že státy ani federální vláda nemohou nikoho nutit k návštěvám bohoslužeb nebo k jiným projevům náboženského vyznání, (2) že nikdo nemůže být trestán pro svou víru v boha ani proto, že v boha nevěří, (3) že žádná daň nesmí být uvalena na náboženské obřady a aktivity a v neposlední řadě také (4) že žádný stát ani federální vláda nesmí, přímo nebo nepřímo, zasahovat do vnitřních záležitostí náboženských organizací nebo skupin a vice versa. Dnes tak ustanovení o zákazu zavádění náboženství, v souladu se slovy Thomase Jeffersona, skutečně vytváří onu pomyslnou zeď mezi Státem a církvemi.

---

⁷⁰ *Everson v. Board of Education*, 330 U.S. 1 (1947).

⁷¹ Child Benefit Theory, známá také jako Student Benefit Theory (teorie prospěchu studentů) je teorie umožňující státům přispívat finančními prostředky z veřejných rozpočtů studentům soukromých škol (církevní školy jsou založené církvemi a tudíž je lze považovat za školy soukromé). Více informací viz: <http://definitions.uslegal.com/c/child-benefit-theory/>

⁷² PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 138.

Problematiku zákazu zavádění náboženství lze podrobněji rozdělit do tří kategorií⁷³. První kategorií tvoří náboženská aktivita v systému veřejného vzdělávání, druhou kategorií tvoří státní podpora církevních škol a třetí kategorií tvoří problematika neutrality státních orgánů v oblasti náboženství. Takové rozdělení je jen orientační a slouží pouze pro potřeby akademické. Právně jsou všechny případy, bez ohledu na to, do které z výše uvedených kategorií spadají, posuzovány podle stejného testu⁷⁴ vytvořeného roku 1971 rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci *Lemon v. Kurtzman*. Takzvaný Lemon Test stanoví tři podmínky, které musí právní předpis splnit, aby nebyl v rozporu s ustanovením prvního dodatku: (1) musí mít sekulární cíl, (2) Jeho primárním účelem nesmí být podpora ani omezení náboženství a (3) nesmí rozvíjet propojení mezi církví a státem⁷⁵. Porušení byť jen jediné podmínky má za následek protiústavnost přezkoumávaného právního předpisu. Roku 1997 byl Lemon test mírně formálně pozměněn rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci *Agostini v. Felton*, když se třetí podmínka o propojení stala součástí druhé podmínky o primárním účelu.

Jak již bylo naznačeno výše, první kategorií problematiky zákazu zavádění náboženství tvoří náboženská aktivita v systému veřejného vzdělávání. Vztah veřejného školství a náboženství je ve Spojených státech patrný do dnes, ať už jde o výuku kreacionismu nebo o recitování slibu věrnosti vlajce Spojených států⁷⁶, který odkazuje na „národ pod bohem“. Nevyšší soud postupně rozhodl velké množství případů týkajících se náboženství v systému veřejného vzdělávání. Tyto případy lze dále rozdělit do tří kategorií na: (1) modlitby ve školách⁷⁷, (2) předčítání náboženských knih⁷⁸

---

⁷³ PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 139.

⁷⁴ Lemon test je občas ignorován nebo obcházen viz *March v. Chambers*, 463 U.S. 783 (1983), *Lynch v. Donnelly*, 465 U.S. 668 (1984).

⁷⁵ Podmínky obsažené v Lemon testu jsou souhrnem podmínek vytvořených Nejvyšším soudem v jednotlivých případech za účelem posouzení, zda určitý právní předpis zavádí náboženství. Podmínka o sekulárním cíli byla vytvořena rozhodnutím *Abington School District v. Schempp*, 374 U.S. 203 (1963), podmínka primárního účelu v rozhodnutí *Board of Education v. Allen*, 392 U.S. 236 (1968) a podmínka propojení v rozhodnutí *Walz v. Tax Commission of the City of New York*, 397 U.S. 664 (1970).

⁷⁶ Slib věrnosti vlajce Spojených států zní: „I pledge allegiance to the Flag of the United States of America and to the Republic for which it stands, one Nation under god, indivisible, with liberty and justice for all.“ – Slibuji věrnost vlajce Spojených Států amerických a republice, kterou představuje, jeden nerozdělitelný národ, pod bohem, se svobodou a spravedlností pro všechny.

⁷⁷ Viz *Engel v. Vitale*, 370 U.S. 421 (1962), *Wallace v. Jaffree*, 472 U.S. 38 (1985), *Lee v. Weisman*, 505 U.S. 577 (1992).

⁷⁸ Viz *Abington School District v. Schempp*, 374 U.S. 203 (1963).

(Nejvyšší soud USA se zabývá zejména biblí) a (3) přímá a nepřímá podpora náboženství veřejnými školami⁷⁹.

„Modlitby na akcích veřejných škol jsou velmi kontroverzním a komplikovaným tématem, které se dotýká tří ustanovení prvního dodatku: ustanovení o zákazu zavádění náboženství, ustanovení o svobodě náboženského projevu a ustanovení o svobodě slova“⁸⁰. Roku 1962 rozhodl Nejvyšší soud první případ týkající se modliteb ve školách, když ve věci *Engel v. Vitale* prohlásil státem New York zavedenou modlitbu ve školách za protiústavní. Ve svém rozhodnutí vycházel soud z argumentu *a minori et maius* když stanovil, že modlitby, byť dobrovolné, „zavádějí náboženská přesvědčení v nich obsažená“ a tím pádem zavádějí i samotné náboženství, což je v rozporu s prvním dodatkem.

Na rozhodnutí ve věci *Engel v. Vitale* navázal Nejvyšší soud o rok později v případě *Abington School District v. Schempp*, když za protiústavní prohlásil předčítání veršů z bible a předčítání modlitby páně v institucích veřejného vzdělávání. Rozpor s prvním dodatkem byl spatřován v nedodržení požadavku neutrality vůči ostatním vyznáním a také vůči ateistům. Roku 1985 Nejvyšší soud zrušil, pro rozpor s prvním dodatkem, rozhodnutím ve věci *Wallace v. Jaffree* obligatorní minutu ticha, zavedenou zákonem státu Alabama, kterou byli studenti nuceni držet na začátku vyučovacího dne. Tento krok zdůvodnil soud pomocí vyjádření senátora Donalda G. Holmesa, který jako hlavní tvůrce zákona uvedl před soudem nižší instance, že smyslem zákona je znovuzavedení dobrovolných modliteb do škol⁸¹. Zákon postavený na takovém úmyslu nemohl projít testem zavedeným roku 1971 rozhodnutím *Lemon v. Kurtzman* (viz výše), jelikož nepřímo zaváděl obligatorní náboženský projev a zároveň nebyl neutrální.

Roku 1992 Nejvyšší soud rozhodnutím ve věci *Lee v. Weisman* dále rozšířil zákaz modliteb i na školou sponzorované aktivity, když prohlásil recitování modliteb při promociích za protiústavní proto, že studenti jsou povinni účastnit se promoci a recitování modlitby z ní činí náboženský obřad, a takové jednání tedy představuje

---

⁷⁹ Viz *Zorach v. Clauson*, 343 U.S. 306 (1952), *Mccolum v. Board of Education*, 333 U.S. 203 (1948), *Edwards v. Aquillard*, 482 U.S. 578 (1987), *Board of Education of the Westside Community Schools v. Mergens*, 496 U.S. 226 (1990).

⁸⁰ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 870.

⁸¹ *Wallace v. Jaffree*, 472 U.S. 38 (1985).

„státem vynucenou účast na náboženském obřadu“⁸². Zákaz modliteb na školou sponzorované aktivity byl dále rozšířen roku 2000 rozhodnutím *Santa Fe Independent School District v. Doe*, když Nejvyšší soud prohlásil studentskými zástupci vedené modlitby na začátku fotbalových zápasů⁸³ za protiústavní. Od modliteb přímo či nepřímo zavedených státem je nutné odlišovat modlitby jednotlivců nebo skupin na školních pozemcích, které nejen že nejsou v rozporu s ustanovením prvního dodatku o zavedení náboženství, ale jsou dokonce přímo chráněny ustanovením prvního dodatku o svobodě slova⁸⁴.

Problematika podpory náboženství veřejnými školami se, jako jeden z aspektů náboženské aktivity v systému veřejného vzdělávání, poprvé objevila v judikatuře Nejvyššího soudu USA roku 1948 v případě *McCullum v. Board of Education*, když Nejvyšší soud prohlásil za protiústavní opatření školské rady umožňující žákům, kteří obdrželi povolení od rodičů, ve školních hodinách opustit výuku a zúčastnit se náboženského vzdělávání. O čtyři roky později soud rozhodnutí ve věci *McCullum* změnil, když v rozhodnutí *Zorach v. Clauson* žákům výuku opustit umožnil. Soudce William O. Douglas ve stanovisku soudu odůvodnil soulad opatření s ustanovením prvního dodatku o zákazu zavedení státního náboženství takto: „Jsme nábožensky založení lidé a naše instituce předpokládají existenci vyšší moci... Pokud stát podporuje výuku náboženství nebo spolupracuje s náboženskými institucemi tím, že pouze upraví čas konání veřejných událostí tak, aby vyhovoval náboženským potřebám, pak pouze pokračuje v našich nejvýznamnějších tradicích“⁸⁵.

Problematiké se záhy ukázalo být i vyučování o vzniku života na zemi. Roku 1987 navázal Nejvyšší soud na své dřívější rozhodnutí ve věci *Epperson v. Arkansas* z roku 1968, v němž zrušil zákon zakazující výuku evoluční teorie, když v rozhodnutí *Edwards v. Aquillard* prohlásil, pro rozpor s ustanovením prvního dodatku o zavádění náboženství, za protiústavní zákon státu Louisiana vyžadující výuku teorie kreacionismu pokaždé, když byla vyučována evoluční teorie.

S náboženstvím v systému veřejného vzdělávání souvisí i činnost nábožensky zaměřených studentských spolků na půdě škol. Roku 1990 rozhodl Nejvyšší soud ve

---

⁸² *Lee v. Weismann*, 505 U.S. 577 (1992).

⁸³ Šlo o americký fotbal, nikoliv o fotbal evropský, v americké angličtině označovaný jako „soccer“.

⁸⁴ STAVER, Matthew D. *See You at the Pole Gatherings and Other Student – Initiated Prayer on Public School Campuses*. Dostupné na <http://www.lc.org/media/9980/attachments/syatp.pdf> [17. 4. 2014, 17:35]

⁸⁵ *Zorach v. Clauson*, 343 U.S. 306 (1952).

věci Board of Education of the Westside Community Schools v. Wergens o souladu zákazu diskriminace náboženských spolků na půdě veřejných škol s ústavou, když stanovil, že studentským náboženským spolkům nelze zakázat použití školních prostor mimo vyučovací hodiny v případě, že takové použití je povoleno jiným studentským spolkům. Stejně tak není v rozporu s ustanovením prvního dodatku o zavedení náboženství, pokud náboženské organizace vykonávají práva spojená se svobodou projevu na pozemcích veřejných škol⁸⁶.

Druhou kategorií problematiky zákazu zavádění náboženství je státní podpora církevních škol. Státní podpora církevních škol dnes stále tvoří velmi kontroverzní téma. Problém ústavnosti opatření na podporu církevních škol charakterizovala velmi trefně bývalá soudkyně Nejvyššího soudu Sandra Day O'Connor⁸⁷ v souhlasném stanovisku k rozhodnutí ve věci Wallace v. Jaffree, kterým navázala na souhlasné stanovisko soudce Williama J. Brennana z rozhodnutí v případě Abington School District v. Schempp, když uvedla, že tvůrci prvního dodatku nemohli počítat s problémem vlivu náboženství na veřejné školství, jelikož v době kdy byl první dodatek ratifikován, systém veřejného vzdělávání téměř neexistoval.

Prvním rozhodnutím Nejvyššího soudu v oblasti státní podpory církevních škol byl již výše zmíněný Everson, kterým soud umožnil státní financování dopravy studentů do církevních škol. O dvacet let později, roku 1968, Nejvyšší soud rozhodl o ústavnosti zákona povolujícího státem financovaný nákup učebnic se sekulárním obsahem pro studenty všech škol (veřejných i soukromých církevních) ve věci Board of Education v. Allen⁸⁸. Roku 1971 v rozhodnutí Lemon v. Kurtzman Nejvyšší soud, zároveň se zavedením výše zmíněného „Lemon testu“, poprvé prohlásil finanční podporu církevních škol z veřejných prostředků, ve formě náhrady platů učitelů a náhrady finančních prostředků vynaložených na zakoupení učebnic, za protiústavní. Protiústavnost soud dovodil ze dvou možných důsledků takové podpory na ustanovení prvního dodatku týkajícího se zákazu zavádění náboženství: (1) buď bude přímá státní

---

⁸⁶ Viz Good News Club v. Millford Central School, 533 U.S. 98 (2001), Widmar v. Vincent, 454 U.S. 263 (1981).

⁸⁷ PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999, str. 140.

⁸⁸ Roku 1925 rozhodl Nejvyšší soud v případě Pierce v. Society of Sisters, že církevní školy slouží jak sekulárním, tak náboženským zájmům. Ve věci Cochran v. Board of Education pak rozhodl o tom, že učebnice představují „obecně prospěšnou věc“ a tudíž jejich poskytnutí dětem není porušením prvního dodatku.

podpora církevních škol představovat zakázanou podporu církví, nebo (2) následná státní kontrola nad hospodařením se státními prostředky bude znamenat nedovolené propojení mezi církvemi a státem.

V roce 1973 Rozhodl Nejvyšší soud v případě *Committee for Public Education and Religious Liberty v. Nyquist* o protiústavnosti dotací na údržbu majetku církevních škol, daňových úlev pro rodiče žáků církevních škol a náhradě školného rodičům žáků církevních škol. Svoje rozhodnutí odůvodnil tím, že všechna výše zmíněná opatření podporují náboženství a jsou proto v rozporu s prvním dodatkem. Svě rozhodnutí soud následně částečně změnil v rozhodnutích *Mueller v. Allen* (1983), když rozhodl o ústavnosti daňových úlev za školné a za jiné výdaje, které by jinak nepřiměřeně zatěžovaly rodiče žáků církevních škol⁸⁹, a *Zelman v. Simmons-Harris* (2002), když rozhodl o ústavnosti poskytnutí finanční podpory za zápis dětí do církevních škol⁹⁰.

Roku 1985 Nejvyšší soud v rozhodnutích *Aguilar v. Felton* a *Grand Rapids School District v. Ball*, z důvodu nedovolené podpory náboženství⁹¹, zakázal státům hradit z veřejných prostředků mzdu za náhradní výuku dětí z nízko příjmových rodin v církevních školách suplujícím učitelům z veřejných škol a zároveň zakázal dotace výměnných výukových programů mezi veřejnými a církevními školami jen aby je roku 1997 zase povolil v rozhodnutí *Agostini v. Felton*.

„V osmdesátých letech dvacátého století rozhodl Nejvyšší soud o protiústavnosti téměř všech forem veřejné podpory církevních škol“⁹². V polovině devadesátých let dvacátého století pak začal svůj postoj uvolňovat a v interpretaci jednotlivých případů začal přihlížet k obsahové neutralitě⁹³ státních opatření na podporu vzdělávacích institucí. Tento proces vyvrcholil v již výše zmíněném případě *Zelman v. Simmons-Harris* (2002) povolením finanční podpory vzdělání v církevních školách.

---

⁸⁹ Rozhodnutí odůvodnil tím, že takové daňové úlevy mají sekulární charakter, jelikož udržují soukromé vzdělávání životaschopné, představují pouze jedno z mnoha osvobození od daně a neslouží k podpoře náboženství.

⁹⁰ Šlo o opatření státu Ohio, reagující na špatnou úroveň veřejných škol, které dotovalo formou poukázek zápis studentů do jakékoliv soukromé školy (nikoliv tedy pouze církevních škol).

⁹¹ Veřejná podpora v těchto případech byla dle názoru Nejvyššího soudu v rozporu s třetí podmínkou „Lemon testu“ o propojení mezi státem a církví.

⁹² VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 68.

⁹³ Viz *Mueller v. Allen*, 463 U.S. 388 (1985), *Zobrest v. Catalina Foothills School District*, 509 U.S. 1 (1993), *Zelman v. Simmons-Harris*, 536 U.S. 639 (2002).

Nejvyšší soud se ve svých rozhodnutích týkajících se státní podpory církevních škol zabýval zejména základními a středními školami a víceméně tak ponechal volnou ruku státní podpoře církevních univerzit. Stejně tak zatím nerozhodl žádný případ, který by se zabýval problematikou modliteb na vysokých školách. Argumentem pro odlišný přístup v oblasti univerzitního vzdělávání je skutečnost, že „studenti vysokých škol nejsou tak snadno ovlivnitelní a jsou méně přístupní náboženské indoktrinaci“⁹⁴ než studenti základních a středních škol. Církevní vysoké školy mají proto například právo požadovat po zaměstnancích určité náboženské vyznání⁹⁵ a i jejich studentům lze poskytnout stipendia z veřejných rozpočtů⁹⁶. Roku 1971 povolil Nejvyšší soud v případě *Tilton v. Richardson* dotace na výstavbu univerzitních budov pro církvemi financované univerzity za podmínky, že budou sloužit k sekulárním účelům. Zároveň také prohlásil za protiústavní zákonem zavedenou dvacetiletou lhůtu, ve které nesměla žádná státem financovaná budova sloužit k náboženským účelům. Roku 1988 povolil v případě *Bowen v. Kendrick* také státní dotace pro neziskové organizace vytvářející programy prevence a osvěty v oblasti těhotenství. Důležité je připomenout, že všechny dotace a granty z veřejných prostředků mohou být poskytnuty pouze, pokud „nemají převážně náboženský účel a pokud nejsou použity k financování náboženských aktivit“⁹⁷.

Ne všechna opatření, sloužící na podporu církevních vysokých škol a jejich studentů, jsou ale v souladu s ústavou. Roku 2004 rozhodl Nejvyšší soud v případě *Locke v. Davey*, že stát nemusí formou stipendií podporovat kněžské vzdělávání, pokud je podpora takového vzdělávání z veřejných prostředků zakázána právním řádem tohoto státu.

Třetí oblastí problematiky zákazu zavádění náboženství představují různé situace, ke kterým dochází mimo školská zařízení a které se týkají nutné neutrality státních orgánů v oblasti náboženství. V takových případech ponechává Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích větší volnost opatřením s náboženským podtextem než je tomu v případě veřejných škol. Tento přístup soud deklaroval roku 1983 v rozhodnutí *March*

---

⁹⁴ *Tilton v. Richardson*, 403 U.S. 672 (1971).

⁹⁵ *Corporation of the Presiding Bishop of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints v. Amos*, 483 U.S. 327 (1987).

⁹⁶ *Smith v. Board of Governors*, 429 F.Supp.871 (1977), *Americans United for Separation of Church and State v. Dunn*, 384 F. Supp. 714. (1977).

⁹⁷ *Bowen v. Kendrick* , 487 U.S. 589 (1988).

v. Chambers, když stanovil, že nábožensky motivovaná opatření, které mají historickou tradici a pouze slavnostní charakter⁹⁸, nejsou v rozporu se zákazem zavádění náboženství obsaženým v prvním dodatku. Na rozhodnutí March v. Chambers navázal Nejvyšší soud roku 1984 v rozhodnutí Lynch v. Donnelly, když rozhodl o ústavnosti umístění vánočního betlému obsahujícího „Santa Clausův dům, soby táhnoucí Santovy saně ...a jesle⁹⁹“ na prostranství náležícím do majetku obce. Podle tohoto rozhodnutí není vystavení jeslí protiústavní, jelikož se jedná o historicky podloženou sváteční tradici, kterou je třeba posuzovat v kontextu celé expozice a nejde tak o nedovolenou formu podpory náboženství.

O pět let později Nejvyšší soud rozhodnutím ve věci County of Allegheny v. American Civil Liberties Union prohlásil vystavení samotných jeslí v budově soudu za protiústavní, pro „nepřípustné schvalování křesťanského náboženství¹⁰⁰“.

Roku 2005 posoudil Nejvyšší soud znovu otázku ústavnosti vystavení předmětů znázorňujících deset přikázání na veřejném prostranství, když v rozhodnutí McCreary County v. American Civil Liberties Union prohlásil vystavení deseti přikázání v soudních síních za protiústavní, pro nedovolenou podporu křesťanského náboženství v případě, že nemá dostatečně odůvodněný sekulární význam. Zároveň s rozhodnutím McCreary County v. American Civil Liberties Union rozhodl Nejvyšší soud ve věci Van Ogden v. Perry, kde neshledal důvod pro prohlášení texaského památníku deseti přikázání, nacházejícího se ve veřejném parku, za protiústavní.

Roku 2009 rozhodl Nejvyšší soud další spor ohledně náboženských památníků na veřejném prostranství, když rozhodnutím ve věci Pleasant Grove City v. Summum stanovil, že povolení umístění památníků je formou svobody projevu vlády¹⁰¹, který není v rozporu s ustanovením prvního dodatku o zákazu zavádění náboženství. Z toho vyplývá, že státní orgány, včetně orgánů územní samosprávy, mají právo v jednotlivých případech rozhodnout o povolení nebo o zákazu umístění privátně financovaných památníků s náboženskou tematikou na veřejném prostranství.

---

⁹⁸ Jako příklad lze uvést: (1) Financování duchovních, kteří svým projevem začínají zasedání legislativního orgánu, (2) fráze „in god we trust“ (věříme v boha) na bankovkách a mincích Spojených států amerických a (3) do kamene vytesané desatero přikázání v areálu budovy Nejvyššího soudu.

⁹⁹ Lynch v. Donnelly, 465 U.S. 668 (1984).

¹⁰⁰ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 352.

¹⁰¹ Government speech. Více viz http://www.law.cornell.edu/wex/government_speech

2.3. Svoboda náboženského vyznání

Vedle ustanovení o zákazu zavádění náboženství obsahuje první dodatek i ustanovení o svobodě náboženského vyznání. Takovou svobodu můžeme definovat jako právo každého vyznávat určité náboženství, nebo právo odmítnout vyznávání náboženství¹⁰². Z výše uvedeného nutně vyplývá, že ustanovením o svobodě náboženského vyznání jsou vedle věřících chráněni i ateisté.

Ustanovení o svobodě náboženského vyznání zároveň omezuje federální orgány a orgány jednotlivých států¹⁰³ při přijímání legislativy přímo či nepřímo zasahující do sféry náboženské víry a jejího projevu a spolu s ustanovením o zákazu zavádění náboženství tak tvoří základ ochrany náboženské svobody ve Spojených státech.

Obsah svobody projevu náboženského vyznání byl poměrně detailně vymezen roku 1879 v rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Reynolds v. United States*, když soud potvrdil ústavnost federálního zákona zakazujícího polygamii. Mormon George Reynolds napadl tento zákon s odůvodněním, že zasahuje do svobody vyznání, jelikož omezuje jeden z projevů mormonské víry, mnohoženství.

Soud ve svém rozhodnutí rozdělil svobodu náboženského vyznání na svobodu víry, která je neomezitelná, a svobodu jejího projevu, kterou je možné omezit za účelem ochrany práv třetích osob a ochrany veřejného pořádku.

Roku 1940 rozhodl Nejvyšší soud Spojených států ve věci *Cantwell v. Connecticut* o použití ustanovení prvního dodatku garantujícího svobodu náboženského vyznání na státy za pomoci doktríny selektivní inkorporace a zároveň potvrdil rozhodnutím *Reynolds v. United States* vytvořenou duální koncepci svobody náboženského vyznání spočívající v rozdělení na svobodu víry a svobodu projevu víry když stanovil, že „chování zůstává subjektem regulace za účelem ochrany společnosti“¹⁰⁴.

Roku 1944 Nejvyšší soud dále rozšířil náboženskou svobodu jednotlivců, když v rozhodnutí *United States v. Ballard* stanovil, že soudy nemohou posuzovat „pravdivost či nepravdivost náboženského přesvědčení nebo náboženské doktríny“¹⁰⁵.

---

¹⁰² PATRICK, John J.; LONG, Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999. Str.: 69.

¹⁰³ Pomocí doktríny selektivní inkorporace viz *Cantwell v. State of Connecticut*, 310 U.S. 296 (1940).

¹⁰⁴ *Cantwell v. Connecticut*, 310 U.S. 296 (1940).

¹⁰⁵ *United States v. Ballard*, 322 U.S. 78 (1944).

Problematiku vztahu právních předpisů a svobody náboženského vyznání, vytvořenou v rozhodnutích *Reynolds v. United States* a *Cantwell v. Connecticut*, začal Nejvyšší soud dotvářet až v 60. letech 20. století, když rozhodnutími *Braunfeld v. Brown* (1961) a *Sherbert v. Verner* (1963) deklaroval podmínky přípustnosti zákonů nepřímo zasahujících do sféry svobody náboženského vyznání. Takové zákony nejsou dle názoru soudu v rozporu s prvním dodatkem pokud (1) mají všeobecnou osobní působnost¹⁰⁶, (2) nečiní žádné náboženské projevy protiprávními¹⁰⁷ a (3) ustojí přezkum Nejvyššího soudu, který bude aplikovat standard přísné kontroly¹⁰⁸. Aby příslušný právní předpis takovému standardu vyhověl a byl v souladu s ústavou, musí sledovat závažný veřejný zájem a zároveň musí být nejmenším možným omezením práv chráněných prvním dodatkem.

Na rozhodnutí *Sherbert v. Verner* (1963) Nejvyšší soud navázal v rozhodnutích *Wisconsin v. Yoder*, *United States v. Lee* a *Goldman v. Weinberger*, když blíže specifikoval závažný veřejný zájem v oblasti svobody náboženského vyznání. V případě *Wisconsin v. Yoder* (1972) stanovil, že povinná školní docházka netvoří závažný veřejný zájem, pro který by bylo možné omezit svobodu náboženského vyznání, pokud je v rozporu s vyznáním určité náboženské skupiny. V rozhodnutí *United States v. Lee* (1982) soud deklaroval existenci závažného veřejného zájmu v případě odvodů na sociální zabezpečení, když stanovil, že takové odvody jsou povinné i pokud odporují náboženskému vyznání a v rozhodnutí *Goldman v. Weinberger* (1986) soud deklaroval závažný veřejný zájem na jednotě vojenských uniforem, když rozhodl o ústavnosti předpisu, zakazujícího nošení viditelných náboženských doplňků s tím, že „uniformita slouží k zajištění disciplíny, morálky a oddanosti vojáků“¹⁰⁹.

---

¹⁰⁶ Viz *Braunfeld v. Brown*, 366 U.S. 599 (1961) - Nesmí se vztahovat pouze na příslušníky konkrétní náboženské skupiny nebo skupin. Tak je zajištěn prvek neutrality.

¹⁰⁷ Viz *Braunfeld v. Brown*, 366 U.S. 599 (1961).

¹⁰⁸ Viz *Sherbert v. Verner*, 374 U.S. 398 (1963) - Přísná kontrola (Strict scrutiny). Forma soudního přezkumu zavedená roku 1944 na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států ve věci *United States v. Carolene Products Company*, 304 U.S. 144 (1938) v případech, ve kterých jsou předmětem sporu základní lidská práva, politický proces nebo postavení menšin. Pro soulad právních předpisů, zasahujících do oblastí podléhajících přísnému soudnímu přezkumu, s ústavou je vyžadován závažný státní zájem na věci a nejmenší možné omezení práv.

¹⁰⁹ *Goldman v. Weinberger*, 475 U.S. 503 (1986).

Roku 1990 došlo k významnému zvratu, když Nejvyšší soud ve věci *Employment Division, Department of Human Resources of Oregon v. Smith*¹¹⁰ rozhodl o tom, že obecně použitelné trestněprávní předpisy, jejichž účelem není přímá regulace projevů víry, neporušují ustanovení prvního dodatku o svobodě náboženského vyznání ani v případě, že kriminalizují jednání, které je projevem náboženské víry. Tím tedy došlo k opuštění doktríny významného veřejného zájmu a standardu přísné kontroly judikovaných v rozhodnutí *Sherbert v. Verner*.

Roku 1993 Nejvyšší soud v rozhodnutí *Church of Lukumi Babalu Aye v. City of Hialeah*¹¹¹ znovu pozměnil systém soudního přezkumu otázek týkajících se svobody náboženského vyznání vytvořený v judikátu *Employment Division, Department of Human Resources of Oregon v. Smith*, když pro rozpor s ustanovením prvního dodatku o svobodě náboženského vyznání označil za protiústavní všechny právní předpisy, které (1) nejsou neutrální, (2) nemají obecnou působnost a (3) přímo regulují specifické náboženství, (4) pokud nesledují závažný veřejný zájem. Takové právní předpisy tedy byly znovu podrobeny přísné kontrole (viz výše) ze strany soudů.

Roku 1993 byl Kongresem schválen zákon o obnovení náboženské svobody (*the Religious Freedom Restoration Act - RFRA*), jehož cílem bylo přinutit soudy k použití testu přísné kontroly (viz výše) a vrátit tak stav ochrany svobody náboženského vyznání do podoby, kterou zavedlo rozhodnutí *Sherbert v. Verner*. Roku 1997 prohlásil Nejvyšší soud v rozhodnutí *City of Boerne v. Flores* RFRA za protiústavní pro překročení pravomocí Kongresu, který nedovoleně rozšířil význam prvního dodatku za pomoci odstavce pět čtrnáctého dodatku¹¹². Nutno poznamenat že protiústavní je RFRA pouze, co se týká jeho vztahu ke státům, na federální úrovni k překročení pravomoci Kongresu nedošlo a RFRA tak zůstal v platnosti. V reakci na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *City of Boerne v. Flores* přijaly některé státy vlastní legislativu rozšiřující náboženské svobody po vzoru RFRA¹¹³. Neúspěch na poli posílení ochrany svobody náboženského vyznání se Kongresu alespoň částečně podařilo napravit roku 2000 pomocí zákona o

---

¹¹⁰ Předmět sporu spočíval v odmítnutí poskytnutí podpory v nezaměstnanosti zaměstnancům oregonského rehabilitačního centra, kteří dostali výpověď z pracovního poměru pro užití drogy peyotlu (*Lophophora Williamsi*) při indiánském náboženském obřadu.

¹¹¹ Předmětem sporu byly právní předpisy města Hialeah zakazující vyznavačům náboženství Santeria zvířecí oběti, které tvoří jeden z náboženských obřadů tohoto vyznání.

¹¹² Pátý odstavec čtrnáctého dodatku opravňuje Kongres k prosazování ustanovení čtrnáctého dodatku za pomoci legislativy.

¹¹³ *Lewis Roca Rothgerber Religious Institutions Group, Religious Freedom Restoration Act of 1993*. Dostupné na :<http://www.churchstatelaw.com/statelaw/statelaw/religiousfreedom.asp>

nábožensky užívaných pozemcích a věznicích (Religious Land Use and Institutionalized Persons act - RLUIPA), který měl, mimo jiné, za cíl posílit svobodu náboženského vyznání vězňů. RLUIPA nebyl na rozdíl od RFRA shledán protiústavní, když roku 2005 Nejvyšší soud rozhodl v případě Cutter v. Wilkinson o souladu RLUIPA s oběma náboženskými klauzulemi prvního dodatku.

Se svobodou náboženského vyznání souvisí také otázka ústavnosti vynucování slibu věrnosti vlajce Spojených států ve školách¹¹⁴. Roku 1940 rozhodl Nejvyšší soud o přípustnosti vyloučení studentů střední školy kvůli odmítnutí slibu věrnosti vlajce¹¹⁵, když v případě Minersville School District v. Gobitis stanovil, že svoboda náboženského vyznání neopravňuje k chování, které je v rozporu s ustanovením obecně závazných právních předpisů, jejichž cílem není omezení svobody náboženského vyznání. Své rozhodnutí zrušil soud o tři roky později, když ve věci West Virginia State Board of Education v. Barnette prohlásil zákon vynucující slib věrnosti vlajce za protiústavní. Soudce Robert Jackson ve stanovisku soudu uvedl: „Je-li v naší ústavní konstelaci pevně ukotvená hvězda, pak touto hvězdou je, že žádný státní úředník ... nemůže stanovit, co bude platit ve věcech ... náboženské víry“¹¹⁶.

Svoboda náboženského vyznání má velký význam i v oblasti pracovněprávní. Roku 1981 stanovil Nejvyšší soud v rozhodnutí ve věci Thomas v. Review Board of the Indiana Employment Security Division, že nábožensky motivované ukončení pracovního poměru nemůže být bráno jako důvod pro nepřiznání podpory v nezaměstnanosti a to ani v případě, že důvodem výpovědi je náboženské přesvědčení jednotlivce, které není uznáváno většinou společnosti. V rozhodnutí Hobbie v. Unemployment Appeals Commission of Florida soud rozšířil rozsah svého předchozího rozhodnutí, když stanovil povinnost poskytnout podporu v nezaměstnanosti i v případě, že ukončení pracovního poměru bylo důsledkem konvertování k jinému náboženství nebo přijetí náboženství v době zaměstnání.

---

¹¹⁴ Více o slibu věrnosti vlajce Spojených států viz bod 76.

¹¹⁵ V souvislosti s prvním dodatkem se přísaha vlajce řešila, jelikož byla v rozporu s náboženským vyznáním svědků Jehovových. Viz ZACHARIAS, Gary. *The Bill Of Rights: Freedom of Religion*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005. Str.: 100

¹¹⁶ West Virginia State Board of Education v. Barnette, 319 U.S. 624 (1943).

3. SVOBODA SLOVA

3.1. Historický vývoj svobody slova

Historické kořeny amerického pojetí svobody slova můžeme hledat již v novověké Anglii, kde byla svoboda slova původně představována imunitou členů britského parlamentu před trestním stíháním za projevy učiněné při parlamentní debatě¹¹⁷ a nevztahovala se tedy na obyčejné lidi, kteří si museli vystačit se svobodou svědomí a svobodou tisku zaručenou anglickým common law. Právě svoboda tisku prošla v Anglii turbulentním vývojem od předběžné kontroly publikací (prior restraint) přes její zrušení až po zavedení zákonů kriminalizujících pobuřující projevy (seditious libel), které byly korunovány soudcovským konceptem „konstruktivní zrady“ (constructive treason), podle kterého se zrady dopustil každý, kdo učinil písemný nebo ústní projev směřující proti panovníkovi¹¹⁸. O tom však více až v příslušné kapitole této práce¹¹⁹.

Koncepce svobody slova v Anglii a jejích koloniích na konci osmnáctého století spočívala v zákazu předběžné kontroly publikací a jiných projevů s možností následného postihu těch, jejichž projev byl shledán porušením právních předpisů. V koloniální Americe tedy nikdy nedošlo ke „zlatému věku svobody projevu“, který by spočíval v úplné liberaci svobody slova¹²⁰, ale také zde nebyly restriktce svobodného projevu aplikovány se stejným důrazem jako na území Anglie¹²¹.

Hlavní zbraní britských úřadů proti jejich oponentům byly zákony postihující pobuřující projev. Obrana proti obžalobě postavené na takovém zákoně byla téměř nemožná. Již od sedmnáctého století platila v anglickém právu zásada, že pravdivost výroku nebrání trestnímu stíhání pro pobuřující projev, jelikož k narušení veřejného pořádku, jako hodnoty chráněné zákonem, dochází bez ohledu na pravdivost či

---

¹¹⁷ Viz Anglická listina práv z roku 1689, dostupná na

http://avalon.law.yale.edu/17th_century/england.asp

¹¹⁸ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 4.

¹¹⁹ Viz kapitola 4.

¹²⁰ DENBEAUX, Mark P. *The First Word of the First Amendment*. Northwestern University Law Review 80, 1986, str. 1173.

¹²¹ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 6.

nepravdivost takového výroku¹²². Tento koncept byl v koloniích od počátku odsuzován. Roku 1733 narazil na nepřekonatelnou překážku, když advokát Andrew Hamilton přesvědčil porotu v procesu s novinářem Johnem Peterem Zengerem o tom, že „zákony platné v koloniální Americe zaručují právo odporovat orgánům státní moci prostřednictvím pravdivého písemného projevu a jiným vyjadřováním pravdy“¹²³. Po rozhodnutí v procesu se Zengerem odmítaly poroty složené z obyvatel amerických kolonií, kteří usilovali o větší míru svobody, uznat vinu osob obžalovaných z pobuřování v případě, že se jejich výroky ukázaly být pravdivé.

I přes postupnou liberalizaci svobody projevu se američtí kolonisté, prahnoucí po ještě větší míře ochrany občanských a politických práv a svobod, nespokojily se stavem práva v Novém světě a vzbouřili se proti britské koloniální nadvládě.

Po Americké revoluci nastalo zlaté období svobody projevu, jejíž ochrana dosáhla ve světě do té doby nevídaných výšin¹²⁴. Nově vzniklé státy inkorporovaly do svých ústav ustanovení zaručující svobodný projev, které měly fungovat jako protíváha ke stále ještě výrazně restriktivním pravidlům vyplývajícím z nadále užívaného common law.

Ústava Spojených států z roku 1787, která nahradila nedostačující Články konfederace, neobsahovala až na úpravu stíhání pro zradu a ustanovení o debatách v parlamentu žádnou garanci svobodného projevu. Absence takového ustanovení byla jedním z důvodů ratifikace Listiny práv, která svobodu slova explicitně garantovala.

Následovalo období střídání krizí a klidu¹²⁵, v němž hrála hlavní roli otázka, zda a do jaké míry chrání prvý dodatek projevy proti právním a společenským pravidlům, pokud je orgány státní moci považují za narušení veřejného pořádku¹²⁶. Pro toto období je charakteristická nízká aktivita Nejvyššího soudu v oblasti práva prvního dodatku, který v jeho průběhu rozhodl jen minimální počet relevantních případů, bezpochyby také proto, že ustanovení prvního dodatku o svobodě slova až do roku 1925, ve kterém Nejvyšší soud rozhodl v případě *Gitlow v. New York*, nezavazovalo jednotlivé státy.

---

¹²² HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005, str. 36.

¹²³ HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005, str. 30.

¹²⁴ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 8.

¹²⁵ Viz oddíl 1.5 - krize práva prvního dodatku obsažený v první kapitole.

¹²⁶ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 11.

Od rozhodnutí ve věci *Gitlow* dochází k rozvětvení problematiky svobody slova do několika oblastí, které budou v této pasáži práce podrobněji rozebrány.

Moderní doktrína svobody slova se tedy začala vyvíjet až na počátku třicátých let dvacátého století. Do té doby vycházelo americké právo převážně z Blackstonovy koncepce svobody slova jako svobody od předběžných omezení projevu, která nevyklučovala následný postih za projev již učiněné¹²⁷.

3.2. Podněcování k porušení práva

Jedním z prvních problémů svobody slova, který byl řešen Nejvyšším soudem Spojených států, je problematika podněcování k porušení práva (*subversive advocacy*). Jedná se o jednu z nejdůležitějších oblastí týkajících se ochrany svobody projevu, jelikož podněcování k porušení práva a to zejména takové, které spočívá v propagaci nebo podpoře násilného státního převratu, míří proti základům demokratického právního státu, a proto míra tolerance takového podněcování často reflektuje maximální úroveň ochrany, kterou je daný stát ochoten svobodě projevu poskytnout¹²⁸.

Problematika podněcování k porušení práva se objevuje zejména v čase války, kdy dochází ke kolizím myšlenek propagovaných stranami konfliktu, které se projevují zvýšením napětí ve společnosti a z toho pramenícími protiprávními projevy¹²⁹, jejichž nejnebezpečnější formou je (samozřejmě zůstaneme-li v oblasti problematiky svobody projevu či slova) podněcování k násilnému státnímu převratu. Stát proto v době války často vytváří právní předpisy, které mu umožňují takové projevy regulovat a minimalizovat tak jejich negativní vliv na společnost a válečné snažení.

Legislativní orgány Spojených států tak ve snaze omezit protiválečné projevy a zajistit ochranu USA schválili roku 1917 zákon o špionáži (*Espionage Act*) a roku 1918 zákon o pobuřování (*Sedition Act*), které zavedly trestněprávní sankce za projevy odporující zájmům sledovaným Američany. Tyto zákony se staly základem pro raná rozhodnutí Nejvyššího soudu v oblasti svobody slova. Nejvyšší soud roku 1919 rozhodl na jejich základě o potvrzení odsuzujících rozsudků soudů nižších instancí v případech

---

¹²⁷ *Patterson v. Colorado*, 205 U.S. 454 (1907).

¹²⁸ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 44.

¹²⁹ Které by nejčastěji měli formu účastenství či spolupachatelství k trestným činům obcházení brané povinnosti a neplnění odvodní povinnosti podle českého trestního zákoníku.

Schenck v. United States, Frohwerk v. United States, Debs v. United States a Abrams v. United States.

V rozhodnutí Schenck v. United States Nejvyšší soud umožnil, aby v době války došlo k omezení práv a svobod obsažených v prvním dodatku, když pro posuzování ústavnosti pramenů práva vytvořil a poprvé aplikoval test zřejmého a aktuálního ohrožení (clear and present danger test), podle kterého jsou právní předpisy omezující určitý projev v souladu s ústavou, pokud je takový projev způsobilý v daném případě způsobit zřejmé a aktuální ohrožení hodnot, které má Kongres právo ochraňovat¹³⁰. Test zřejmého a aktuálního ohrožení byl používán až do roku 1969, kdy Nejvyšší soud rozhodnutím ve věci Brandenburg v. Ohio vytvořil test bezprostředního ohrožení (imminent danger test-viz níže).

V rozhodnutí Debs v. United States Nejvyšší soud podruhé aplikoval nově vytvořený test zřejmého a aktuálního ohrožení, když stanovil, že projev schopný odradit občany od vstupu do armády odporuje zájmu Kongresu na úspěšném verbování nových vojáků a proto není chráněn prvním dodatkem. V rozhodnutí Frohwerk v. United States Nejvyšší soud svá předchozí rozhodnutí doplnil a limitoval tak omezení svobody projevu vyvolané testem závažného a aktuálního ohrožení, když stanovil, že lidé nemohou ztratit právo kritizovat veřejné činitele pro jejich činnost a způsob výkonu funkce ani v době války.

Po konci první světové války roku 1918 nastala první rudá panika (Red Scare – viz kapitulu 1) a strach z Německa a ostatních států bývalého trojspolku byl nahrazen strachem z komunismu šířícího se z území bývalého spojenece Spojených států, Ruska¹³¹. Jednotlivé státy začaly vytvářet zákony postihující komunistickou ideologii a členství v komunistických spolcích. Tyto zákony přinesly četné soudní spory, v nichž se žalobci domáhali ochrany před sankcemi zavedenými státy z důvodu údajného porušení práv pramenících z prvního dodatku. Nejvyšší soud však obdobně jako v případě řady rozhodnutí týkajících se zákona o špionáži a zákona o nactiutrhání tyto žaloby „smetl ze stolu“¹³².

---

¹³⁰ Schenck v. United States, 249 U.S. 47 (1919).

¹³¹ Více viz <http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/saccov/redscare.html>

¹³² WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 51.

Průlomové rozhodnutí přišlo až roku 1925, když Nejvyšší soud rozhodl v případě *Gitlow v. New York* o zahrnutí ustanovení o svobodě slova a tisku mezi základní práva a svobody chráněné klauzulí spravedlivého procesu obsaženou ve čtrnáctém dodatku. Soud ve svém rozhodnutí zároveň stanovil, že pouhé abstraktní vyjádření extremistického názoru nebo jeho publikace k akademickým účelům, která není schopna vyvolat žádnou konkrétní protiprávní akci, nemohou být postiženy trestněprávními sankcemi ukládanými za podněcování, nabádání nebo napomáhání násilnému nebo protiprávnímu jednání, které ohrožuje veřejný pořádek.

Roku 1927 rozhodl Nejvyšší soud v případě *Whitney v. California*, že samotné členství v organizaci, která usiluje o naplnění svých cílů prostřednictvím násilí nebo podpory státního převratu, může zakládat trestný čin spočívající v podněcování k porušení zákona (subversive advocacy), a to i bez toho, aby sám stíhaný člen této organizace k porušení zákona přímo podněcoval.

Po druhé světové válce, během které nedošlo k výraznějším změnám v oblasti ochrany svobody projevu¹³³, následovala druhá rudá panika a s ní spojené potlačování práv prvního dodatku socialisticky smýšlejících osob (fyzických i právnických).

Roku 1951 se Nejvyšší soud v rozhodnutí *Dennis v. United States* znovu vrátil k testu zřejmého a aktuálního ohrožení, když „potvrdil, na základě Smithova zákona¹³⁴ (Smith Act of 1940), za podporu násilného státního převratu vynesené, odsuzující rozsudky pro jedenáct komunistů¹³⁵“. O šest let později Nejvyšší soud v rozhodnutí ve věci *Yates v. United States* upravil svůj přístup k případům, jejichž předmětem bylo trestní stíhání komunistů, když rozlišil mezi propagací doktríny, pro kterou nebylo možné trestně stíhat, a propagací určitého jednání, pro kterou šlo zahájit trestní stíhání při současném splnění podmínek stanovených ve Smithově zákoně¹³⁶.

Rozhodnutí ve věci *Dennis v. United States* a *Yates v. United States* nebyla nikdy explicitně zrušena, ale z valné části ztratila svůj význam roku 1969, kdy Nejvyšší soud zavedl rozhodnutím v případě *Brandenburg v. Ohio* test bezprostředního ohrožení (imminent danger test), podle kterého je projev podněcující k protiprávnímu jednání

---

¹³³ Viz *Taylor v. Mississippi*, 319 U.S. 583 (1943) a *Hartzel v. United States*, 322 U.S. 680 (1944).

¹³⁴ Zákon, který zakazoval jakoukoliv formu pomoci (napomáhání, propagaci, podporu) násilnému státnímu převratu ve Spojených státech.

¹³⁵ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 384.

¹³⁶Viz bod ¹³⁴

chráněn ustanovením prvního dodatku o svobodě slova, pokud nehrozí, že způsobí „bezprostřední protizákonné chování“¹³⁷. Rozhodnutí ve věci *Brandenburg v. Ohio* představuje velmi významný precedent, který se odklání od předchozí judikatury Nejvyššího soudu představované zejména rozhodnutími *Schenck v. United States*, *Gitlow v. New York* a *Whitney v. California*.

Nejvyšší soud koncept vytvořený v rozhodnutí *Brandenburg v. Ohio* potvrdil roku 1973, když v rozhodnutí *Hess v. Indiana* stanovil, že podněcování protiprávní aktivity, která má nastat v budoucnu, je projevem, který je pod ochranou prvního dodatku a zkompletoval tak do dnes platný standart ochrany projevu v oblasti podněcování k porušení práva.

3.3. Provokativní projev

Druhou oblastí svobody slova, v rámci které často rozhoduje Nejvyšší soud Spojených států, je problematika provokativního projevu (*provocative speech*) a jeho následků.

Provokativní projev je projev učiněný veřejně před širokým spektrem posluchačů různého smýšlení, kteří mohou být takovým projevem dotčeni, uraženi, poníženi nebo vyprovokováni k protiprávnímu jednání. Stejně jako v případě podněcování k porušení práva (*subversive advocacy*) tedy hrozí narušení veřejného pořádku, jehož udržení je ve veřejném zájmu a stát tak za účelem jeho ochrany vytváří specifické právní předpisy, které mají provokativnímu projevu zabránit¹³⁸. Na rozdíl od podněcování k porušení práva však v případě provokativního projevu nedochází k narušení veřejného pořádku osobami, které projev činí, ale naopak adresáty takového projevu.

Provokativní projev lze rozdělit do tří základních oblastí: na (1) provokace, (2) slovní útoky (*fighting words*) a (3) nenávistné projevy (*hate speech*).

Prvním relevantním judikátem Nejvyššího soudu v oblasti provokací bylo rozhodnutí z roku 1940 ve věci *Cantwell v. Connecticut*, ve kterém Nejvyšší soud mimo jiné zrušil dvěma Svědkům Jehovovým nepodmíněné tresty odnětí svobody za výtržnictví, kterého se dopustily rozšiřováním jejich vyznání na veřejnosti

---

¹³⁷ *Brandenburg v. Ohio*, 395 U.S. 444 (1969).

¹³⁸ Obecně lze tyto zákony nazvat zákony o výtržnictví/narušení klidu (*breach of peace statutes*).

prostřednictvím přehrávání audio nahrávky, jejíž obsah urazil několik katolíků. Soud ve svém rozhodnutí uvedl, že definice výtržnictví obsažená v zákoně státu Connecticut je příliš obecná, jelikož projev, za který byli Svědci Jehovovi stíháni, nevytváří „zřejmé a aktuální nebezpečí povstání, výtržností... nebo jiné bezprostřední ohrožení veřejného klidu nebo pořádku“¹³⁹ ani „není vůči posluchači neuctivý, neslušný nebo urážlivý“¹⁴⁰ a proto spadá pod ochranu prvního dodatku.

Problematika provokativního projevu zakládajícího trestný čin výtržnictví však zůstala i nadále nejasná. Nejvyšší soud sice často vycházel z koncepce nebezpečného projevu vytvořené v rozhodnutí *Cantwell v. Connecticut* (viz výše), většinou ale jednotlivé případy posuzoval ad hoc bez jasně stanovených pravidel¹⁴¹.

Ke změně situace došlo až na přelomu 50. a 60. let 20. století, kdy Nejvyšší soud vytvořil určitá základní pravidla v rozhodnutích týkajících se aktivity hnutí za lidská práva¹⁴² (civil rights movement). Nejvýznamnějším z těchto judikátů bylo rozhodnutí *Edwards v. South Carolina* z roku 1963, ve kterém Nejvyšší soud rozhodl o nepřipustnosti omezení pokojných demonstrací, které mohou narušovat veřejný pořádek, když uvedl, že pokojné demonstrace „jsou výkonem svobody projevu v té nejčistší formě“¹⁴³ a jejich omezení je tedy v přímém rozporu s prvním dodatkem, který „neumožňuje státům kriminalizovat pokojný projev vyjadřující nepopulární názory“¹⁴⁴. Rozhodnutí *Edwards v. South Carolina* potvrdil Nejvyšší soud o šest let později, když došel ke stejnému závěru v rozhodnutí *Gregory v. City of Chicago*.

Ne všechny provokativní projevy jsou však soudy posuzovány a chráněny stejně a dokonce existují i kategorie provokativního projevu, které nejsou prvním dodatkem chráněny vůbec. Ochranu prvního dodatku pozbývají projevy (1) schopné vyvolat násilnou reakci posluchačů, (2) jejichž primárním účelem není vyjádření vlastního názoru a (3) které nemají žádnou společenskou hodnotu, (4) pokud existuje veřejný zájem na jejich regulaci spočívající v ochraně morálky nebo veřejného pořádku¹⁴⁵. Mezi takové projevy patří, podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Chaplinsky v. New*

---

¹³⁹ *Cantwell v. Connecticut*, 310 U.S. 296 (1940).

¹⁴⁰ *Cantwell v. Connecticut*, 310 U.S. 296 (1940).

¹⁴¹ *Viz Terminiello v. Chicago*, 337 U.S. 1 (1949) a *Feiner v. New York*, 240 U.S. 315 (1951).

¹⁴² *Viz Garner v. Louisiana*, 368 U.S. 157 (1961), *Edwards v. South Carolina*, 372 U.S. 229 (1963), *Cox v. Louisiana*, 379 U.S. 559 (1965) a *Brown v. Louisiana*, 383 U.S. 131 (1966).

¹⁴³ *Edwards v. South Carolina*, 372 U.S. 229 (1963).

¹⁴⁴ *Edwards v. South Carolina*, 372 U.S. 229 (1963).

¹⁴⁵ *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942).

Hampshire z roku 1942, „slovní útoky (fighting words), obscénnosti, pomluvy, oplzlosti a rouhačství“¹⁴⁶.

Z hlediska provokativního projevu je rozhodnutí *Chaplinsky v. New Hampshire* precedentní právě proto, že na jeho základě dochází k vyloučení druhé oblasti provokativního projevu, slovních útoků, z ochrany poskytnuté prvním dodatkem. Definice pojmu slovní útok se od rozhodnutí v případě *Chaplinsky v. New Hampshire* postupně mění v souvislosti s novými relevantními rozhodnutími Nejvyššího soudu. Dnes lze slovní útok definovat jako ústní, písemný nebo symbolický projev, který „uráží toho komu je určen, narušuje veřejný pořádek“¹⁴⁷ a „je způsobilý vyvolat bezprostřední násilnou reakci posluchače“¹⁴⁸. Naopak za slovní útok nelze dle judikatury považovat například pálení nebo jiné poškozování či hanobení vlajky Spojených států v případě, že v něm lze spatřovat projev chráněný prvním dodatkem¹⁴⁹, vulgární projev bez určitého adresáta¹⁵⁰ nebo nošení hákového kříže na veřejnosti¹⁵¹.

Třetí oblastí provokativního projevu je nenávistný projev (hate speech). Nenávistný projev lze definovat jako „urážlivý projev útočící na osobu nebo skupinu osob pro jejich rasu, barvu pleti, pohlaví, náboženství, příslušnost k etnické skupině nebo sexuální orientaci“¹⁵² nebo také jako „projev, který vyhrožuje členům nebo uráží členy skupin, které byly v průběhu americké historie diskriminovány“¹⁵³.

Na rozdíl od slovních útoků dnes spadá nenávistný projev pod ochranu ustanovení prvního dodatku o svobodě projevu¹⁵⁴. Prvně se před Nejvyšším soudem objevil případ související s nenávistným projevem roku 1952, když ve věci *Beauharnais v. Illinois*¹⁵⁵ Nejvyšší soud rozhodl o ústavnosti zákonů trestajících skupinovou

---

¹⁴⁶ *Chaplinski v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942).

¹⁴⁷ *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942).

¹⁴⁸ *Gooding v. Wilson*, 405 U.S. 518 (1972).

¹⁴⁹ *Viz Street v. New York*, 394 U.S. 576 (1969), *Spence v. Washington*, 418 U.S. 405 (1974), *Texas v. Johnson*, 491 U.S. 397 (1989) a *United States v. Eichman*, 496 U.S. 310 (1990).

¹⁵⁰ *Viz Cohen v. California*, 403 U.S. 15 (1971), *Gooding v. Wilson*, 405 U.S. 518 (1972), *Hess v. Indiana*, 414 U.S. 105 (1973).

¹⁵¹ *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, 373 N.E. 2d 21 (1971).

¹⁵² VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 558.

¹⁵³ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 91.

¹⁵⁴ *Viz Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, 373 N.E. 2d 21 (1971), *Cohen v. California*, 403 U.S. 15 (1971).

¹⁵⁵ Šlo o distribuci letáků spojujících černochoy s vyšší mírou kriminality, konkrétně s trestnými činy souvisejícími s ozbrojenými loupežemi, se sexuálním násilím a s užíváním drog.

pomluvu¹⁵⁶ (group libel laws). Skupinová pomluva, byť kriminalizující projevy proti určité skupině nebo rase, však nemůže být považována za nenávistný projev v dnešním slova smyslu, kterým se rozumí, jak již bylo uvedeno výše, spíše přímý útok na osobu nebo skupinu osob pro jejich rasu, barvu pleti, pohlaví, náboženství, příslušnost k etnické skupině nebo sexuální orientaci.

Samostatnou doktrínu nenávistného projevu začaly soudy vytvářet až kolem roku 1978 počínaje rozhodnutím *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, ve kterém nejvyšší soud státu Illinois vyšel ze závěru Nejvyššího soudu Spojených států z rozhodnutí *Cohen v. California*, podle kterého mohly zásahy státu v oblasti svobody slova přijít pouze v těch nejzávažnějších případech, mezi které urážlivé výroky mající charakter nenávistného projevu nepatří. K obdobnému závěru došel roku 1992 Nejvyšší soud Spojených států v rozhodnutí *R. A. V. v. St. Paul*, ve kterém prohlásil za protiústavní právní předpis státu Minnesota kriminalizující veřejné pálení kříže a vystavování svastiky. Své rozhodnutí soud odůvodnil tak, že není možné plošně zakázat specifický druh projevu pouze proto, že napadá určité subjekty z důvodu jejich rasy, barvy pleti nebo náboženského vyznání, jelikož takový zákaz by zakládal nedovolenou restrikcí svobody projevu, která není obsahově neutrální. Roku 2003 se však Nejvyšší soud k problematice veřejného pálení křížů vrátil, když v rozhodnutí *Virginia v. Black* rozhodl, že zákon státu Virginia kriminalizující pálení kříže na veřejnosti s úmyslem zastrašit ostatní je v souladu s ústavou. Zároveň však zrušil pro rozpor s ústavou ustanovení stejného zákona, které umožňovalo porotám bez dokazování dovozovat úmysl pachatele zastrašit ostatní z pouhého aktu pálení kříže a umožnil tak pálení křížů s jiným úmyslem, než je zastrašování ostatních¹⁵⁷.

3.4. Projevy se sexuální tematikou

Projevy se sexuální tematikou, které lze definovat jako projevy představující vyjádření sexuálních myšlenek, pocitů, idejí, obav nebo snů formou písemného, ústního či jiného projevu, jenž je veřejně přístupný, se ve společnosti objevují již od samého počátku lidských dějin. Tendence směřující k jejich regulaci se však začaly objevovat až později, převážně v souvislosti s rozšiřováním vlivu katolické církve od čtvrtého století

---

¹⁵⁶ Pomluva určité rasy nebo skupiny lidí. Viz <http://law.onecle.com/constitution/amendment-01/44-group-libel-and-hate-speech.html>.

¹⁵⁷ Například jako projev určité ideologie nebo ve vzteku.

našeho letopočtu a v západní společnosti slábnou až v souvislosti s úpadkem významu náboženství během dvacátého století.

Ve Spojených státech se problematika projevů se sexuální tematikou týká především otázky obscénností, dětské pornografie a šíření projevu s neobscénním sexuálním obsahem.

První a historicky nejobsáhlejší kategorií projevu se sexuální tematikou je problematika obscénností. Stejně jako další oblasti vymezené v rozhodnutí *Chaplinsky v. New Hampshire*¹⁵⁸, jako jsou například oplzlosti, rouhačství nebo slovní útoky, „nepožívají obscénnosti ochranu prvého dodatku na federální úrovni a tudíž ani ochranu čtrnáctého dodatku na úrovni jednotlivých států.“¹⁵⁹ Výjimkou je pouhé držení obscénního materiálu, které, kromě dětské pornografie¹⁶⁰, není (a ani nemůže být) zakázáno¹⁶¹.

Problematické je ovšem přesně stanovit, co vlastně obscénností je a co je naopak projevem se sexuální tematikou, který je prvním dodatkem chráněn. Touto otázkou se zabývá množství judikátů Nejvyššího soudu Spojených států počínajících rozhodnutím ve věci *Roth v. United States* z roku 1957¹⁶². V dnešním pojetí obscénnosti představují „úzkou kategorii pornografie, která je v rozporu se současnými morálními pravidly ve společnosti a která nemá žádnou podstatnou literární, uměleckou politickou nebo vědeckou hodnotu“¹⁶³. Tato definice je výsledkem téměř sto padesát let trvajících vývoje, který započal ve Velké Británii roku 1864 rozhodnutím Soudu královny lavice v případě *Regina v. Hicklin*, ve kterém soud označil za obscénní veškeré materiály, které jsou „schopny mravně zkazit ty, jejichž mysl je otevřena nemravným vlivům v případě, že se jim takový materiál dostane do rukou“¹⁶⁴. Standart posuzování obscénností vytvořený v rozhodnutí *Regina v. Hicklin*¹⁶⁵ přešly do své rozhodovací praxe americké soudy a řídily se jím až do roku 1957, ve kterém Nejvyšší soud

---

¹⁵⁸ *Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942), viz kapitolu 3. oddíl 3. Provokativní projev.

¹⁵⁹ *Roth v. United States*, 354 U.S. 476 (1957).

¹⁶⁰ *Viz Osborne v. Ohio*, 495 U.S. 103 (1990).

¹⁶¹ Držení obscénního materiálu spadá pod ústavní ochranu práva na soukromí, které bylo vytvořeno rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci *Griswold v. Connecticut*. *Viz Griswold v. Connecticut*, 381 U.S. 479 (1965) a *Stanley v. Georgia*, 394 U.S. 557 (1969).

¹⁶² Do roku 1957 vycházel Nejvyšší soud Spojených států z koncepce obscénností pocházející z common law, která byla vytvořena roku 1864 rozhodnutím *Regina v. Hicklin*.

¹⁶³ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 807.

¹⁶⁴ *Regina v. Hicklin*, L. R. 2 Q. B. 360 (1868).

¹⁶⁵ Jde o takzvaný Hicklin Test.

Spojených států vytvořil rozhodnutím ve věci Roth v. United States nový standart pro posuzování obscénností¹⁶⁶, když prohlásil za obscénní veškeré materiály, které „jako celek budou připadat běžnému člověku, řídícímu se při své úvaze současnými morálními pravidly ve společnosti, jako chlípné“¹⁶⁷. Rozdíl mezi standardem vytvořeným v rozhodnutí Roth v. United States a standardem zavedeným rozhodnutím Regina v. Hicklin spočívá v tom, že nově bylo nutné posuzovat obscénnost materiálu jako celku, kdežto dříve stačila k prohlášení celého díla za obscénní pouze obscénnost jeho jednotlivé části či částí. Zároveň se obscénnosti začaly posuzovat podle vlivu materiálu na průměrného člověka a nikoliv na snadno ovlivnitelného člověka, jako tomu bylo na základě rozhodnutí Regina v. Hicklin.

Nejvyšší soud znovu změnil standart pro posuzování obscénnosti roku 1966, když v rozhodnutí ve věci Memoirs v. Massachusetts vytvořil tři podmínky, při jejichž kumulativním splnění bylo možné považovat materiál za obscénní. První podmínkou byla povaha předmětného materiálu, který (1) musel „jako celek vzbuzovat chlípný zájem týkající se sexu“¹⁶⁸. Zároveň (2) takový materiál musel být „zjevně urážlivý vzhledem k současným pravidlům morálky ve společnosti“¹⁶⁹ a (3) nemohl mít „žádnou společenskou hodnotu, která by ho ospravedlňovala.“¹⁷⁰ Tento standart ovšem nebyl užíván příliš dlouho, jelikož již o sedm let později byly Nejvyšším soudem v rozhodnutí Miller v. California vytvořeny tři nové podmínky, na základě kterých bylo možné za obscénní považovat materiál, který (1) „běžný člověk posuzující takový materiál jako celek podle současných pravidel morálky ve společnosti musí shledat chlípným“¹⁷¹, pokud (2) „zobrazuje nebo popisuje sexuální chování zjevně urážlivým způsobem popsáným ve státních zákonech“¹⁷² a pokud (3) předmětné „dílo jako celek nemá literární, uměleckou, politickou nebo vědeckou hodnotu“¹⁷³.

Faktické rozhodnutí, zda je předmětný materiál obscénní či nikoliv, činí porota, která tedy slouží jako „běžný člověk“¹⁷⁴ a na základě současných místních pravidel

---

¹⁶⁶ Takzvaný Roth test.

¹⁶⁷ Roth v. United States, 354 U.S. 476 (1957).

¹⁶⁸ Memoirs v. Massachusetts, 383 U.S. 413 (1966).

¹⁶⁹ Memoirs v. Massachusetts, 383 U.S. 413 (1966).

¹⁷⁰ Memoirs v. Massachusetts, 383 U.S. 413 (1966).

¹⁷¹ Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973).

¹⁷² Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973).

¹⁷³ Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973).

¹⁷⁴ WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004, str. 105.

morálky společnosti¹⁷⁵ posuzuje naplnění prvních dvou podmínek stanovených v rozhodnutí Miller v. California. Naplnění třetí podmínky spočívající v posouzení, zda má dílo určitou společenskou hodnotu, zkoumá soud. Jednotlivé státy tedy nemohou ve svých právních předpisech vymezit „současná pravidla morálky ve společnosti“ které jsou vodítkem při rozhodování, zda jde o obscénnost podle podmínek obsažených v rozhodnutí Miller v. California¹⁷⁶ a stejně tak nemohou zákonodárci ani soudci stanovit území rozhodné pro určení společnosti, podle jejichž pravidel morálky má porota posoudit, zda se jedná o obscénnost či nikoliv¹⁷⁷.

Zvláštním problémem v oblasti obscénností, který musel vyřešit Nejvyšší soud Spojených států je ochrana mládeže před materiálem schopným narušit její duševní vývoj, který ale obecně nelze považovat za obscénní. Roku 1957 rozhodl Nejvyšší soud v případě Butler v. Michigan o protiústavnosti právního předpisu státu Michigan, který plošně zakazoval prodej jakýchkoli děl obsahujících písemné projevy, které by „mohli vést ke zkažení morálky mládeže“¹⁷⁸ a zavedl tak zásadu podle které nelze omezit přístup dospělých k určitému materiálu pouze proto, že takový materiál není vhodný pro děti. Tato zásada však nebrání existenci zákonem stanovených věkových omezení prodeje děl s erotickou nebo jinou nevhodnou tematikou dětem a mladistvým¹⁷⁹.

Druhou problematickou kategorií projevu se sexuální tematikou je dětská pornografie.

„Dětská pornografie je formou projevu se sexuální tematikou, obsahující zobrazení dětí¹⁸⁰ při sexuálních praktikách“¹⁸¹, který není chráněn ustanovením prvního dodatku¹⁸², a to ani pokud ve své podstatě není obscénností¹⁸³. Jednotlivé státy i federální orgány mohou vedle výroby a distribuce dětské pornografie zakázat i její pouhou držbu¹⁸⁴, která tak nespadá, na rozdíl od držby obscénností, pod ústavněprávní

---

¹⁷⁵ Viz Smith v. United States, 431 U.S. 291 (1977), Pope v. Illinois, 481 U.S. 497 (1987) a Hamling v. United States, 418 U.S. 87 (1974).

¹⁷⁶ Viz Smith v. United States, 431 U.S. 291 (1977).

¹⁷⁷ Viz Smith v. United States, 431 U.S. 291 (1977).

¹⁷⁸ Butler v. Michigan, 352 U.S. 380 (1957).

¹⁷⁹ Viz Ginsberg v. New York, 390 U.S. 629 (1968).

¹⁸⁰ Osoby mladší osmnácti let viz 18 U.S. Code §2256.

¹⁸¹ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 266.

¹⁸² Viz New York v. Ferber, 458 U.S. 747 (1982).

¹⁸³ Dětská pornografie nemusí naplňovat znaky obscénností definované Nejvyšším soudem v rozhodnutí ve věci Miller v. California.

¹⁸⁴ Viz Osborne v. Ohio, 495 U.S. 103 (1990).

ochranu práva na soukromí, které bylo vytvořeno rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci *Griswold v. Connecticut*. Účelem omezení projevu se sexuální tematikou v podobě dětské pornografie je ochrana dětí před sexuálním zneužíváním. Není proto možné zakázat díla, v nichž neúčinkují skutečné děti ale mladí dospělí, kteří děti pouze připomínají, nebo animovaná a jiná obdobná díla¹⁸⁵.

Třetí kategorii problematiky projevu se sexuální tematikou tvoří šíření projevu s neobscénním sexuálním obsahem

V případě šíření projevu se sexuálním obsahem, který není obscénní, připustily soudy ve své rozhodovací praxi určitá omezení projevu související s ochranou dětí a jiná místní a časová omezení, které by v případě jiného typu projevu představovaly nedovolené zásahy do práv chráněných prvním dodatkem. Zprvu liberální judikatura Nejvyššího soudu odvíjející se od rozhodnutí *Miller v. California*¹⁸⁶ se počínaje rokem 1976 začala postupně obracet ve prospěch právních předpisů omezujících některé aspekty projevu se sexuální tematikou, když Nejvyšší soud v rozhodnutích *Young v. American Mini Theatres, Inc.*, (1976) a *Renton v. Playtime Theatres, Inc.*, (1986) potvrdil ústavnost územních omezení spočívajících v zákazu umístění erotických podniků v blízkosti obytných čtvrtí, škol, parků a kostelů. Tato územní omezení však nemohou úplně zakázat erotické podniky na území jednotlivých obcí nebo je vykázat do odlehlých a špatně dostupných oblastí¹⁸⁷. Značně liberální však Nejvyšší soud zůstal v oblasti ochrany dětí před neobscénními projevy se sexuální tematikou ve hromadných sdělovacích prostředcích, když pro rozpor s prvním dodatkem postupně zrušil zákonná omezení, sloužící především k ochraně dětí, uvalená na zveřejňování obsahu se sexuální tematikou prostřednictvím internetu¹⁸⁸, v kabelové televizi¹⁸⁹ nebo prostřednictvím telefonních hovorů¹⁹⁰.

3.5. Projev v rámci obchodní činnosti

---

¹⁸⁵ Viz *Ashcroft v. Free Speech Coalition*, 535 U.S. 234 (2002).

¹⁸⁶ Viz *Jenkins v. Georgia*, 418 U.S. 153 (1974) a *Erzoznik v. City of Jacksonville*, 422 U.S. 295 (1975).

¹⁸⁷ Viz *Schad v. Borough of Mount Ephraim*, 452 U.S. 61 (1981) a *Sable Communications of California v. Federal Communications Commission*, 492 U.S. 115 (1989).

¹⁸⁸ Viz *Reno v. American Civil Liberties Union*, 521 U.S. 844 (1997), *Ashcroft v. American Civil Liberties Union*, 535 U.S. 564 (2002).

¹⁸⁹ Viz *United States v. Playboy Entertainment Group*, 529 U.S. 803 (2000).

¹⁹⁰ *Sable Communications of California v. Federal Communications Commission*, 492 U.S. 115 (1989).

Projev v rámci obchodní činnosti je definován Nejvyšším soudem jako jakýkoliv projev představující návrh obchodní transakce, jehož adresáty jsou potenciální zákazníci¹⁹¹. Jde o jednu z forem komunikace chráněné prvním dodatkem, která však nepoživá stejnou míru ochrany jako jiné projevy s obchodní činností nesouvisející¹⁹².

Až do roku 1976 byl projev v rámci obchodní činnosti považován za prvním dodatkem z větší části¹⁹³ nechráněný¹⁹⁴. Roku 1976 Nejvyšší soud v rozhodnutí *Virginia State Board of Pharmacy v. Virginia Citizens Consumer Council, Inc.* rozšířil ochranu prvního dodatku na téměř všechny formy projevu v rámci obchodní činnosti, zároveň však rozhodnutím v případě *Ohralik v. Ohio State Bar Association* ponechal státům právo regulovat některé jeho aspekty. Pravidla pro státní regulaci projevu v rámci obchodní činnosti Nejvyšší soud dále upřesnil roku 1980, když v rozhodnutí *Central Hudson Gas and Electric Corp. v. Public Service Commission* vytvořil čtyřdílný test (takzvaný Hudson test) sloužící k posouzení, zda je taková regulace v souladu s ústavou. První část Hudson testu spočívá ve vyloučení ústavní ochrany klamavé reklamy a reklamy propagující nezákonnou činnost. V dalších částech pak dochází k posouzení, zda státní regulace splňuje podmínky ústavnosti, které stanoví, že (1) stát musí při omezení projevu v rámci obchodní činnosti sledovat podstatný společenský zájem, (2) tato omezení musí přímo sloužit k dosažení takového zájmu a (3) omezení mohou být použita pouze v případě, že stát tohoto zájmu nemůže dosáhnout jinak. Podmínky stanovené v Hudson testu nesplňuje, a jako takový je protiústavní například zákaz reklamy obsahující informace o ceně alkoholu¹⁹⁵, zákaz reklamy na kasina¹⁹⁶ nebo zákaz nabízení služeb mimo obchodní prostory¹⁹⁷.

I přes existenci Hudson testu není dodnes problematika regulace projevu v rámci obchodní činnosti Nejvyšším soudem posuzována jednotně a téměř každé omezení takového projevu je v případě námitky protiústavnosti posuzováno ad hoc podle ne

---

¹⁹¹ http://www.law.cornell.edu/wex/commercial_speech [10. 2. 2015, 10:23].

¹⁹² Viz *Ohralik v. Ohio State Bar Association*, 436 U.S. 447 (1978).

¹⁹³ Výjimky byly vytvořeny judikaturou Nejvyššího soudu, která předcházela rozhodnutí ve věci *Virginia State Board of Pharmacy v. Virginia Citizens Consumer Council, Inc.* Viz *Jamison v. Texas*, 318 U.S. 413 (1943), *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964) a *Bigelow v. Virginia*, 421 U.S. 809 (1975).

¹⁹⁴ Viz *Valentine v. Chrestensen*, 316 U.S. 52 (1942).

¹⁹⁵ *44 Liquormart v. Rhode Island*, 517 U.S. 484 (1996).

¹⁹⁶ *Greater New Orleans Broadcasting Association v. United States*, 527 U.S. 173 (1999).

¹⁹⁷ *Edenfield v. Fane*, 507 U.S. 761 (1993).

vždy zcela jasných kritérií¹⁹⁸. Lze proto očekávat, že Nejvyšší soud v budoucnu tato kritéria sjednotí.

3.6. Symbolický projev

„Symbolický projev je neverbální a nepsanou formou komunikace, která je chráněna prvním dodatkem s výjimkou specifických případů přímého ohrožení veřejného zájmu nebo zájmů jednotlivce“¹⁹⁹.

Nejvýznamnějším judikátem v oblasti symbolického projevu je rozhodnutí *United States v. O'Brien* z roku 1968, ve kterém Nejvyšší soud potvrdil ústavnost federálního zákona zakazujícího pálení povolávacích rozkazů. Soud zároveň vytvořil takzvaný O'Brienův test, který slouží k posouzení, zda omezení symbolického projevu nebo jiného chování osob neodporuje ustanovení prvního dodatku. Jako dovolené označil soud omezení, která (1) jsou prováděny v rámci ústavou vymezené kompetence státní moci, pokud (2) slouží k dosažení cíle, na němž je podstatný veřejný zájem, (3) nespočívají v přímém omezení svobodného projevu za podmínky, že (4) každé nepřímé omezení projevu neomezuje projev více, než je nezbytně nutné k dosažení cíle, na němž je veřejný zájem. Za nepřijatelné omezení je, v souladu s tímto testem, považován například zákaz nošení pásek na protest proti válce²⁰⁰. Přípustným omezením je pak například zákaz protestu formou stanování v národních parcích²⁰¹.

Předmětem sporů v oblasti symbolického projevu bývá často pálení různých předmětů, jež představuje formu politického protestu. Nejčastěji dochází k již výše zmíněnému pálení povolávacích rozkazů, pálení vlajek a pálení křížů.

Problematika pálení vlajky Spojených států se před Nejvyšším soudem objevila roku 1990 v případech *Texas v. Johnson* a *United States v. Eichman*, ve kterých soud, vycházejíce z šestnáct let starého judikátu *Spence v. Washington*, podle kterého je poškození či hanobení vlajky Spojených států v úmyslu vyjádřit vlastní názor prvním dodatkem chráněnou formou projevu, prohlásil ustanovení texaského zákona činícího z

---

¹⁹⁸ Viz *In re Primus*, 436 U.S. 412 (1978), *Zauderer v. Office of Disciplinary Counsel of the Supreme Court of Ohio*, 471 U.S. 626 (1985), *Edenfield v. Fane*, 507 U.S. 761 (1993), *Florida Bar v. Went For It, Inc.*, 515 U.S. 618 (1995).

¹⁹⁹ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 1040.

²⁰⁰ Viz *Tinker v. Des Moines Independent Community School District*, 393 U.S. 503 (1969).

²⁰¹ Viz *Clark v. Community for Creative Non-Violence*, 468 U.S. 288 (1984).

pálení vlajky trestný čin²⁰² a zároveň také celý federální zákon o ochraně vlajky²⁰³ za protiústavní s odůvodněním, že pálení vlajky je, jako jedna z forem politického protestu, pod ochranou prvního dodatku.

Problematika pálení kříže²⁰⁴ jako symbolického projevu představuje kolizi mezi zájmem státu na ochraně symbolického projevu na jedné straně a zájmem státu na potlačení slovních útoků (viz výše) jako nechráněné kategorie projevu na straně druhé. Z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že není přípustná obecná kriminalizace pálení kříže jako takového. Státy však mohou trestat pálení kříže, které představuje vyhrůžku konkrétní fyzické či právnické osobě²⁰⁵.

---

²⁰² Viz *Johnson v. Texas*, 491 U.S. 397 (1989).

²⁰³ Viz *United States v. Eichman*, 496 U.S. 310 (1990).

²⁰⁴ Pálení kříže se ve Spojených státech začalo rozšiřovat na počátku dvacátého století jako praktika členů Ku Klux Klanu vytvořená s cílem sjednotit členy klanu a zastrašovat černochy.

²⁰⁵ Viz *Virginia v. Black*, 538 U.S. 343 (2003).

4. Svoboda tisku

4.1. Úvod do problematiky svobody tisku

Jak již bylo výše řečeno svobodu tisku lze společně se svobodou slova, svobodou shromažďovací a právem petičním souhrnně označit jako svobodu projevu. Svoboda tisku je jedním ze základních pilířů nutných k existenci demokratického uspořádání společnosti. V demokratických státech slouží svoboda tisku (1) k zajištění občanské kontroly nad činností volených zástupců, soudů, policie a dalších správních orgánů, (2) vytváří prostor pro veřejnou diskuzi o aktuálních problémech a (3) poskytuje fórum sloužící k vyjádření vlastních názorů²⁰⁶. Její prestižní postavení v systému práv a svobod ve Spojených státech vychází z role, kterou tisk sehrál v období americké revoluce, ve kterém sloužil jako prostředek šíření revolučních myšlenek a informací o válečném tažení proti britským jednotkám.

Vnímání svobody tisku prošlo v průběhu historie rapidním vývojem, ovlivněným zejména postupným vznikem nových forem médií, které, stejně jak noviny, letáky a časopisy, spadají pod ochranu ustanovení prvního dodatku o svobodě tisku. Ve svých počátcích byl tisk představován jednotlivci a malými vydavateli, působícími převážně v jednotlivých obcích a městečkách, kteří své názory publikovali buď v lokálních novinách, nebo prostřednictvím distribuce letáků a brožur. Z těchto malých vydavatelů se v městských oblastech postupně začala vyvíjet velká vydavatelství, která své publikace prostřednictvím pošty rozesílala i do řidčeji osídlených oblastí ve svém okolí a vytvořila tak konkurenci tradičním lokálně vydávaným novinám. Ve dvacátém století pak dochází k dalšímu rozvoji tisku, když se vedle tištěných publikací postupně začíná objevovat rádiové a televizní vysílání a později také internet.

Dnešní systém ochrany svobody tisku je tvořen zejména judikaturou Nejvyššího soudu vytvářenou od počátku dvacátého století, počínaje rozhodnutím ve věci *Near v. Minnesota*, které učinilo ustanovení prvního dodatku o svobodě tisku závazné i pro jednotlivé státy. Do té doby byla svobodě tisku poskytnuta jednotná ochrana pouze na federální úrovni. Úroveň ochrany svobody tisku v jednotlivých státech se lišila v závislosti na legislativě a judikatuře těchto států.

---

²⁰⁶ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 18.

4.2. Historické kořeny svobody tisku

Historické kořeny svobody tisku můžeme hledat v Anglickém common law, které v koloniálním období platilo i na území dnešních Spojených států. Mimo precedenty, které jsou primárním pramenem Anglického práva, jsou jeho významným sekundárním pramenem též právní knihy. Ty jsou dodnes často citovány v rozhodnutích Nejvyššího soudu Spojených států týkajících se prvního dodatku²⁰⁷.

Jednou z často citovaných knih, která se zabývá svobodou tisku, je Johnem Miltonem vydaný traktát *Areopagica* z roku 1644. Jde o traktát apelující na zrušení anglického licenčního zákona z roku 1643, který zaváděl kontrolu textů před jejich publikací (prior restraint)²⁰⁸. Milton tvrdí, že předběžná kontrola publikací je, jako pozůstatek katolické inkvizice, nepřijatelná, jelikož představuje snahu o získání moci nad lidmi a jejich úsudkem. Nevylučuje však následný postih autora publikace nebo cenzuru publikace následující po jejím vydání. Argumentace ohledně předběžné kontroly publikací, obsažená v *Areopagice*, se stala vzorem pro moderní pojetí svobody tisku, jejímž základním stavebním kamenem je právě zákaz předběžného omezení publikace.

Na *Areopagicu* navázal i slavný britský právník William Blackstone ve svých *Komentářích k právu Anglie*. Blackstone rozlišoval mezi předběžným omezením publikace státními orgány, které tvoří předběžnou cenzuru, a právními předpisy upravujícími pomluvu, které tvoří následnou cenzuru. Dále uvedl, že právní úprava pomluvy vytváří nárok na odškodnění osob poškozených tiskem a tím slouží k zachování adekvátní úrovně svobody tisku, jelikož garantuje, že tisk nepřekročí určité zákonem stanovené hranice tím, že bude pomlouvat nebo podněcovat násilí²⁰⁹.

Blackstonova koncepce se stala standardem svobody tisku v anglickém Common Law a byla přejata i americkými soudy.

Americké právo se však postupem času začalo od common law odchylovat a vytvářet si svá vlastní specifika. Jedna z významných odlišností byla vytvořena roku 1735 v rámci procesu s Johnem Peterem Zengerem. Zenger byl New Yorský vydavatel

²⁰⁷ Viz např. *Near v. Minnesota*, 283 U.S. 697 (1931), *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964), *Communist Party of the United States v. Subversive Activities Control Board*, 351 U.S. 115 (1956).

²⁰⁸ Prior restraint (Předběžná cenzura) – zákaz projevu před jeho zveřejněním.

²⁰⁹ HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005, str. 31.

týdeníku New York Weekly Journal, ve kterém byly zveřejňovány mimo jiné i články kritizující tehdejšího guvernéra státu New York Williama Cosbyho. Cosby spatřoval v Zengerových člancích, kriticky se vyjadřujících k jeho působení, trestný čin pomluvy a nechal Zengera zatknout. Předmětem následného soudního procesu byla otázka, zda je pravdivost publikovaných informací okolností vylučující protiprávnost trestného činu pomluvy. Porota rozhodla, že ano a vytvořila tak precedent, podle kterého se řídila většina soudů v koloniální Americe. Rozhodnutí v Zengerově případě odlišilo americké právo od koncepce užívané v anglickém common law, ve kterém pravda mohla být, za splnění určitých podmínek, okolností vylučující protiprávnost v civilních sporech. Pravdivost zveřejněných informací však nikdy nevyklučovala protiprávnost v případě spáchání trestného činu pomluvy, jelikož cílem trestního řízení byla ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti, které pomluva narušovala bez ohledu na to, zda se zakládala na pravdě či nikoliv.

Proces odlišení amerického práva od common law kulminoval ratifikací Listiny práv roku 1791, do které nebyla inkorporována část anglického práva upravující svobodu tisku²¹⁰. Blackstonovo pojetí předběžného omezení publikace však platí dodnes, jelikož na něj roku 1931 znovu odkázal Nejvyšší soud v přelomovém rozhodnutí *Near v. Minnesota*.

4.3. Předběžné omezení publikace

Předběžné omezení publikace (prior restraint), které spočívá ve státní cenzuře projevu před tím, než dojde k jeho učinění, může mít mnoho podob.

Roku 1931 rozhodl Nejvyšší soud Spojených států v přelomovém rozhodnutí ve věci *Near v. Minnesota* o aplikaci ustanovení prvního dodatku o svobodě tisku na jednotlivé státy prostřednictvím čtrnáctého dodatku. Zároveň s tím prohlásil všechna předběžná omezení publikace za protiústavní, když předseda Nejvyššího soudu Charles Evan Hughes ve stanovisku soudu napsal: „skutečnost, že se po 150 let nikdo nepokusil zavést předběžné omezení publikace... utvrzuje v přesvědčení, že taková omezení by narušovala ústavou zaručená práva“²¹¹. Zákaz předběžného omezení publikace však nelze chápat absolutně. Při splnění určitých podmínek se nemusí vztahovat na projevy

---

²¹⁰ *Grosjean v. American Press Co.*, 297 U.S. 233 (1936).

²¹¹ *Near v. Minnesota*, 283 U.S. 697 (1931).

ohrožující veřejný pořádek v době války, na podněcování násilí, podněcování státního převratu, na určité projevy ohrožující mravnost a na zásahy do soukromí²¹².

Sedm let po rozhodnutí ve věci *Near v. Minnesota* vztáhl Nejvyšší soud v rozhodnutí *Lovell v. City of Griffin* (1938) ochranu před předběžným omezením publikace i na šíření tištěných materiálů mimo obvyklé prostory sloužící k jejich distribuci, když prohlásil právní předpis Georgijského města *Lovell*, zakazující podomní prodej tištěných médií, za protiústavní. Od svých rozhodnutí se soud odchýlil roku 1942 v rozhodnutí *Jones v. City of Opelika*, když potvrdil ústavnost poplatku²¹³ za podomní prodej publikací s náboženskou tematikou. Roku 1943 však soud své rozhodnutí ve věci *Jones v. City of Opelika* zrušil, když v rozhodnutích *Jones v. City of Opelika II* a *Murdock v. Pennsylvania* stanovil, že daně a poplatky uvalené na distribuci náboženských letáků a knih jsou v rozporu s ustanoveními prvního dodatku o svobodě tisku a svobodném vyznávání náboženství. Roku 1946 Nejvyšší soud dále posílil svobodu tisku, když v rozhodnutí *Hannegan v. Esquire*, pro rozpor se zákazem předběžného omezení publikace, vyloučil možnost poštovního ředitele posuzovat obsah tištěných publikací a na základě takového posouzení rozhodovat o změně podmínek přepravy.

Nejvyšší soud však ve výše uvedených judikátech nevyřešil problematiku předběžného omezení publikace úplně. Nezabýval se například otázkou, zda lze omezit publikaci v případě, kdy bude ohrožovat důležité společenské hodnoty, jako jsou například národní bezpečnost nebo veřejný pořádek²¹⁴.

To napravil roku 1971 v rozhodnutí *New York Times Co. v. United States*, ve kterém vyřešil konflikt mezi veřejným zájmem na ochraně národní bezpečnosti a svobodou tisku vytvořený zveřejněním tajných dokumentů o vietnamské válce, když stanovil: „U všech forem předběžného omezení publikace, které řeší tento soud, je presumována protiústavnost... Je tedy na vládě, která nese důkazní břemeno, zda dokáže takové omezení ospravedlnit“²¹⁵. Rozhodnutí ve věci *New York Times Co. v. Sullivan* znamenalo velké vítězství pro svobodu tisku, i když problémem stále zůstává

---

²¹² Viz *Near v. Minnesota*, 283 U.S. 697 (1931) a *Organization for Better Austin v. Keefe*, 402 U.S. 415 (1971).

²¹³ Poplatek představuje formu předběžného omezení publikace, jelikož nutí autora zaplatit určitou peněžní částku, která představuje omezení práva svobodně distribuovat tisk, před zveřejněním svého díla.

²¹⁴ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 877.

²¹⁵ *New York Times Co. v. United States*, 403 U.S. 713 (1971).

nejasnost ohledně pravomoci státu zastavit zveřejnění informací ohrožujících národní bezpečnost. Nejvyšší soud totiž nestanovil jednoznačné podmínky, podle kterých hodlá v budoucnu postupovat, a proto je těžké odhadnout, jak by případný další spor o zveřejnění tajných informací mohl dopadnout.

Ohledně omezení svobody tisku v případě ohrožení veřejného pořádku obscénním materiálem rozhodl Nejvyšší soud roku 1963 ve věci *Bantam Books, Inc. v. Sullivan*, když stanovil, že v případě existence státem vytvořeného systému²¹⁶ sloužícího k regulaci obscénnosti²¹⁷ musí stát poskytnout procesní záruky ochrany svobody projevu, jelikož i nepřímé omezování tisku může představovat předběžné omezení publikace, které je zakázané.

Roku 1976 stanovil Nejvyšší soud v rozhodnutí ve věci *Nebraska Press Association v. Stuart*, že soudci nemohou tisku zakázat zveřejnění informací o trestném činu před ustanovením poroty, jelikož takový zákaz by nutně představoval předběžné omezení publikace a byl by tedy v rozporu s ustanovením prvního dodatku o svobodě tisku. V případě ohrožení spravedlivého procesu v důsledku nepřiměřeného postupu médií lze ale přistoupit k určitým omezením tisku, která Nejvyšší soud prohlásil za ústavní v rozhodnutí *Sheppard v. Maxwell* (1966).

Nejaktuálnější relevantní judikát Nejvyššího soudu, týkající se předběžného omezení publikace, pochází z roku 2005, kdy soud rozhodl v případě *Tory v. Cochran* o tom, že soudy nemohou ve svých rozhodnutích preventivně zakázat veškeré projevy vůči určité veřejně známé osobě, jelikož takové „rozhodnutí by představovalo předběžné omezení projevu bez dostatečného odůvodnění“²¹⁸.

Druhým typem předběžného omezení svobodného tisku ve Spojených státech jsou, podle judikatury Nejvyššího soudu, takzvané „licenční daně“²¹⁹. Jde o zvláštní daně uvalené na tisk, které nepřímo omezují množství tištěných médií a jejich oběh a které tedy představují „mocnou zbraň proti vybraným daňovým subjektům“²²⁰.

---

²¹⁶ V případě *Bantam Books, Inc. v. Sullivan* šlo o státem zřízenou komisi, jejímž cílem byla ochrana duševního vývoje mladistvých. Tato komise v rámci své činnosti vyhrožovala distributorům obscénního materiálu trestním stíháním s cílem tento obscénní materiál potlačit.

²¹⁷ Obscénnosti nejsou projevem, který by byl chráněn prvním dodatkem, viz *Roth v. United States*, 354 U.S. 476 (1957).

²¹⁸ *Tory v. Cochran*, 544 U.S. 734 (2005).

²¹⁹ *Grosjean v. American Press Co.*, 297 U.S. 233 (1936).

²²⁰ *Minneapolis Star and Tribune Co. v. Minnesota Commissioner of Revenue*, 460 U.S. 575 (1983).

Roku 1936 zrušil Nejvyšší soud v případě *Grosjean v. American Press Co.* dvouprocentní daň uvalenou na hrubý příjem periodik, u kterých množství výtisků přesáhlo dvacet tisíc kusů. Soudce George Sutherland ve stanovisku soudu označil tuto daň za „daň licenční...“, která omezuje funkci svobodného tisku jako základního zdroje informací²²¹. Nejvyšší soud zároveň uvedl, že tisk není osvobozen od obecných daní uvalených na ostatní daňové subjekty. Ochranu před zvláštním zdaněním pak soud dále rozšířil v rozhodnutí *Minneapolis Star and Tribune Co. v. Minnesota Commissioner of Revenue* (1983), když rozhodl o tom, že daň z použitého papíru a inkoustu²²² je nepřímým omezením tisku, které odporuje prvnímu dodatku. O pět let později Nejvyšší soud v rozhodnutí *Arkansas Writers Project v. Ragland* zrušil diskriminační daňový zákon státu Arkansas, který osvobozoval některé, tematicky úzce vymezené, publikace²²³ od daně z obratu²²⁴. Dle soudu odporoval tento zákon prvnímu dodatku, jelikož zdanění diskriminovalo některé publikace na základě jejich obsahu. Stát však nemá právo přímo (např. příkazem nebo zákazem) či nepřímo (pomocí daní či subvencí) regulovat obsah publikací pokud neexistuje závažný veřejný zájem na takové regulaci.

4.4. Pomlavy

Vedle regulace předběžných omezení publikace tvoří problematika pomluv druhou významnou oblast svobody tisku, kterou se pravidelně zabývá Nejvyšší soud ve své judikatuře. Pomluvu lze chápat jako „zveřejnění údajů nebo informací které poškozují reputaci jiného“²²⁵. Média jsou jako profesionální distributoři informací často vystavena žalobám právě kvůli zveřejnění informací, které jsou schopné způsobit újmu jinému. K tomu aby média mohla vykonávat svou činnost a plnit tak svou základní funkci spočívající v informování veřejnosti o záležitostech veřejného zájmu je zapotřebí stanovit určitá pravidla, která je budou chránit před takovými žalobami.

Problematika pomluv se ale nemusí týkat pouze svobody tisku. Obecně lze říci, že k pomluvám může dojít v rámci veškerého projevu. Jelikož ale ustanovení prvního

---

²²¹ *Grosjean v. American Press Co.*, 297 U.S. 233 (1936).

²²² Šlo o spotřební daň uvalenou na spotřebovaný papír a inkoust v hodnotě nad 100 000 dolarů. Více viz *Minneapolis Star and Tribune Co. v. Minnesota Commissioner of Revenue*, 460 U.S. 575 (1983).

²²³ Např.: noviny, náboženské publikace, sportovní periodika. Více viz *Arkansas Writers Project v. Ragland*, 481 U.S. 221 (1987).

²²⁴ Sales tax – ve Spojených státech používaná daň uvalená na každou transakci uvedenou v zákoně.

²²⁵ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 670

dodatku o svobodě tisku neslouží k ochraně v rámci právních vztahů mezi soukromými osobami, které nejsou médii, je zapotřebí, aby v případě sporu takových osob došlo k obraně založené na základě ustanovení o svobodě slova.

Ochrana médií před žalobami pro pomluvu se vztahuje také na určité zásahy do soukromí nazývané jako False Light Cases (případy vrhání špatného světla), při kterých dochází ke zveřejnění informací o určité události nebo skutečnosti, týkající se osob neúčastnících se veřejného života, jež takovou osobu vykreslují odlišně od skutečnosti²²⁶.

Historický vývoj práva týkajícího se pomluv byl rozebrán již ve čtvrté kapitole. Zde je třeba již pouze doplnit, že první relevantní rozhodnutí amerických soudů týkající se pomluv se začaly objevovat již v devatenáctém století. Původně šlo pouze o rozhodnutí soudů jednotlivých států. Roku 1811 stanovil odvolací soud Jižní Karolíny v případě *The State v. Lehre*, že common law nepřipouští pravdu jako okolnost vylučující protiprávnost v případech týkajících se trestného činu pomluvy, pokud k tomu nedá souhlas státní zástupce²²⁷. Roku 1808 stanovil soud státu Massachusetts ve věci *The Commonwealth v. Chase*, že pravda nevylučuje protiprávnost, pokud je projev učiněn v úmyslu způsobit jinému újmu. Protiprávnost však byla podle soudu vyloučena, pokud jednání, které by za jiných okolností mělo znaky pomluvy, nebylo vedeno zlým úmyslem a bylo ospravedlnitelné. Svůj závěr z rozhodnutí *Commonwealth v. Chase* pak stejný soud potvrdil roku 1825 v rozhodnutí *The Commonwealth v. Blanding*, ve kterém dále deklaroval pravomoc poroty určit, zda šlo o dobrý nebo zlý úmysl²²⁸.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené případy byly rozhodnuty na základě právních řádů jednotlivých států, platily zásady v nich vytvořené pouze na území státu, jehož soud se věcí zabýval. Veškeré otázky týkající se pomluv včetně rozhodnutí o tom jestli může pravda sloužit jako důkaz v případech pomluvy a jestli je pravda okolností vylučující protiprávnost tak zůstaly až do roku 1964, ve kterém Nejvyšší soud USA

---

²²⁶ Viz *Time v. Hill*, 385 U.S. 374 (1967), *Cantrell v. Forest City Publishing Co.*, 419 U.S. 245 (1974), *Cox Broadcasting Corp. v. Cohn*, 420 U.S. 469 (1975).

²²⁷ *The Yale Law Journal*, Vol. 11 no. 1. The Yale Law Journal Company, 1901, str. 58.

²²⁸ KENT, James. *Commentaries on American Law*. druhý svazek. New York: Clayton and Van Norden Printers, 1832, str. 21.

rozhodl v případě *New York Times Co. v. Sullivan*, v kompetenci legislativy jednotlivých států²²⁹.

První relevantní rozhodnutí týkající se pomluv učinil Nejvyšší soud roku 1952, když ve věci *Beauharnais v. Illinois* stanovil, že zákon kriminalizující pomluvy směřující proti skupině osob pro jejich rasu nebo postavení (*group libel*), které jsou schopné vyvolat společenské nepokoje, je v souladu s ústavou. V rozhodnutí soud uvedl, že pokud není pomluva jednotlivce projevem chráněným prvním dodatkem, pak neexistuje důvod, aby pomluva celé skupiny chráněna byla²³⁰. Dále pak soud stanovil, že k vyloučení protiprávnosti pomluvy nestačí pouze dokázat pravdivost výroků, ale že pachatel musí zároveň prokázat „dobrý úmysl vedoucí k ospravedlnitelnému cíli“²³¹, který publikace sleduje. Precedent obsažený v rozhodnutí *Beauharnais v. Illinois* však nezůstal v platnosti příliš dlouho a byl postupně zrušen nebo změněn následnými judikáty Nejvyššího soudu²³² zejména pak rozhodnutím ve věci *New York Times Co. v. Sullivan* (1964), které, při splnění určitých podmínek (viz níže), učinilo z pomluvy ústavně chráněnou formu projevu.

Zásadní zlom v posuzování pomluv šířených v médiích přišel roku 1964 v rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan*, ve kterém Nejvyšší soud garantoval ochranu prvního dodatku publikacím obsahujícím projevy zakládající pomluvu za podmínky, že takový projev směřoval proti veřejnému činiteli jednajícímu v rámci své funkce. Základem rozhodnutí bylo přesvědčení soudců o tom, že debata o politice a o věcech veřejného zájmu, je základem svobody projevu a pomluvy veřejných činitelů jsou nutným vedlejším produktem takové debaty. Rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan* však nezbavilo veřejné činitele soukromoprávní ochrany úplně. Veřejní činitelé se i nadále mohou s úspěchem domáhat náhrady způsobené újmy, pokud se jim podaří prokázat, že prohlášení zakládající pomluvu bylo učiněno se zlým úmyslem²³³, který Nejvyšší soud definoval jako „vědomí o tom, že prohlášení zakládající pomluvu je

---

²²⁹ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 794.

²³⁰ *Beauharnais v. Illinois*, 343 U.S. 250 (1952).

²³¹ *Beauharnais v. Illinois*, 343 U.S. 250 (1952).

²³² Viz *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 274 (1964) a *Garrison v. Louisiana* 379 U.S. 64 (1964).

²³³ *Actual Malice. New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 274 (1964).

nepravdivé nebo jako bezohledné přehlížením skutečnosti zda je prohlášení pravdivé či nikoliv²³⁴.

Na rozhodnutí ve věci *New York Times Co. v. Sullivan* navázal soud o osm měsíců později v rozhodnutí *Garrison v. Louisiana*, když prohlásil za protiústavní zákon upravující trestný čin pomluvy, který uvalil trestněprávní sankci na pravdivá prohlášení učiněná se „zlým úmyslem“. Soud ve svém rozhodnutí uvedl, že ústava připouští trestněprávní odpovědnost za pomluvu pouze v případě nepravdivých prohlášení učiněných s „vědomím o jejich nepravdivosti nebo s bezohledným ignorováním pravdy“²³⁵.

Své závěry z výše uvedených rozhodnutí potvrdil Nejvyšší soud roku 1967, když v rozhodnutí *Ashton v. Kentucky* naznačil, že většina dobových zákonů upravující trestný čin pomluvy je protiústavní, jelikož jsou příliš obecné a nevyhovují tak podmínkám stanoveným v rozhodnutích *New York Times Co. v. Sullivan* a *Garrison v. Louisiana*.

Roku 1967 se Nejvyšší soud v rozhodnutích *Curtis Publishing Co. v. Butts* a *Associated Press v. Walker* znovu zabýval problematikou pomluv veřejných činitelů, když stanovil, že v případě soukromoprávní žaloby je nutné rozlišovat mezi veřejnými činiteli a veřejně známými osobami²³⁶. Veřejně známé osoby, které se zapletou do problému, na jehož řešení existuje závažný veřejný zájem, musí, stejně jako veřejní činitelé počítat s omezením ochrany před pomluvami. Takové osoby mohou žalovat o náhradu újmy pouze v případě, že pomluva závažným způsobem ohrožuje jejich reputaci a zároveň prokáží „hrubě nestandardní postup novináře při získávání informací a ověřování faktů“²³⁷.

Roku 1971 vztáhnul Nejvyšší soud rozhodnutím *Rosenbloom v. Metromedia, Inc.* povinnost prokázat zlý úmysl pomluvy v případě žaloby na náhradu újmy i na soukromé osoby. Pouze o tři roky později však své rozhodnutí zrušil, když ve věci *Gertz v. Robert Welch, Inc.* rozhodl o tom, že prvý dodatek nechrání média, která šíří pomluvy o soukromých osobách. Jednotlivci, kteří byli veřejně pomluveni v médiích, tedy nemusí k tomu, aby měli nárok na náhradu pomluvou způsobené újmy, splnit

---

²³⁴ *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 274 (1964).

²³⁵ *Garrison v. Louisiana*, 379 U.S. 64 (1964).

²³⁶ *Associated Press v. Walker*, 388 U.S. 130 (1967).

²³⁷ *Curtis Publishing Co. v. Butts*, 388 U.S. 130 (1967).

podmínky stanovené v rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan* pro veřejné činitele (nemusí tedy prokázat zlý úmysl) jelikož na rozdíl od veřejných činitelů po nich nelze spravedlivě požadovat, aby byli na veřejnou kritiku připraveni.

Soud v rozhodnutí *Gertz v. Robert Welch, Inc.* dále rozvedl svůj závěr z rozhodnutí *Curtis Publishing v. Butts*, když přesněji vymezil pojem veřejně známé osoby a stanovil důkazní břemena, které tyto osoby musí unést. Nejvyšší soud rozdělil veřejně známé osoby do tří kategorií. První kategorii tvoří osoby, které mají „podstatnou moc a vliv“²³⁸ nebo jsou „slavné či známé“²³⁹. Pokud se tyto osoby domáhají náhrady újmy způsobené pomluvou, musí vždy prokázat zlý úmysl pomlouvajícího. Druhou kategorií tvoří osoby, které se „dobrovolně staly součástí veřejně významných událostí s cílem ovlivnit jejich řešení“²⁴⁰. Třetí kategorie je tvořena osobami, které se staly součástí veřejně významné události nedobrovolně²⁴¹. Na rozdíl od osob první kategorie musí osoby z druhé a třetí kategorie prokázat zlý úmysl žalovaného pouze v případech pomluv, které mají souvislost s veřejně významnou událostí, kvůli které jsou považovány za veřejně známé osoby. V ostatních případech pro ně platí stejná pravidla jako pro osoby soukromé. V praxi je možné tato hodnotící kritéria Nejvyššího soudu spatřit například v rozhodnutí *Time, Inc. V. Firestone* (1976), ve kterém soud stanovil, že v případě rozvodového řízení veřejně známé osoby spadající do první kategorie není druhý manžel sám považován za veřejně známou osobu, jelikož rozvod nepředstavuje veřejně významnou událost a k přiznání náhrady újmy tak druhý manžel nemusí prokázat zlý úmysl vydavatelství, které o rozvodu publikovalo článek obsahující nepravdivé informace.

Roku 1986 Nejvyšší soud dále rozšířil ochranu tisku před žalobami pro pomluvu vytvořenou v případě *New York Times Co. v. Sullivan*, když v judikátu *Philadelphia Newspapers, Inc. v. Hepps* rozhodl, že i soukromé osoby v postavení žalobce musí v civilním sporu prokázat nepravdivost výroku zakládajícího pomluvu v případech, kdy se tento výrok týká záležitostí ve veřejném zájmu, pokud je žalovanou stranou reportér, vydavatelství nebo jiný příslušník médií. I nadále však zůstala nevyřešena otázka, zda

---

²³⁸ *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974).

²³⁹ *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974).

²⁴⁰ *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974).

²⁴¹ *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974).

musí soukromá osoba prokázat nepravdivost výroku v případě sporu s jinou soukromou fyzickou či právnickou osobou, která není příslušníkem médií²⁴².

Odvolací soudy často respektují skutková zjištění soudů nižší instance a rozhodují na jejich základě. V případě pomluv byl takový postup Nejvyšším soudem označen za nedostačující, když v případě *Bose Corp. v. Consumers Union of United States, Inc.* (1984) rozhodl, že federální soudy v druhé instanci musí vždy provést „nezávislý přezkum“²⁴³ tvrzení a důkazů svědčících o „zlém úmyslu“ ve smyslu rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan*. Nemohou se tedy spoléhat na závěry soudů první instance. Problematikou přezkumu faktů odvolacími soudy se Nejvyšší soud dále zabýval v případě *Harte – Hanks Communications v. Connaughton* (1989), když stanovil, že odvolací soud musí v případech týkajících se pomluvy vždy provést „samostatné šetření“²⁴⁴ s cílem zjistit je li dán „zlý úmysl“ či nikoliv.

Roku 1985 v rozhodnutí *Dun and Bradstreet, Inc. v. Greenmoss Builders, Inc.* Nejvyšší soud limitoval ochranu médií před žalobami pro pomluvu, když stanovil, že ustanovení prvního dodatku o svobodě tisku a judikatura Nejvyššího soudu interpretující svobodu tisku chrání žalovaného pouze v případech, kdy jsou předmětem sporu projevy týkající se záležitostí ve veřejném zájmu. Projevy týkající se soukromých záležitostí tedy před žalobou pro pomluvu chráněny nejsou. Soud zároveň uvedl, že zvláštní ochrana svobody tisku vyplývající z ustanovení prvního dodatku chrání před žalobou jen zástupce médií a nikoliv jiné fyzické nebo právnické osoby, které distribuují, zprostředkovávají nebo zveřejňují informace.

Roku 1988 Nejvyšší soud dále prohloubil ochranu médií před žalobami pro pomluvu, když v rozhodnutí *Hustler Magazine v. Falwell* stanovil, že publikace, které jsou jasně označeny jako parodie, nezakládají nárok veřejných činitelů na náhradu způsobené újmy, jelikož nemohou být vedeny „zlým úmyslem“, který pro přiznání náhrady újmy vyžaduje rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan*.

V letech 1990 a 1991 rozhodl soud dva případy objasňující specifické nuance svobody tisku. Prvním z těchto rozhodnutí byl případ *Milkovich v. Lorain Journal Co.* (1990) ve kterém Nejvyšší soud vyloučil do té doby neomezenou ochranu komentářů obsažených v tisku, jež obsahovaly vyjádření vlastních názorů autora zakládající

---

²⁴² *Philadelphia Newspaper, Inc. v. Hepps*, 375 U.S. 767 (1986).

²⁴³ *Bose Corp. v. Consumers Union of United States*, 466 U.S. 485 (1984).

²⁴⁴ *Harte – Hanks Communications v. Connaughton*, 491 U.S. 657 (1989).

pomluvu, když uvedl, že pouhé vyjádření názoru může poškodit reputaci stejně jako tvrzení skutečností, jelikož tyto dvě formy projevu je od sebe velmi složité odlišit. Druhým rozhodnutím byl případ *Mason v New York Magazine* (1991), ve kterém soud rozhodl, že úmyslná změna obsahu rozhovoru podaná jako výslovné vyjádření dotazovaného nezakládá pomluvu, pokud touto úpravou nedošlo ke změně obsahu vyjádřené myšlenky.

Aktuálním problémem svobody tisku je otázka, zda je možné internetovým bloggerům poskytnout stejnou úroveň ochrany před žalobami pro pomluvu, jaká je poskytnuta novinářům. Roku 2011 rozhodl oregonský „okresní“²⁴⁵ soud v případě *Obsidian Finance Group, LLC v. Cox* o tom, že bloggeři nejsou novináři, a proto pro ně neplatí stejný standart ochrany. 16. 4. 2014 však Nejvyšší soud přijal stížnost obžalované bloggerky Crystal Cox a lze proto předpokládat že tento problém bude v nejbližších měsících vyjasněn i na federální úrovni.

4.5. Moderní formy médií

Jak již bylo uvedeno výše, z tisku se postupem doby začaly vyvíjet další, modernější formy médií. Vynález rádiového vysílání v devatenáctém století společně s televizním vysíláním, které se ve Spojených státech poprvé objevilo v dubnu roku 1928²⁴⁶, vytvořily nové problémy v oblasti prvního dodatku, se kterými se zákonodárci a následně také soudci Nejvyššího soudu museli vypořádat.

Kongres, kterému jako federálnímu legislativnímu orgánu náleží pravomoc regulovat pomocí licencí a jiných opatření rozhlasové a televizní vysílání²⁴⁷ tuto svou pravomoc roku 1934 zákonem o komunikaci (*Communications Act*) částečně přenesl na Federální komunikační komisi (*Federal Communications Commission*), která od té

---

²⁴⁵ District courts - V soustavě soudů ve spojených státech jde o nejnižší federální soudy rozhodující v první instanci ve všech věcech s výjimkou sporů týkajících se mezinárodního práva soukromého a finančních nároků vůči federální vládě. Více viz <http://www.uscourts.gov/educational-resources/get-informed/federal-court-basics/structure-federal-courts.aspx>.

²⁴⁶ The New York Times. *WRNY to Start Daily Television Broadcasts; Radio Audience Will See Studio Artist*, 13. srpna 1928. dostupné na: <http://select.nytimes.com/gst/abstract.html?res=F30716F83B5E157A93C1A81783D85F4C8285F9> [3. 5. 2014, 20:33]

²⁴⁷ Viz *FRC v. Nelson Bros. Bond & Mortgage Co.*, 289 U. S. 266 (1933).

doby slouží jako hlavní kontrolní a regulační orgán v oblasti rádia, televize a telekomunikací²⁴⁸.

Již od svého vzniku začala Federální komunikační komise (dále jen FCC) uplatňovat princip „nedostatku rádiových frekvencí“ (scarcity rationale), který spočívá ve zvýšené míře regulace rádiového a televizního vysílání v porovnání s tiskem v důsledku omezeného spektra rádiových vln přes které je přenos uskutečňován. V judikatuře Nejvyššího soudu se princip nedostatku rádiových frekvencí objevil poprvé roku 1943 v rozhodnutí *National Broadcasting Co. v. United States*, ve kterém soud potvrdil v zákoně o komunikaci stanovenou pravomoc FCC vydávat a odebírat licence k vysílání. Tím FCC víceméně umožnil nepřímo ovlivňovat obsah takového vysílání.

FCC měla pravomoc ovlivňovat obsah vysílání také přímo, na základě doktríny spravedlivosti (Fairness doctrine). Doktrína spravedlivosti, ukládala stanicím povinnost informovat veřejnost o věcech obecného významu a zajistit, že se ve vysílání objeví názory z obou pólů politického spektra a nedojde tak k propagaci názorů jednoho myšlenkového tábora (často blízkého majiteli rádiové či televizní stanice) na úkor názorů protistrany²⁴⁹. Pokud došlo k porušení povinností vyplývajících z FCC uplatňované doktríny spravedlnosti, následoval trest, kterým mohlo být v nejzávažnějších případech i odebrání licence. Ačkoli vyvstaly pochybnosti ohledně souladu této doktríny s prvním dodatkem, Nejvyšší soud ji roku 1969 v rozhodnutí *Red Lion Broadcasting Co. v. Federal Communications Commission* prohlásil za ústavně konformní. Roku 1987 však sama FCC rozhodla, mimo jiné také kvůli technologickému pokroku, který učinil princip nedostatku rádiových frekvencí obsoletním, o opuštění koncepce doktríny spravedlivosti²⁵⁰.

Rozhlasové a televizní vysílání podléhá, v porovnání s tiskem, přísnější kontrole také v oblasti šíření sprostého nebo obscénního materiálu. V rozhodnutí *Federal Communications Commission v. Pacifica Foundation* (1978) umožnil Nejvyšší soud FCC regulovat sprosté projevy ve vysílání. Při posuzování vhodnosti projevu a při následném ukládání sankce však musí státní orgány vždy přihlídnout ke kontextu,

---

²⁴⁸ Pro více informací o Federální komunikační komise viz <http://www.fcc.gov/what-we-do>

²⁴⁹ SIMMONS, Steven J. *The Fairness Doctrine and the Media*. Berkeley: University of California Press, 1978, str. 63.

²⁵⁰ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 436.

v jakém byl projev učiněn²⁵¹. Ke stejnému závěru došel soud i v rozhodnutí Federal Communications Commission v. Fox Television Stations, Inc. (2009), když přezkoumával ústavnost opatření FCC upravujícího proces ukládání sankcí za nevhodný projev ve vysílání²⁵².

V devadesátých letech dvacátého století se s rozvojem společností poskytujících kabelovou televizi objevil problém, jak před zánikem ochránit tradiční lokální rozhlasové a televizní vysílání (přes rádiové vlny), které bylo v té době jediným zdarma dostupným zdrojem informací. Kongres se rozhodl vypořádat s tímto problémem roku 1992, když přijal zákon o spravedlivé soutěži kabelových televizí a ochraně jejich diváků (Cable Television Consumer Protection and Competition Act) ve kterém stanovil povinnost provozovatelů kabelových televizí zdarma poskytnout kanály lokálním rádiovým a televizním stanicím. Takový zásah do práva určovat obsah vysílání byl kabelovými společnostmi považován za protiústavní a velmi záhy doputoval až k Nejvyššímu soudu USA. Ten ve dvou rozhodnutích Turner Broadcasting System, Inc. v. Federal Communications Commission z let 1994 (Turner I) a 1997 (Turner II), za použití testu vytvořeného v případě United States v. O'Brien (1968), který stanovil, že zákon je v souladu s ústavou, pokud „sleduje důležitý vládní cíl, ... přímo neslouží k potlačování svobody projevu a ...omezení práv plynoucích z prvního dodatku není větší než nezbytně nutné k dosažení sledovaného cíle“²⁵³ prohlásil, že zákon o spravedlivé soutěži kabelových televizí a ochraně jejich diváků není v rozporu s ústavou.

4.6. Povinnost reportérů sdělit identitu svých zdrojů

Roku 1972 Nejvyšší soud Spojených států v rozhodnutí Branzburg v. Hayes stanovil, že první dodatek nezbavuje reportéry povinnosti vypovídat jako svědek v rámci trestního řízení ohledně identity svých zdrojů nebo relevantních informací, které při své činnosti získaly. Nejvyšší soud se nezabýval ani tak otázkou, zda mají reportéři právo na zachování slibu mlčenlivosti a právo na utajení svých zdrojů, jako spíše procesně relevantní otázkou, zda je možné, aby měli reportéři v přípravném řízení širší právo

---

²⁵¹ Federal Communications Commission v. Pacifica Foundation, 438 U.S. 726 (1978).

²⁵² Předmětem sporu bylo opatření FCC, které umožnilo uložení sankce za výjimečné, neopakující se použití slov „Fuck“ a „Shit“ v televizním vysílání.

²⁵³ United States v. O'Brien, 391 U.S. 367 (1968).

odmítnout vypovídat, než mají běžní občané. Rozhodnutí *Branzburg v. Hayes* tak vytvořilo základ pro potvrzení ústavnosti všech zákonů s všeobecnou působností, které svobodu tisku omezují pouze nepřímo, za podmínky, že na existenci takového zákon je veřejný zájem, který je v případě výpovědi v trestním řízení reprezentován zájmem států na objasnění trestné činnosti a na dopadení pachatele.

V reakci na rozhodnutí ve věci *Branzburg v. Hayes* přijalo mnoho států takzvané štítové zákony (shield laws)²⁵⁴, jejichž hlavním účelem je ochrana privilegií reportérů před povinností sdělit orgánům činným v trestním řízení identitu informátorů a informace získané vlastní vyšetřovací činností, které se týkají záležitostí, na nichž je veřejný zájem.

Do dnes však nebyl přijat „štítový zákon“, který by chránil reportéry na federální úrovni. Tuto funkci by měl vykonávat zákon o svobodném toku informací (The Free Flow of Information Act), který se momentálně nachází ve fázi legislativního procesu²⁵⁵.

Média však nejsou povinna zveřejnit identitu svých zdrojů mimo trestní řízení. V případě existence dohody o mlčenlivosti tak dokonce, pod hrozbou občanskoprávní žaloby, učinit nesmí. Roku 1991 rozhodl nejvyšší soud v případě *Cohen v. Cowles Media Co.*, že média mohou být žalována v občanskoprávním řízení pro porušení dohody o mlčenlivosti týkající se identity svých zdrojů. Své rozhodnutí soud zdůvodnil podobně jako v případě *Branzburg v. Hayes* tím, že reportéři nejsou nadáni žádnými zvláštními výjimkami z působnosti zákonů s všeobecnou působností, a proto mohou být za porušení slibu mlčenlivosti, který je z právního hlediska závazkem, žalováni stejně jako jakákoliv jiná osoba. Toto rozhodnutí pochopitelně nezakládá právo žalovat v případě sdělení identity zdroje orgánům činným v trestním řízení, pokud jsou k němu reportéři povinni v případech stanovených rozhodnutím *Branzburg v. Hayes*.

Roku 1974 stanovil Nejvyšší soud v případě *Miami Herald Publishing v. Tornillo*, že není možné právním předpisem zaručit právo bezplatné odpovědi veřejným činitelům, jejichž osobní vlastnosti nebo úřední činnost byly v tisku kritizovány. Takové právní předpisy omezují plnou kontrolu vydavatelů nad obsahem jejich publikací a

---

²⁵⁴ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 202.

²⁵⁵ Viz <http://www.forbes.com/sites/realspin/2014/04/04/media-shield-law-should-focus-on-protecting-not-defining-journalists/> [10. 4. 2014, 8:15], <https://www.spj.org/shieldlaw-facts.asp> [10. 4. 2014, 8:28]

trestají tak ty vydavatele, kteří se rozhodnou publikovat kontroverzní témata. Tím se dostávají do rozporu s ustanovením o svobodě tisku obsaženým v prvním dodatku, které zásadně jakékoliv zásahy do obsahu publikací vylučuje. Rozhodnutí ve věci *Miami Herald Publishing v. Tornillo* zároveň potvrdilo privilegované postavení tisku oproti rádiovým a televizním stanicím, které byly od judikátu *Red Lion Broadcasting, Co. v. Federal Communications Commission* povinny zdarma zaručit právo odpovědi kritizovaným osobám. Nerovné postavení mezi tiskem a ostatními médii se opět projevilo roku 1981 v rozhodnutí *CBS, Inc. v. Federal Communications Commission* ve kterém Nejvyšší soud zaručil kandidátům do federálních úřadů právo pořídit si pro účely politické kampaně vysílací čas v rámci reklamních segmentů. Úroveň ochrany svobody tisku poskytnutá jednotlivým médiím se tedy stále liší v závislosti na jejich formě a nelze důvodně předpokládat, že by v blízké budoucnosti došlo ke změně tohoto trendu²⁵⁶.

---

²⁵⁶ *Viz Obsidian Finance Group, LLC v. Cox* 812 F. Supp. 2d 1220 (2011).

5. Svoboda shromažďovací, sdružovací a právo petiční

5.1. Úvod do problematiky svobody shromažďovací, sdružovací a práva petičního

Právo shromažďovací a právo petiční byly do prvního dodatku zařazeny kvůli přesvědčení tvůrců ústavy o tom, že „demokracie bude vzkvétat, pouze pokud budou mít občané možnost shromažďovat se, sdílet své myšlenky a v případě potřeby se se svými stížnostmi obracet na stát“²⁵⁷.

Nikde není provázanost historického vývoje práva prvního dodatku a rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států patrná tak, jako je tomu v případě práva shromažďovacího a práva petičního, mezi která je třeba zahrnout také právo sdružovací, jež není v Listině práv výslovně zakotveno, ale které bylo mezi práva a svobody chráněné prvním dodatkem zařazeno rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci NAACP v. Alabama roku 1958. Zvláštností precedentů vytvořených Nejvyšším soudem v této oblasti je zejména jejich kazuistika, což znamená, že se obvykle vztahují pouze na velmi úzký okruh případů, které jsou meritorně téměř shodné s řešeným sporem²⁵⁸. Otázky práva petičního a shromažďovacího jsou úzce propojeny s problémy svobody slova a svobody tisku, které byly podrobně rozebrány v předchozích kapitolách a proto se na následujících stránkách budu věnovat pouze otázkám specifickým pro shromažďování, sdružování a pro právo petiční.

5.2. Svoboda shromažďovací

„Svoboda shromažďovací zahrnuje široký okruh aktivit jako jsou například: uspořádání setkání, organizace protestů, konání shromáždění, svolání konference,

---

²⁵⁷ VILE, John; SCHULTZ, David; HUDSON, David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington D.C.: CQ Press, 2009, str. 22.

²⁵⁸ Například otázka omezení svobody shromažďování v blízkosti některých budov je řešena zvlášť pro každý typ budovy, například pro zdravotnická zařízení (viz *Frisby v. Schultz*, 487 U.S. 474 (1998), *Schenk v. Pro Choice Network of Western New York*, 519 U.S. 357 (1997), *Hill v. Colorado*, 530 U.S. 703 /2000/) nebo pro soudy (viz *United States v. Grace*, 461 U.S. 171 /1983/), nebo otázka přípustnosti proti-diskriminačních opatření v oblasti sdružování, která jsou přípustná v případě diskriminace na základě pohlaví (viz *Roberts v. United States Jaycees*, 468 U.S.609 /1984/, *Rotary International v. Rotary Club of Duarte*, 481 U.S. 537 /1987/) ale nepřipustná u diskriminace kvůli sexuální orientaci(viz *Scout of America v. Dale*, 530 U.S. 640 /2000/ a *Christian Legal Society v. Martinez*, 561 U.S. ____ /2010/).

zahájení stávky nebo konání dalších činností, při kterých dochází ke shromáždění skupiny osob za účelem dosažení společného cíle, který není v rozporu se zákonem“.²⁵⁹

Podobu v jaké ji známe dnes dala svobodě shromažďování judikatura Nejvyššího soudu.

Roku 1937 Nejvyšší soud v rozhodnutí *De Jonge v. Oregon* stanovil, že jednotlivé státy nemohou zasahovat do ústavně zaručeného shromažďovacího práva. Roku 1939 byla překonána v devatenáctém století vytvořená koncepce obce jako svrchovaného vlastníka veřejných prostranství, který má právo regulovat všechny aktivity na něm konané²⁶⁰, když Nejvyšší soud Spojených států v případě *Hague v. Committee for Industrial Organization* stanovil, že shromáždění konaná na veřejných prostranstvích, za která jsou mimo jiné považovány i ulice a parky, požívají ochrany prvního dodatku, a jakýkoliv zákaz takových shromáždění je tedy protiústavní. I tak však zůstalo obcím právo podmiňovat konání shromáždění na veřejných prostranstvích platným povolením²⁶¹, které nesmí být diskriminační²⁶² a právo, v případech existence významného veřejného zájmu, regulovat místo, čas a způsob užití veřejného prostranství k demonstraci tak, aby ostatním bylo umožněno jeho běžné užívání za podmínky, že taková regulace nerozlišuje mezi protesty na základě jejich obsahu²⁶³.

Státy však nemohou v žádném případě zakazovat nebo kriminalizovat poklidnou propagaci nepopulárních názorů²⁶⁴, jelikož poklidné demonstrace a jiná shromáždění jsou, jako jedna z forem projevu, chráněny ustanovením prvního dodatku²⁶⁵.

Demonstrace se většinou, jak již bylo výše uvedeno, konají na veřejných prostranstvích. Demonstrace a jiné formy protestu na veřejně přístupných místech v soukromém vlastnictví (například obchodní centra) dnes nespádají pod ochranu prvního dodatku a to zda jim bude poskytnuta ochrana tak závisí pouze na právních předpisech jednotlivých států²⁶⁶. Nebylo tomu tak ale vždy. Protesty na veřejně přístupných místech v soukromém vlastnictví byly několik let na přelomu sedmdesátých

---

²⁵⁹ ROHDE, Stephen F. *Freedom of Assembly*. New York: Infobase Publishing, 2005, str. vii.

²⁶⁰ Viz *Davis v. Commonwealth of Massachusetts*, 167 U.S. 43 (1897).

²⁶¹ Viz *Cox v. New Hampshire*, 312 U.S. 569 (1941).

²⁶² Viz *Shuttlesworth v. Birmingham*, 394 U.S. 197 (1969).

²⁶³ Viz *Ward v. Rock Against Racism*, 491 U.S. 781 (1989).

²⁶⁴ Viz *Thornhill v. Alabama*, 310 U.S. 88 (1940).

²⁶⁵ Viz *Edwards v. South Carolina*, 372 U.S. 229 (1963).

²⁶⁶ Viz *Pruneyard Shopping Center v. Robins*, 447 U.S. 74 (1980).

a osmdesátých let dvacátého století pod ochranou prvního dodatku²⁶⁷. Roku 1972 však Nejvyšší soud rozhodl v případě *Lloyd Corporation, Ltd. v. Tanner* o tom, že právo shromažďovací lze bez dalšího vykonávat pouze na veřejných prostranstvích, jelikož první dodatek má omezovat pouze činnost orgánů veřejné moci a nikoliv práva soukromých osob jednajících v oblasti svých vlastních zájmů, do které spadá i právo vlastnické, které umožňuje vlastníkům nemovitostí rozhodovat o tom, zda bude činnost na pozemku nebo v budově povolena či nikoliv.

5.3. Svoboda sdružovací

Svobodu sdružovací lze definovat jako právo stát se členem, být členem a právo ukončit členství v určité skupině, klubu, organizaci nebo jiném sdružení. Na rozdíl od práva shromažďovacího však není právo sdružovací v ústavě explicitně garantováno. Ochranu mu poskytl až Nejvyšší soud ve své judikatuře, ve které rozdělil právo sdružovací na (1) intimní sdružování, spočívající v právu založit rodinu a udržovat mezilidské vztahy a na (2) expresivní sdružování, které spočívá ve sdružování za účelem prosazení myšlenek, představ, názorů nebo víry²⁶⁸. Intimní sdružování tvoří součást ústavně chráněného práva na soukromí²⁶⁹, které má svůj původ ve čtvrtém dodatku a oproti expresivnímu sdružování tak nemá s prvním dodatkem nic společného. Na rozdíl od intimního sdružování je právo na expresivní sdružování podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *NCAAP v. Alabama* právem implicitně obsaženým v prvním dodatku, jehož ústavní ochrana je zaručena. Tato ústavní ochrana se však týká pouze sdružování za účelem výkonu ostatních práv chráněných prvním dodatkem, jako je například rozšiřování idejí, myšlenek a víry. Pod ochranu prvního dodatku proto nespadá, a zákonem může být omezeno například členství dospělých v dětských zájmových kroužcích²⁷⁰ nebo sdružování s výhradně ekonomickými cíli²⁷¹.

Právo sdružovací a obzvláště pak expresivní sdružování je bezpochyby právem základním, není však právem absolutním, jelikož může být omezeno v případě existence

---

²⁶⁷ Viz *Marsh v. Alabama*, 326 U.S. 501 (1946), *Amalgamated Food Employees Union Local 590 v. Logan Valley*, 391 U.S. 308 (1968).

²⁶⁸ Viz *NCAAP v. Alabama*, 357 U.S. 449 (1958).

²⁶⁹ Viz *Griswold v. Connecticut*, 381 U.S. 479 (1965).

²⁷⁰ Viz *City of Dallas v. Stanglin*, 490 U.S. 19 (1989).

²⁷¹ Viz *NAACP v. Claiborne Hardware Co.*, 458 U.S. 886 (1982) a *FTC v. Superior Court Trial Lawyers Ass'n*, 493 U.S. 411 (1990).

významného zájmu státu, k jehož dosažení nepostačí jiná, právo sdružovací neomezující opatření²⁷². Stejně jako celá oblast prvního dodatku prošla i přípustnost jednotlivých omezení sdružovacího práva ve dvacátém století rapidním vývojem. Do poloviny dvacátého století mohlo být pouhé členství ve sdružení skutečností zakládající trestný čin. Zákon o registraci cizinců z roku 1940, také nazývaný jako Smithův zákon, kriminalizoval pobuřování, podněcování ke státnímu převratu a členství v organizacích, které byly podezřelé ze snahy o státní převrat nebo z podpory státního převratu²⁷³. Postupem doby však Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích vytvořil dnes platnou zásadu, podle které nemůže být nikdo trestně stíhán pro pouhé členství v organizaci, pokud se přímo, vlastním jednáním nepodílí na spáchání trestného činu²⁷⁴.

V posledních letech je jedním z Nejvyšším soudem nejčastěji řešených omezení sdružovacího práva problematika nuceného sdružování. Nucené sdružování je omezení, které spočívá v zákonem, správním aktem nebo soudním rozhodnutím uložené povinnosti být členem konkrétního sdružení nebo povinnosti přijmout určitou osobu za člena sdružení. Na první pohled by se mohlo zdát, že veškeré nucené sdružování musí být vždy v rozporu s prvním dodatkem. Není tomu ovšem tak. Výjimku představuje již výše zmíněný významný zájem státu, k jehož dosažení nepostačí jiné opatření. Jako příklad ústavně konformního nuceného omezení lze uvést povinné členství advokátů v advokátních komorách nebo opatření proti diskriminaci spočívající v zákazu odmítnutí žadatele o členství z důvodů, které nesouvisí s ideovým zaměřením sdružení²⁷⁵, jako jsou například jeho pohlaví²⁷⁶ nebo v určitých případech sexuální orientace²⁷⁷. Protiústavní je naopak situace, kdy stát prostřednictvím povinného členství v určité organizaci vyžaduje, aby určité osoby byly nuceny k přímé či nepřímé podpoře konkrétních názorů nebo myšlenek, s kterými se neztotožňují²⁷⁸.

5.4. Právo petiční

---

²⁷² Viz *Roberts v. United States Jaycees*, 468 U.S.609 (1984).

²⁷³ Viz *Dennis v. United States*, 341 U.S. 494 (1951).

²⁷⁴ Viz *Scales v. United States*, 367 U.S. 203 (1961), *Noto v. United States*, 367 U.S. 290 (1961) a *United States v. Robel*, 389 U.S. 258 (1967).

²⁷⁵ Viz *Roberts v. United States Jaycees*, 468 U.S.609 (1984).

²⁷⁶ Viz *Roberts v. United States Jaycees*, 468 U.S.609 (1984) a *Rotary International v. Rotary Club of Duarte*, 481 U.S. 537 (1987).

²⁷⁷ Viz *Boy Scout of America v. Dale*, 530 U.S. 640 (2000) a *Christian Legal Society v. Martinez*, 561 U.S. ____ (2010).

²⁷⁸ Viz *Wooley v. Maynard*, 430 U.S. 705 (1977), *Abood v. Detroit Board of Education*, 431 U.S. 209 (1977) a *Keller v. State Bar*, 496 U.S. 1 (1990).

Posledním právem obsaženým v prvním dodatku je právo petiční, které spočívá v oprávnění obracet se na orgány státní moci se stížnostmi a žádostmi prostřednictvím lobování, psaní dopisů nebo e-mailů, podáváním žalob, sbíráním podpisů pod petice nebo jiným způsobem.

Historické kořeny práva petičního můžeme spatřovat již v Magna chartě z roku 1215, která svědčila pětadvaceti anglickým baronům právo obracet se na krále se stížnostmi, a dále pak také v dalších dokumentech pocházejících z novověké Anglie, kterými jsou petice práv králi Karlovi I. Stuartovi z roku 1628 a Listina práv z roku 1689, která explicitně zakotvila všeobecné právo petiční a zákaz trestního stíhání za jednání související s výkonem petičního práva.

Jako jedno ze základních práv ve Spojených státech chápali právo petiční již tvůrci Ústavy Spojených států amerických, kteří ho zařadili, po boku náboženských svobod, svobody slova a tisku a svobody shromažďovací, do prvního dodatku. Význam práva petičního potvrdil roku 1875 Nejvyšší soud v rozhodnutí *United States v. Cruikshank* když prohlásil, že petiční právo musí být, jako jeden ze základních atributů demokratické formy vlády, garantováno a chráněno orgány Spojených států. Judikatura Nejvyššího soudu týkající se výhradně práva petičního je vzácná. Soud často řeší otázky týkající se petičního práva pouze okrajově společně s jinými právy obsaženými v prvním dodatku, zejména s právem shromažďovacím a svobodou slova. I tak lze však v rozhodnutích Nejvyššího soudu nalézt některé zásady, které jsou pro petiční právo typické.

Petice může být adresována jak orgánům moci výkonné tak i orgánům moci zákonodárné a soudní. Ústava ani judikatura Nejvyššího soudu však nestanoví žádný další postup těchto orgánů v souvislosti s vyřizováním petice. Orgány státní moci tedy nejsou povinny zohlednit podanou petici ani na ni odpovědět²⁷⁹ a jedinou povinností, kterou mají, je tak petici přijmout²⁸⁰.

Stejně jako ostatní práva prvního dodatku není petiční právo právem absolutním a může tedy být omezeno. Petiční právo nezaručuje imunitu před trestním stíháním za trestné činy pomluvy a nactiutrhání, které byly spáchány samotnou peticí²⁸¹. Přípustné

---

²⁷⁹ Viz *Minnesota Board of Community Colleges v. Knight*, 465 U.S. 271 (1984).

²⁸⁰ Výjimkou jsou žaloby, které jsou také projevem práva petičního a jejichž vyřizování musí odpovídat požadavkům vyplývajícím z práva na spravedlivý proces.

²⁸¹ Viz *McDonald v. Smith*, 472 U.S. 479 (1985).

je rovněž omezení petičního práva vojáků ve službě, kteří mají právo obracet se na Kongres s individuálními stížnostmi a žádostmi, ale bez povolení velitele nejsou oprávněni sbírat podpisy pod petici.²⁸² I omezení petičního práva mají své limity. Protiústavní jsou všechna opatření, která ukládají osobám sbírajícím podpisy pod petice povinnost být registrovaným voličem, nosit jmenovky a v měsíčních intervalech podávat státním orgánům podrobné zprávy o své činnosti²⁸³, zároveň státy nemohou zakázat vyplácení finanční odměny za sbírání podpisů pod petice²⁸⁴.

---

²⁸² Viz *Brown v. Glines*, 444 U.S. 348 (1980).

²⁸³ Viz *Buckley v. American Constitutional Law Foundation Inc.*, 525 U.S. 182 (1999).

²⁸⁴ Viz *Meyer v. Grant*, 486 U.S. 414 (1988).

Závěr

Dnešní chápání práva prvního dodatku, jehož historické kořeny je možné hledat v anglickém common law a v historických, kulturních a společenských tradicích původních třinácti amerických kolonií, tedy bylo vytvořeno postupně, zejména prostřednictvím jednotlivých rozhodnutí Nejvyššího soudu USA, která dala ochraně svobody projevu a ochraně náboženské svobody podobu, v jaké ji známe dnes.

Tato práce představuje vcelku komplexní a přehledný text umožňující seznámit se s obecnou problematikou prvního dodatku a s postupným vývojem jeho interpretace. Je jasné, že text v rozsahu diplomové práce nemůže zabíhat do všech detailů a podrobností a musí přesně sledovat ze zadaného tématu vyplývající osnovu vytvářející kostru práce. Musí být tedy do značné míry obecný, jelikož díla, která se detailně zabývají jednotlivými právy obsaženými v prvním dodatku, mohou mít i několik set stran. Proto jsem toho názoru, že se mi podařilo naplnit cíl, který jsem si v úvodu této diplomové práce vytyčil a který spočíval právě v seznámení čtenáře s obecnou problematikou prvního dodatku.

V této práci jsem za pomoci rozboru historických kořenů práv a svobod obsažených v prvním dodatku nastínil jejich původní význam a následně jsem rozebral a shrnul nejvýznamnější judikáty Nejvyššího soudu Spojených států zabývající se právy obsaženými v prvním dodatku, které jim daly jejich dnešní podobu. Tam, kde to bylo možné, jsem naznačil i možnou úpravu de lege ferenda. Je třeba si však uvědomit, že právo prvního dodatku se vytvářelo po staletí a v některých svých oblastech tedy jeho podstatná změna téměř nepřipadá v úvahu. Není tedy možné předpovídat, očekávat ani naznačit jakékoliv změny, které by se mohly v těchto oblastech práva prvního dodatku v dohledné době objevit proto, že jde o úpravu rigidní, k jejíž změně dochází zejména na základě změn poměrů ve společnosti, které jsou v dlouhodobém výhledu těžko předvídatelné.

Jak již bylo naznačeno výše, práci by bylo možné dále rozšířit nebo na ni navázat podrobnějším rozebráním problematiky některého z práv prvního dodatku včetně podrobnějšího popisu relevantních judikátů Nejvyššího soudu Spojených států z této oblasti.

Tato práce tedy může sloužit zejména k seznámení se s podobou, s úrovní a se zásadami ochrany svobody projevu a náboženské svobody ve Spojených státech.

Zároveň ji lze také použít jako zdroj základních informací, ze kterého lze čerpat při hlubší analýze jednotlivých oblastí práva prvního dodatku, případně také jako podklad pro zamyšlení nad možností budoucí změny úpravy svobody projevu v České republice, která by směřovala k větší liberalizaci této svobody, například v případě dle mého názoru naprosto nesprávné a nesmyslné kriminalizace popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia nebo projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie:

- ALMAGOR, Raphael Cohen. *Speech, Media and Ethics: The Limit of Free Expression*. New York: Palgrave Macmillan, 2001. ISBN: 0-312-23607-7.
- BAKER, C. Edwin. *Human Liberty and Freedom of Speech*. New York: Oxford University Press, 1989. ISBN: 0-19-505777-5.
- BARENDT, Eric. *Freedom of Speech*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN: 978-0-19-924451-5.
- BLANCHARD, Margaret A. *Revolutionary Sparks: Freedom of Expression in Modern America*. New York: Oxford University Press, 1992. ISBN: 0-19-505436-9.
- BROWN, Imogene E. *American Aristides: A Biography of George Wythe*. East Brunswick: Associated University Presses, 1981.
- COOKE, John B. *Reporting the War: Freedom of the Press from Revolution to the War on Terrorism*. New York: Palgrave macmillan, 2007. ISBN: 1-4039-7515-9.
- CURTIS, Michael Kent. *Free Speech „The People’s Darling Privilege“ Struggles for Freedom in American History*. Durham: Duke University Press, 2000. ISBN: 978-0-82-232529-1.
- HAMILTON, Alexander, MADISON, James, JAY, John. *The Federalist Papers*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN: 978-0-19-280592-8.
- HERBERT, David L. *The Bill of Rights – Freedom of the Press*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005. ISBN: 978-0737720471.
- LEVY, Robert A., MELLOR, William. *The Dirty Dozen: How Twelve Supreme Court Cases Radically Expanded Government and Eroded Freedom*. Washington, D.C. : Cato Institute, 2009. ISBN: 978-1-59523-050-8.
- LINFIELD, Michael. *Freedom Under Fire: U.S. Civil Liberties in Times of War*. Boston: South End Press, 1990, ISBN: 978-0896083745.
- MAGEE, James. *Freedom of Expression*. Westport: Greenwood Press, 2002, ISBN: 0-313-31384-9.
- MILTON, John. *Areopagitica*. Cambridge: Cambridge University Press, 1918.
- PATRICK John J., LONG Gerald P. *Constitutional Debates on Freedom of Religion: A Documentary History*. Westport: Greenwood Publishing Group, 1999. ISBN: 0-313-30140-9.

ROHDE, Stephen F. *Freedom of Assembly*. New York: Infobase Publishing, 2005. ISBN: 0-8160-5663-3.

SMITH, Jeffrey A. *Printers and Press Freedom, The Ideology of Early American Journalism*. New York: Oxford University Press, 1990. ISBN: 0-19-505144-0.

SIMMONS, Steven J.; *The Fairness Doctrine and the Media*. Berkeley: University of California Press. 1978. ISBN: 0-520-03585-2.

STORY, Joseph. *Commentaries on the Constitution of the United States*. Boston: Hilliar, Gray and Company, 1833.

VAUGHN, Stephen L. *Encyclopedia of American Journalism*. New York: CRC Press, 2007. ISBN: 978-0415999083.

VILE, John , SCHULTZ David , HUDSON David. *Encyclopedia of the First Amendment*. Washington, D.C. : CQ Press, 2009. ISBN: 978-0-87289-311-5.

WERHAN, Keith. *Freedom of Speech: A Reference Guide to the United States Constitution*. Westport: Praeger Publishers, 2004. ISBN: 0-313-31997-9.

ZACHARIAS, Gary. *The Bill Of Rights: Freedom of Religion*. Farmington Hills: Greenhaven Press, 2005. ISBN: 978-0-73-772647-3.

Články:

BROUGHER, Cynthia. *The Law of Church and State: General Principles and Current Interpretations*. CRS Report for Congress, 2008.

COHEN, Henry. *Obscenity and Indecency: Constitutional Principles and Federal Statutes*. CRS Report for Congress, 2009.

GIBSON, Michael T. *The Supreme Court and Freedom of Expression, 1791 – 1917*. Fordham Law Review, 1986.

LEVINE, lee. *Press Overview*. First Amendment Center, 2002.

DENBEAUX, Mark P. *The First Word of the First Amendment*. Northwestern University Law Review 80, 1986.

Citovaná judikatura:

Beauharnais v. Illinois, 343 U.S. 250 (1952).

Bose Corp. V. Costumers Union of United States, 466 U.S. 485 (1984).

Bowen v. Kendrick, 487 U.S. 589 (1988).

Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969).

Butler v. Michigan, 352 U.S. 380 (1957).

Curtis Publishing Co. v. Butts, 388 U.S. 130 (1967).

Edwards v. South Carolina, 372 U.S. 229 (1963).

Engel v. Vitale, 370 U.S. 421 (1962).

Everson v. Board of Education, 330 U.S. 1 (1947).

Garrison v. Louisiana, 379 U.S. 64 (1964).

Gertz v. Robert Welch Inc., 418 U.S. 323 (1974).

Gitlow v. New York, 268 U.S. 652 (1925).

Goldman v. Weinberger, 475 U.S. 503 (1986).

Gooding v. Wilson, 405 U.S. 518 (1972).

Grosjean v. American Press Co., 297 U.S. 233 (1936).

Harte – Hanks Communications v. Connaughton, 491 U.S. 657 (1989).

Chaplinsky v. New Hampshire, 315 U.S. 568 (1942).

Lee v. Weismann, 505 U.S. 577 (1992).

Lynch v. Donnelly, 465 U.S. 668 (1984).

Memoirs v. Massachusetts, 383 U.S. 413 (1966).

Miller v. California, 413 U.S. 15 (1973).

Minneapolis Star and Tribune Co. v. Minnesota Commissioner of Revenue, 460 U.S. 575 (1983).

Near v. Minnesota, 283 U.S. 697 (1931).

New York Times Co. v. Sullivan, 376 U.S. 274 (1964).

New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 713 (1971).

Regina v. Hicklin, L. R. 2 Q. B. 360 (1868).

Reynolds v. United States, 98 U.S. 8 Otto. 145 (1878).

Roth v. United States, 354 U.S. 476 (1957).

Tilton v. Richardson, 403 U.S. 672 (1971).

Tory v. Cochran, 544 U.S. 734 (2005).

United States v. Ballard, 233 U.S. 78 (1944).

United States v. O'Brien, 391 U.S. 367 (1968).

West Virginia State Board of Education v. Barnette, 319 U.S. 624 (1943).

Zorach v. Clauson, 343 U.S. 306 (1952).

Abstract

As the title suggests, this thesis is about the First Amendment to the United States Constitution and about development of its interpretation from its inception to present day. Over the years, the interpretation of the First Amendment has drastically changed, causing a shift from restrictive views on free expression towards almost absolute freedom. Today, freedom of expression and religious freedom, both of which are included in the First Amendment, play a significant role in preserving democracy while strengthening its core pillars not only in the United States, but in other modern nations as well. The inclusion of the First Amendment into the world's oldest written constitution has influenced the concept of free expression and religious freedom in the laws of many foreign countries. According to some scholars, the current level of constitutional protection guaranteed for free expression in United States is too high and does not correlate with what the framers of the constitution had intended on upon drafting the First Amendment. However, it comes as no surprise that higher standards of protection from governmental intervention regarding guaranteed freedom in the First Amendment consequently results in the betterment of society.

Throughout the text, I will aim to answer every major question concerning the origin, evolution and current state of all the rights and freedoms protected by the First Amendment to the United States Constitution. In order to accomplish this, I relied heavily on the case law of the Supreme Court of the United States as well as various publications containing information about the First Amendment law. I employed a comprehensive approach as opposed to analyzing distinct cases due to the sheer volume of First Amendment jurisprudence, making it fairly unfeasible to intricately examine all of the distinct issues arising from the First Amendment. In conclusion, this text is best suited as an introduction to the First Amendment law or as an outline for further research focused on specific areas of the First Amendment Law.

Abstrakt

Tato práce se, jak již samotný název napovídá, zabývá prvním dodatkem Ústavy Spojených států amerických a vývojem jeho interpretace od jeho vytvoření až do dnešního dne. Interpretace prvního dodatku se v průběhu let drasticky změnila. Patrný je zejména posun od omezování svobody projevu až k jeho téměř absolutní liberaci. Někteří odborníci zastávají názor, že dnešní úroveň ústavněprávní ochrany projevu je příliš vysoká a že není v souladu s původním úmyslem tvůrců ústavy, kteří první dodatek sepsali. Žádným překvapením však není skutečnost, že čím vyšší je úroveň ochrany před zásahy státní moci do práv a svobod garantovaných prvním dodatkem, tím lépe pro lid. V dnešním světě mají svoboda projevu a náboženské svobody, obsažené v prvním dodatku, velký význam pro zachování demokracie a posílení jejích základních pilířů v moderních státech, a je proto třeba je chránit i před státy samotnými. Zahnutí prvního dodatku do Ústavy USA, která je nejdéle platnou psanou ústavou světa, ovlivnilo koncepci svobody projevu a náboženské svobody v právu mnoha států.

V textu práce se vysvětlují všechny významné otázky ohledně původu, vývoje a dnešního stavu práv a svobod obsažených v prvním dodatku Ústavy Spojených států amerických. Při tom se vychází především z judikatury Nejvyššího soudu Spojených států, ale zároveň také z literatury zabývající se problematikou práva prvního dodatku. Byl zvolen obecný rozbor problematiky prvního dodatku před detailním rozбором jednotlivých rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to zejména kvůli množství judikatury, které neumožňuje, aby v práci o rozsahu diplomové práce došlo k podrobnému rozboru specifických problémů všech práv a svobod obsažených v prvním dodatku. Ve výsledku tak tato práce může sloužit zejména jako úvod do práva prvního dodatku nebo jako referenční rámec pro podrobné zkoumání jednotlivých specifických oblastí práva prvního dodatku.

Název v anglickém jazyce

First amendment to the US Constitution and the development of its interpretation

Klíčová slova

Prvý dodatek – svoboda projevu – náboženská svoboda

First amendment – freedom of expression – religious freedom